

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİMANABİLİMDALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTİM
SÜRECİNDEKİ İLETİŞİM BECERİLERİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ASIM DEMİR

İSTANBUL, 2021

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİMANABİLİMDALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTİM
SÜRECİNDEKİ İLETİŞİM BECERİLERİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ASIM DEMİR
(190501008)**

**Danışman
(Dr. Öğr. Üyesi İsa KAYA)**

İSTANBUL, 2021

11/06/2021

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda 190501008 numaralı Asım DEMİR'in hazırladığı "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla Olan İletişiminin Çok Boyutlu Değerlendirilmesi" konulu Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 11/06/2021 Cuma günü saat 14 :30 'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** karar verilmiştir.

Düzeltilme verilmesi halinde:

Adı geçen öğrencinin Tez Savunma Sınavı .../.../20... tarihinde, saat ..... da yapılacaktır.

Tez Adı Değişikliği Yapılması Halinde: Tez adının "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecindeki İletişim Becerilerinin İncelenmesi" şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Tarih	İmza
(Danışman) Dr. Öğr. Üyesi İsa KAYA	11/06/2021	KABUL
Prof. Dr. Serdal SEVEN.	11/06/2021	KABUL
Dr. Öğr. Üyesi Necdet TAŞKIN	11/06/2021	KABUL
(İkinci Danışman) *	.../.../20...	.....
*	.../.../20...	.....

*2. Danışman varsa doldurulacak

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Asım DEMİR

İmza

TEŞEKKÜR

Çocukluğumdan beri aldığım tüm kararlarda en büyük destekçilerim olan, her zaman arkamda dağ gibi duran, sevgilerini her an hissettiren, hayata ümit dolu, sevgiyle bakmamı sağlayan ve beni bugünlere getiren sevgili **anneme ve babama**,

Bu süreçte beni yalnız bırakmayan, hayallerimi unutturmayan, cesaretlendiren, büyük fedakârlık yapan ve her an anlayış, sabır göstererek bana desteğini ve güvenini her zaman hissettiren eşim **İrem DEMİR**'e,

Ailemize katılmasıyla neşemiz olan, araştırmalarım süresince henüz yaşamının ilk yıllarında olan ve hayatımıza renk katan biricik **oğluma**,

Sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Asım DEMİR

İmza

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTİM SÜRECİNDEKİ İLETİŞİM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Asım Demir

ÖZET

Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecindeki iletişim becerilerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Muş'un merkez ilçesinde bulunan özel ve devlete bağlı bağımsız anaokulları ve anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 'Amaçlı Örneklem' yöntemlerinden 'Ölçüt Örneklem' ile seçilen 14 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgilere ait soruların yer aldığı "Kişisel Bilgi Formu" ve öğretmenlerin eğitim sürecindeki iletişim becerilerinin değerlendirilmesine yönelik araştırmacı tarafından geliştirilen "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecindeki İletişim Becerilerine Yönelik Görüşleri" isimli yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma kapsamında öğretmenlerin belirtmiş olduğu görüşler doğrultusunda bulgulara ulaşılmış, verilerin analizi NVİVO-12 programıyla gerçekleştirilmiş, içerik analizi yapılarak temalara, alt temalara ve kodlara ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler, okul, aile ve çocuklarla iletişim kurarken genel olarak kendilerini bu konuda yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Fakat okul içerisinde yönetici ve meslektaşlarıyla, dışarıda da ailelerle zaman zaman bazı problemler yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerimizin okul, aile ve çocuklarla üst düzeyde iletişim kurmasının önemi ve bu süreçte yaşanan problemlerin çözümü için iletişimin güçlü bir etmen olduğu araştırmada önemli bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesieğitim,iletişim, etkileşim, okul, aile, çocuk

EXAMINING THE COMMUNICATION SKILLS OF PRESCHOOL TEACHERS IN THE EDUCATION PROCESS

Asım Demir

ABSTRACT

This study was carried out to examine communication skills in the education process of preschool teachers who are working in pre-school education institutions. The study group of the research consists of pre-school teachers working in private and state kindergartens located in the Central district of Muş. The sample of the study consists of 14 preschool teachers selected by criterion sampling, one of the purposeful sampling methods. The "Personal Information Form" prepared by the researcher was used as the data collection tool in the study including questions about demographic information, and also the semi-structured interview form developed by the researcher for the assessment of teachers' communication skills in education "Opinions Of Preschool Teachers About Views on Communication Skills in the Education Process " was used. Within the scope of the study, the analysis of the data in accordance with the opinions expressed by the teachers, was carried out with the NVIVO-12 application, and the themes, sub-themes and codes were reached. According to the results of the research, the teachers stated that they generally found themselves qualified while communicating with the school staff, family and children. However, teachers confirmed that in the school they sometimes have some problems with the administrator, colleagues and with the families outside. In this study a significant conclusion that has been reached is that it is important for the teachers to communicate with the school staff, family and children at the highest level and how the healthy communication is a powerful factor for the solution of the problems.

Key words; preschool education, communication, interaction, school, family, children

ÖNSÖZ

Bu tezin amacı, okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecindeki iletişim becerilerini incelemektir. Yapılan araştırmalar sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin eğitim süreçlerindeki iletişim durumlarının birlikte ele alındığı araştırmaların yeteri kadar mevcut olmadığı belirlenmiştir. Bu sebeple bu araştırmanın, öğretmenlere, bu alanda çalışan araştırmacılara, öğretmen yetiştiren kurumlara rehber olacağı düşünüldüğü için araştırma konusu özgün ve önemlidir. Yapılan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak, durum deseni kullanılmıştır. Resmi ve özel kurumlarda çalışan 14 okul öncesi öğretmeniyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, okul öncesi eğitim kademesinde görülebilecek her türlü problem durumlarında, öğretmenlerin iletişim becerilerini kullanma boyutlarına göre sorunların çözüme ulaşacağı saptanmıştır.

Araştırmalarımın her aşamasında benden her türlü desteği esirgemeyen, kıymetli görüş ve önerileriyle tez çalışmalarımı sabırla yönlendiren, zenginleştiren ve zaman sınırlaması gözetmeden her zaman rahatça ulaşma imkânı sağlayan tez danışmanım değerli hocam **Dr. Öğr. Üyesi İsa KAYA**'ya,

Araştırmamın her aşamasında ilgi ve desteğini esirgemeyen, her konu da yanımda olan, bilgi ve tecrübelerini benimle sık sık paylaşan saygıdeğer hocam **Prof. Dr. Serdal SEVEN**'e,

Araştırmaya herhangi bir baskı altında kalmadan, gönüllü olarak katılım sağlayan bütün meslektaşlarıma ve yüksek lisans öğrenimim boyunca beni destekleyen ismini saymadığım tüm hocalarıma ve arkadaşlarıma,

Sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
SEMBOLLER	xii
ŞEKİL LİSTESİ	xiii
TABLO LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR	xv
GİRİŞ	1
1. PROBLEM DURUMU	1
2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
4. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI	5
5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	5
6. TANIMLAR.....	6
BİRİNCİ BÖLÜM	7
1. LİTERATÜR TARAMASI	7
1.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	7
1.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı	7
1.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Amacı.....	8
1.1.3. Okul Öncesi Eğitimin Önemi	9
1.1.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumları.....	10
1.1.4.1. Kreş.....	11
1.1.4.2. Anaokulu.....	11
1.1.4.3. Anasınıfı.....	12
1.2. İLETİŞİM.....	12
1.2.1. İletişimin Tanımı.....	12
1.2.2. İletişimin Amacı ve Önemi.....	14

1.2.3.	İletişim Türleri	15
1.2.4.	Öğretmenlerin İletişim Becerisi.....	17
1.2.5.	Okul Öncesi Eğitimde İletişimin Önemi.....	19
1.3.	EKOLOJİK KURAM	21
1.4.	OKUL KÜLTÜRÜ VE YÖNETİMİ	24
1.4.1.	Okul Yöneticisi ve Öğretmen İlişkisi	28
1.4.2.	Okul Yönetiminde İletişim Engelleri	30
1.5.	OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE OKUL AİLE İŞBİRLİĞİ	32
1.5.1.	Aile Katılımı	35
1.5.2.	Aile Eğitimi.....	38
1.5.2.1.	Aile Eğitiminin Amacı	39
1.5.2.2.	Aile Eğitiminin İlkeleri	40
1.5.3.	Aile Eğitim Etkinlikleri	42
1.5.4.	Aile İletişim Etkinlikleri.....	42
1.5.5.	Ailenin Eğitim Etkinliklerine Katılımı	43
1.5.6.	Bireysel Görüşmeler	44
1.5.7.	Ev Ziyaretleri.....	44
1.6.	OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÖĞRETMEN- ÇOCUK İLİŞKİSİ	45
1.7.	OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÖĞRETMEN-ÇOCUK İLETİŞİMİNİ KOLAYLAŞTIRAN ETKENLER	48
1.8.	İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	51
1.8.1.	Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	51
1.8.2.	Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	56
	İKİNCİ BÖLÜM	60
	2.YÖNTEM.....	60
2.1.	ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	60
2.2.	ÇALIŞMA GRUBU	60
2.3.	VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	62
2.3.1.	Kişisel Bilgi Formu	63
2.3.2.	Görüşme Soruları	64
2.3.3.	Görüşme Kılavuzu	64
2.3.4.	Görüşme İlkeleri	65

2.3.5. Görüşme Formunun Hazırlanması	65
2.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ	66
2.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	66
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	69
3.BULGULAR	69
3.1. İLETİŞİM.....	71
3.1.1. Meslektaşlarla İletişim	72
3.1.2. Velilerle İletişim.....	75
3.1.3.Çocuklarla İletişim	78
3.2. ÖZDEĞERLENDİRME	80
3.2.1. Öğretmen Nitelikleri	80
3.2.2. Çalışma Düzeni	82
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	86
4.TARTIŞMA	86
SONUÇ VE ÖNERİLER	93
KAYNAKÇA	97
EKLER	109

SEMBOLLER

C : Çocuk
A : Yetişkin

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Roman Jakobson'un İletişim Şeması.....	13
Şekil 2. Kişilerarası İletişim Sınıflaması (Dökmen, 2005).....	16
Şekil 3. Brofenbrenner'in Ekolojik Modeli (Akt., Güler, 2009).	21
Şekil 4. Brofenbronner'in Ekolojik Sistemler Kuramı (Akt. Yüksek Usta, 2014)....	23
Şekil 5. Mesleki Çalışma İlişkileri Süreci Modeli.....	26
Şekil 6. Yetişkin-Çocuk İlişkileri	47
Şekil 7. Okul Öncesi Öğretmenlerin İletişim Becerilerine İlişkin Görüşlerine Ait Temaların İlişkisi	69
Şekil 8. Ana Temalar-Alt Temalar İlişkilerini Gösteren Diyagram	70
Şekil 9. Araştırmada Öne Çıkan Tema-Alt Temaların Kelime Bulutu.....	85

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Devlete Bağlı Resmi Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler	61
Tablo 2. Devlete Bağlı Özel Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler	62
Tablo 3. İletişim Temasına İlişkin Alt Temalar ve Kodlar	71
Tablo 4. Meslektaşlarla İletişim Alt Tema Bulguları.....	72
Tablo 5. Velilerle İletişim Alt Tema Bulguları	75
Tablo 6. Çocuklarla İletişim Alt Tema Bulguları.....	78
Tablo 7. Özdeğerlendirme Temasına İlişkin Alt Tema ve Kodlar	80
Tablo 8. Öğretmen Nitelikleri Alt Tema Bulguları.....	80
Tablo 9. Çalışma Düzeni Alt Tema Bulguları.....	82

KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OBADER	Okul Öncesi Eğitimle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi
C.	Cilt
çev.	Çeviren
ed. veya haz.	Editör/yayına hazırlayan
v.d.	Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmaya yönelik sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmektedir.

1. PROBLEM DURUMU

Son yıllarda öğretmenlik mesleğine yönelik çalışmalar önem kazanmaya başlamıştır. Eğitim ve öğretimin öncüsü, plan ve programların uygulanmasını sağlayan ve bunun sonuçlarını değerlendiren en önemli kişiler öğretmenlerdir. Dolayısıyla öğretmenlerin sahip oldukları özellikler, eğitimde hedeflenen kazanımların elde edilmesinde ve eğitim programlarının hedeflerine varmasında kilit bir göreve sahiptir. Öğretmenler eğitim sisteminin uygulayıcıları olarak sistemin en önemli parçalarıdır. Bu sebeple toplumsal anlamda etkili ve öncü olan mesleklerin başındadırlar. Öğretmenler tutum ve davranışlarıyla ilk olarak çocuklara rol model olarak, bilgi ve tecrübeleriyle de topluma rehberlik etme sorumluluğuna sahiptirler. Bunlar bir araya getirildiğinde öğretmenlik mesleğinin getirmiş olduğu bilinç ve sorumluluğun önemine istinaden öğretmenlik görevinin her birey tarafından ifa edilemeyeceği gerçeği öne çıkmaktadır(Yılmaz, 2011).İnsanlar, birbirleriyle iletişim yoluyla etkileşime girerler.

İletişim, insanoğlunun yaşama gözlerini açtığı andan itibaren başlayan ve yaşamının sonuna kadar devam eden karşılıklı etkileşim dönemine denir. Bebeklik ve okul öncesi dönemden başlayarak kişinin hem kendisi hem de çevresiyle olumlu etkileşim kurması ve bunları geliştirerek ilerletmesi kişinin kazanmış olduğu etkili iletişim becerileriyle mümkün olabilmektedir (Arabacı, 2011). Öğretmenlik mesleği aynı zamanda güçlü bir iletişim becerisine sahip olmayı gerektirir.

Güçlü öğretmenler, öğretim süreçlerinde etkili iletişim becerilerinden üst düzey faydalanarak öğrenciler üzerinde etki bırakırlar. Bu yolla öğrencilerde güven oluşturarak öğretmenlik kimliğini doruk noktasına taşımış olurlar. Bugüne kadar yapılmış araştırmaların genelinde etkin öğretmen kimliğine sahip öğretmenlerin,

öğrencilerinin başarılarını da aynı oranda etkilediği ortaya koyulmuştur. Öğrencinin başarısı, öğretmenin başarısıyla doğru orantılıdır. Başarılı öğretmenler; bilgi, becerilerini etkin kullanan, yenilikleri, gelişmeleri yakından takip eden, kendini sürekli güncelleyen, mesleğini seven, mesleğine saygı gösteren, değişikliklere açık ve donanımlı kişilerdir (Şen ve Erişen, 2002).

Okul öncesi öğretmenleri her zaman kendilerini çocukların yerine koyabilmelidirler. Çocuklarla etkili iletişim kurma becerisine sahip olmalıdırlar. Bunlar çocukların etkin beceriler kazanmalarına, sağlıklı iletişim kurmalarına, olumlu kişilik becerileri geliştirmelerine, benlik saygılarının oluşmasına ve gelecekteki öğrenim hayatlarının şekillenmesinde olumlu katkılar sağlayacaktır (Yılmaz, 2011). Öğretmen ve çocuk arasında gelişen iletişim ve olumlu ilişkiler çocuğun hayatının her döneminde önemli izler bırakır. Özellikle de çocuğun okul hayatındaki başarısında belirleyici etkiye ve öneme sahiptir (Çağdaş ve Seçer, 2006).

Gözcü Binbir'e göre (2018), kaliteli bir okul öncesi eğitim, çocuğu ve çocuğun çevresinde ona etki eden bütün durumları içinde barındıran etkin bir programdan oluşur. Bu programın niteliğini arttıracak başka bir özellik ise programda okul aile işbirliği çalışmalarının da içerikte yer almasıdır. Bu bağlamda okul öncesi eğitim veren kurumlara önemli sorumluluklar yüklenmektedir. Bu kurumlar okul aile işbirliği çalışmaları çerçevesinde, programı bir bütün olarak işlemeli ve okul öncesi eğitim programının sınırları içerisinde amaca uygun olarak belirlenen aile eğitimi ve aile katılımı çalışmalarına da yer vermeleri beklenmektedir. Okul aile işbirliği çalışmalarının planlaması ve uygulanması sürecinde okul içerisinde öğretmenlerin önemi büyüktür. Buradan yola çıkarak öğretmenlerin ilk olarak çocukların ailelerini tanımaya özen göstermeleri beklenmektedir. Bu öğretmenin çalıştığı kurumun iklimini oluşturması ve etkilenmesi açısından önemli bir denge unsurudur.

Yöneticinin okulun amaçlarını gerçekleştirilmesi, öğretmen, öğrenci ve veliye ne kadar yönetebildiğiyle ilgilidir. Yönetici, okulun devamlılığı ve amaçlarını düşünerek okulun tüm üyeleri ile etkin iletişim kurmalıdır. Öğretmen ve yönetici arasındaki iletişim ne kadar sağlıklı ve etkin ise görevlerindeki başarı seviyeleri de o kadar üst düzeydedir. Yönetici aynı zamanda okul içinde gerçekleşen iletişimi,

okulun amaçları doğrultusunda kişilerin özelliklerini dikkate alarak yönetmelidir. Yöneticiler, öğretmenler ile arasındaki iletişimin farkında olması ve buna yönelik tedbirler alması, yönetici-öğretmen iletişiminin etkili ve güçlü olmasını sağlar (Özbudak, 2009). Okullarda işleyişin sağlıklı yürümesi ve öğretimden maksimum düzeyde fayda sağlamak için okul içerisindeki tüm paydaşların birbirleriyle etkili iletişim kurmaları ve işbirliği yapmaları önem taşır. Okulda bu iklimi oluşturmak ve bu kültürü korumak için tüm paydaşlar sorumluluklarını yerine getirmelidirler. Okul içerisinde bulunan tüm paydaşlar (okul yönetimi, öğretmenler, yardımcı personeller ve öğrenciler) arasındaki ilişkinin niteliği, okuldaki mesleki çalışma ilişkilerinin seviyesini gösterir. Kısacası mesleki çalışma ilişkilerinin olumlu olması, insan ilişkilerini ve işbirliğini de etkiler. Bu da okulun vizyonunu, misyonunu ve kültürünü oluşturarak; etkin bir okul ortamının ve havasının oluşmasına zemin hazırlar (Çınkır ve Kuru Çetin, 2010).

Okul öncesi eğitimde verimin yükseltilmesi, öğretmenlerin birçok bilgi ve beceriye sahip olmasıyla orantılıdır. Çocukların gelişimsel anlamda ihtiyaçlarını karşılamak ve çocuklar üzerinde pozitif etki bırakacak programı uygulamak bu becerilerle orantılıdır. Öğretmenin çocuklarla, anne-babalarla ve diğer öğretmenlerle iyi iletişim kurması, olumlu ilişkiler geliştirmesi de bu yeterliliklerdendir. Nitelikli öğretmen yetiştirmeyi etkili kılmak için okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim kurma becerileri, empati becerileri ve problem çözme becerilerinin saptanıp ortaya çıkarılması, bu alandaki var olan eksikliklerin tespiti ve bu eksikliklerin giderilmesi yönündeki çalışmaların yapılmasıyla mümkün olabilir (Çevik Karatekin, 2018; Kesicioğlu ve Güven, 2014).

Tunçeli (2013); öğretmen yetiştiren kurumların eğitim programlarının veriminin devamlı değerlendirilmesini ve güncellenmesinin önemli olduğunu belirtmiştir. Çünkü mesleğini önemseyen ve mesleğine değer veren, iletişim becerileri gelişmiş öğretmenlerin yetiştireceği çocuklar, ülkesinin gelecekte kalkınmasında etkin rol sahibi bireyleri olacaktır.

Araştırmanın problem cümlesi: “Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecindeki iletişim becerileri nasıldır?” olarak belirlenmiştir. Bu ana problemden yola çıkılarak dokuz alt problem cümlesi oluşturulmuştur.

1. Öğretmenlerin meslektaşları ile iletişimi nasıldır?
2. Öğretmenler meslektaşları ile iletişimlerini hangi temel üzerinde kurmaktadır?
3. Öğretmenlerin meslektaşları ile iletişim kurmada yaşadıkları sorunlar nelerdir?
4. Öğretmenlerin okul içerisinde karşılaştıkları sorunlara çözüm yolları nelerdir?
5. Öğretmenlerin veliler ile iletişimde yaşadıkları sorunlar nelerdir?
6. Pandemi süreci okul öncesi öğretmenlerinin velilerle iletişimini nasıl etkilemiştir?
7. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla iletişim kurmada izlediği stratejiler nelerdir?
8. Etkili bir iletişim için okul öncesi öğretmenlerinde olması gereken özellikler nelerdir?
9. Teneffüs yapmadan çalışmanın okul öncesi öğretmenine ve çocuklarla olan iletişimine etkileri nelerdir?

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecindeki iletişim becerilerini, iletişimde karşılaştıkları sorunları ve iletişim kurmada izlediği stratejileri derinlemesine incelemektir.

3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Öğretmenin iletişim biçiminin belirlenmesi; onun kendi özelliklerini keşfetmesi ve bu doğrultuda kişisel gelişimine katkı sağlayarak meslektaşlarıyla, yöneticileriyle, ailelerle ve çocuklar ile gireceği etkileşimi etkin kılması açısından önemlidir. Öğretmenin iletişim kurma biçimi ve davranışları arasındaki ilişkiler etkileşime girdiği herkesle aralarında kuracakları etkili iletişime temel oluşturması açısından büyük önem taşır.

Okul öncesi eğitimin en önemli parçası okul öncesi öğretmenleridir. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin hedeflerine ulaşması ve kalitenin artmasında öğretmen belirleyicidir. Etkin öğretmen bunlara ulaşmak ve sağlamak için gerekli bilgi, beceri

ve davranışlara sahip olmalıdır (Çevik Karatekin, 2018). Bu beceri alanlarından en önemlisi de iletişim becerileridir.

Bu bilgiler doğrultusunda yapılacak olan araştırma; okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecindeki iletişim becerilerini göstermesi açısından önem taşımaktadır. Araştırma sonunda elde edilen bulguların eğitim ve öğretim sürecine fayda sağlaması beklenmektedir. Öğretmenlerin sahip olduğu iletişim becerilerinin düzeyi ve bu becerilerin geliştirilmesi için yapılması gerekenler hususunda, ilgililere rehberlik yapacağı beklenmektedir. Öğretmenlerin de iletişim beceri düzeylerini değerlendirmelerine imkân vereceği için önemli bulunmaktadır. Alanda çalışan araştırmacılara konu ile ilgili yapacakları araştırmalarda ışık tutacağı düşünülmektedir.

4. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecindeki İletişim Becerilerine Yönelik Görüşleri” isimli görüşme formundaki sorulara samimi ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecindeki İletişim Becerilerine Yönelik Görüşleri” isimli görüşme formundaki sorulara verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

6. TANIMLAR

İletişim: İki insanın birbirinin farkına vardığı andan itibaren başlayan, karşılıklı mesaj alışverişinin olduğu, duygu ve düşüncelerini birbirlerine aktarabildikleri süreçtir (Cüceloğlu, 2002:45).

İletişim becerisi: Olaylarla ilgili olabilecek bakış açılarını ve tanımlamaları araştırmayı, soruşturmayı ve bütünleştirmeyi içerir. Bu beceriyi kazanmış birisi, kendisine yöneltilen bir uyarı, eleştiri veya şikâyete, tek açı yerine çok açıdan anlam verme yeteneğine sahiptir (Özer, 2006:65).

Empati: Empati, bir insanın, kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamasıdır (Dökmen, 2005:135).

Problem: Temelde bireyin belli bir hedefe ulaşmada engellemeyle karşılaştığı bir çatışma durumudur (Morgan, 1999).

Okul Müdürü: Okuldaki işleyişinin öncüsü, uygulanan programın liderliğini yapan ve kurumunun başarısından sorumlu olan kişidir (Şişman, 2014:III).

Okul: Eğitim hizmetlerinin verildiği, öğrenim hayatıyla yaşam alanında uygulanmasını sağlayan ve bireyin kişiliğini şekillendiren ortamdır (Bostancı, 2009: 274).

Aile: Aile, çocuğun doğduğu an itibarıyla bilgi, beceri, tutum, davranış ve inançlarının biçimlendiği ilk yapıdır (Güzelyurt vd., 2019:66).

Öğretmen: Eğitim-öğretim faaliyetlerini önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda okullarda yürüten kişilere denilmektedir (Şimşek, 2009:14).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili literatür taranmış olup, araştırmanın çerçevesi çeşitli başlıklar altında oluşturulmuştur.

1.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

1.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı

14. Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi eğitimin tanımı ve kapsamı şu şekilde ifade edilmiştir: “Okul öncesi eğitimi, 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı ve çevre imkânları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitimin bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim süreci” olarak tanımlanmıştır (MEB, 1993:233).

Genel manasıyla bireyin yaşama gözlerini açtığı andan ilkokula başlayana kadar geçen süreye “okul öncesi dönem” bu dönemdeki eğitsel çalışmaların tümünün öğretildiği döneme de “okul öncesi eğitim” denilmektedir (Oktay, 1990).

Doğumdan ilkokula kadar geçen sürede çocukların gelişim özellikleri, çocuklar arasındaki bireysel farklılıklar ve beceriler dikkate alınarak, onların pozitif yönde gelişmelerini sağlayıcı, kişilik özelliklerinin temelini atıldığı, yaratıcı özelliklerinin ortaya çıkarıldığı, çocukların özgüvenlerinin arttırıldığı, anne-babalar ve eğitimcilerin etkili olduğu dönemi okul öncesi eğitim dönemi olarak tanımlayabiliriz (Zembat, 1994).

Okul öncesi eğitim; bireyin yaşama gözlerini açtığı andan başlayarak ilkokul bünyesinde edindiği temel eğitime kadar geçen zaman aralığını içine alır. Bununla birlikte çocukların bu zaman aralığında günlük yaşamında önemli bir yer kaplayan zihinsel, bedensel, sosyal, dil, psikomotor ve duygusal gelişimlerini büyük oranda tamamladığı, ailelerde, sosyal çevrede ve okullarda verilen eğitimle kişiliğin gelişerek biçimlendiği eğitim dönemidir (Seven, 2014).

1.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Amacı

“Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim kurumlarının amacı milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak;
2. Onları ilköğretime hazırlamak;
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak;
4. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır” (MEB, 2013:10).

Okul öncesi eğitimin evrensel görülebilecek amaçlarını, üç ana başlıkta toplayabiliriz;

1. **Toplumsal amaçlar:** Çalışan annelere destek olmak, her çocuğun bireysel farklılıklarını göz önüne alarak onların sosyal, zihinsel, duygusal, fiziksel, cinsel vb. gelişim aşamalarında geleneksel eğitimin boşluklarını telafi etmek.
2. **Eğitici amaçlar:** Çocuğun duygularını eğitmek ve çevresiyle iletişimi sağlayarak çocuğun duyarlı davranışlarını geliştirmek.
3. **Gelişimsel amaçlar:** Çocuğun doğal gelişimi temel alınarak, kendi vücudunu kontrol etme, kendi denetimini bağımsız olarak gerçekleştirme, konuşma, öğrenme, dil vb. becerilerin gelişimini sağlamak (MEB, 2013).

1.1.3. Okul Öncesi Eğitimin Önemi

İnsan yaşamında eğitimin etkisi ve önemi büyük paya sahiptir. Eğitim süreci insanoğlunun hayatının tümünü içine alan ve süreklilik isteyen bir önem taşır. Formal ve informal eğitim olarak bu süreç ikiye ayrılır. Uzmanların liderliğinde, önceden belirlenmiş olan hedef ve amaçlara ulaşmak için plan ve program dâhilinde yapılan eğitim sürecine formal eğitim denir. Belli bir plan ve programa bağlı olmadan, kişinin çevresi ile karşılıklı kurduğu etkileşim sonucu spontane gelişen eğitim süreçlerine de informal eğitim olarak tanımlanır. Eğitim ilk basamağı diyebileceğimiz okul öncesi eğitim ise belli bir plan ve programa bağlı kalarak yürütülen eğitimidir. Bireyin yaşamı boyunca devam edecek eğitim hayatının temelleri olarak okul öncesi eğitim döneminin önemi oldukça fazladır (Katrancı, 2016: 2).

Günümüzde erken çocukluk döneminde eğitimin, okula başlamadan önce insanoğlunun yaşama gözlerini açtığı andan itibaren başladığı görüşü öne çıkmıştır. Bu dönem insan yaşamındaki eğitimin temellerini oluşturmakla birlikte insanoğlunun öğrenme kapasitesinin hayatının tümüne oranla daha fazla olduğunu göstermesi ve bu dönemde alınan eğitimin ne derece de önemli olduğunu gösterir. Erken çocukluk eğitimi ya da ülkemizde yaygın olarak kullanılan adıyla okul öncesi eğitim, çocuk dünyaya geldiği doğum anında anne baba yani ebeveynleri ile kurduğu ilişkilerle başlar ve ailenin içinde bulunan diğer fertlerle kurulan etkileşimlerle devam eder. Bu ilişkilerin sevgi temelli olması ve çocuğun gereksinimlerini ön plana alması son derece önem arz etmektedir. Bunun olması için de sağlıklı ve duyarlı bir aile yapısının olması önem taşır. Yeni doğan bir bebeğin ilk olarak sevmeye daha sonra ise dengeli bir bakım ve beslenmeye ihtiyacı vardır. Bebek büyüdükçe etrafında bulunan yetişkinlerle birlikte akranlarıyla da aynı ortamı paylaşmaya gereksinim duyar. Bu ihtiyacının giderilmesi her zaman aile ortamında ya da aynı çatı altında karşılanmadığı için ona akranlarıyla vakit geçirebileceği ortamlar ve imkânlar yaratmak gerekir. Kadınların toplum içerisinde değişen statüleri, çalışma ve toplum yaşamına aktif katılımı çocukların bakımı ve eğitimleri için destek ihtiyacını doğurmuştur. Burada okul öncesi eğitim verecek kurumların ve okul öncesi eğitimin önemi biraz daha artmıştır. Okul öncesi eğitim kurumları çalışan annelerin

çocuklarına güvenli bakım ve eğitim fırsatları sağlamakla birlikte, çocukların da akranlarıyla bir arada olma fırsatlarını sunarak onların sosyalleşmesine ciddi katkılar sunar. Okul öncesi dönem diye adlandırdığımız bu dönemin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi, çocuğun yaşamının ilerleyen yıllarındaki gelişiminin ve başarısının da temel noktasını oluşturur (Oktay, 2018:203).

Okul öncesi dönemde yapılan eğitim çocukları ilkokula hazırlamakla birlikte, çocuğun evdeki ve çevresindeki eğitim ve gelişme olanaklarını destekler. Toplumsal anlamda da dil ve sosyal açıdan mevcut olan eksiklikleri tamamlamayı hedefleyen bir öneme sahiptir (Aslanargun ve Tapan, 2011). Bu dönemde verilecek erken çocukluk eğitimi, çocuğun gelecekteki yaşamını etkileyen ve biçimlendiren önemli bir dönüm noktasını oluşturur. Günümüze kadar yapılmış olan birçok araştırma, sağlıklı bir nesil yetiştirmek için eğitime erken yaşlarda başlamanın önemini ve gerekliliğini bizlere göstermiştir. Okulöncesi eğitim kurumları ile aile arasında geliştirilen olumlu ilişkiler çocukların daha iyi eğitim almalarına destek olacağı gibi okuldaki eğitimin evde de devam etmesine imkân tanıyacaktır (Seçkin ve Koç, 1997).

1.1.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumları

Okul öncesi eğitim kurumları, gelişen, ilerleyen toplumlarda artarak ve örgün eğitim sisteminin bir parçası haline gelerek; devlet, yerel yönetim olarak belediyeler, vakıflar, gönüllü özel kuruluş ve kişiler tarafından açılabilir. Bununla birlikte çalışan annelerin çocuklarına korunaklı bir bakım ve eğitim ortamı oluşmasına zemin hazırlayarak; büyük şehirlerin apartman şeklindeki evlerinde, günden güne daha çok çekirdek aileye dönüşen aile ortamlarında zayıflayan sosyal ilişki ortamlarını hem çocuğa hem de zaman zaman anneye sağlamak yönünden çok önemli bir görev üstlenmektedir. Böylelikle okul öncesi eğitim kurumu çocuğun eğitimi konusunda aileye yardımcı olmakla birlikte annenin veya ailenin bazı problemlerine çözüm üreten merkezler haline gelmektedir (Oktay, 1990).

Türkiye’ de köy ve kasabadan büyük kentlere doğru yaşanan göçler, çalışan anne sayılarının çoğalması ve okul öncesi eğitim ile okul öncesi eğitim kurumlarının öneminin anlaşılması özel sektörde de okul öncesi eğitim kurumlarının sayısının

artmasını sağlamıştır. Artan sayıyla birlikte okul öncesi eğitim kurumları bir rekabet ortamı yakalamış ve bu da verilen eğitimin önemini ve niteliğini yükseltmiştir. Buna bağlı olarak alanında uzman kaliteli personele duyulan ihtiyaç günden güne artarak devam etmiştir. Bu sebeple okul öncesi eğitim kurumu yöneticileri, öğretmenleri ve diğer yardımcı personellerin başarıları, kaliteli bir uyum içinde çalışmalarını ve bilimsel yöntemleri uygulamalarıyla artar ve çocukların da sağlıklı ve iyi bir eğitim alarak yetişmeleri sağlanır (Zembar, 1994).

Okul öncesi eğitim kurumları çocukların özbakım, psiko-motor, sosyal, duyuşsal, zihinsel ve dil gelişimlerini destekleyen, onları ilkökula ve geleceğe hazırlayan bunları da ebeveynlerle birlikte yapan ve ihtiyaç duyduğunda ebeveynlerini de eğitim öğretim faaliyetlerine dahil eden, eğitim ortamları diye tanımlanır (Kandır, 2001). Okul öncesi eğitim döneminde kazanılan bilgi ve becerilerin birçoğu gözlem ve model alma yoluyla meydana gelmektedir. Bu sebeple anne-babaların ve okul öncesi eğitim veren kurumların çocukların gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek kapsamlı bir uyarıcı çevre oluşturma ve model olma sorumluluğu vardır. Zengin uyaranları içinde bulunduran bir çevre bireyin hayatında sosyal, kültürel ve fiziksel anlamda hatırı sayılır bir etki içerir (Sapsağlam, 2016).

1.1.4.1. Kreş

Kreşler; 0-36 ay (0-3 yaş) çocuklarının özellikle temel güven duygusunu kazandığı yaşları kapsadığından kritik bir öneme sahip olup yalnızca bakım yeri değil, aynı zamanda eğitimin de verildiği yerlerdir. Bu dönemdeki çocuklarının gün boyunca bakım, beslenme, bedensel ve ruhsal gelişimlerini korumak ve geliştirmek, temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak amacıyla uygun olarak hazırlanmış programların uygulandığı erken çocukluk eğitimi kurumlarıdır (MEGEP, 2011; Tos, 2001: 77; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015).

1.1.4.2. Anaokulu

14. Milli Eğitim şurasında alınan kararlara göre, anaokulu, 36-72 aylık çocukların eğitimleri amacıyla açılan, Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Özel ve Resmî Okul Öncesi Eğitimi Kurumu olarak tanımlanırken son yönetmelikte “36-66 aylık

çocukların eğitimi amacıyla açılan okulu” ifade eder (MEB, 1993; MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014: 4/a).

Bu kurumlarda, uyarıcı çevre düzenlemeleri yapılarak yaratıcı etkinlikler ve grup oyunları aracılığıyla çocukların gelişimlerine yönelik öğrenme yaşantıları sağlanmakta ve çocuğun bakımı ve korunmasına olduğu kadar, sosyal ve zihinsel gelişimlerine de ağırlık verilmektedir (MEGEP, 2011).

1.1.4.3. Anasınıfı

14. Milli eğitim şurasında alınan kararlara göre, ana sınıfı, 60-72 aylık çocukların, resmî ve özel anaokullarının ve, ilkokulların ve orta okullarının bünyesinde açılan Okul Öncesi Eğitimi Kurumu şeklinde tanımlanırken son yönetmelikte “48-66 aylık çocukların eğitimi amacıyla örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde açılan sınıfı” ifade eder (MEB, 1993; MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014: 4/b).

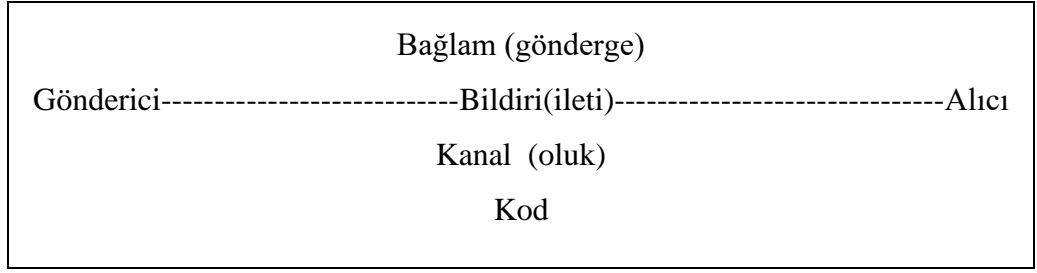
Anasınıfları; özellikle alt sosyoekonomik çevre koşullarından gelen çocukları, okul yaşamının gerekliliklerine ayak uydurabilecek bir gelişim düzeyine ulaştırma amacını da taşımaktadır (MEGEP, 2011).

1.2. İLETİŞİM

Bu bölümde iletişimin tanımı, amacı, önemi ve iletişim türleri üzerinde durulacak ve bu doğrultuda bilgiler verilmeye çalışılacaktır. Ayrıca öğretmenlerin iletişim becerileri ve okul öncesi eğitimde iletişimin önemi üzerinde durulacaktır.

1.2.1. İletişimin Tanımı

TDK iletişim kavramını; duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komunikasyon olarak tanımlamıştır(www.tdk.gov.tr, Erişim tarihi:01.01.22021).

Şekil 1. Roman Jakobson'un İletişim Şeması (Akt. Günay, 2013)

İletişimin temelinde bir bildirinin bir başkasına aktarılması dil ve konuşma ile olur. Dil ve konuşma ise bizlerin anlam üretmemize ve bu çıkan anlamı paylaşmamıza yarayan simgesel etkinliklerdir. Bir bildirinin aktarılması için bazı şartların oluşması gerekir. İletişim yazılı anlatım ise yazılı anlatım için gerekli ortamın, sözlü aktarım olarak gerçekleştirilecekse de konuşma ortamının sağlanması gerekmektedir (Günay, 2013; Aktaş Arnas ve Sadık, 2008).

Literatür incelendiğinde iletişimle ilgili zengin tanımlar yer almaktadır. Bu tanımlardan bir kısmını ele alalım:

İletişim sözcüğü, sadece basit bir bildiri alışverişi değildir. Toplumsal anlamda kaliteli bir etkileşim, karşılıklı alışveriş ve paylaşımı içermektedir (Zıllıoğlu, 2018).

İletişim bireyle göz teması kurarak duygu ve düşüncelerimizi aktarabilmek ve karşımızda olan kişinin gönderilen mesajı algılayıp algılamadığını kontrol edebilme becerisidir (Cüceloğlu, 2002).

İletişim, dili kullanarak ya da dili kullanmaksızın kişiler arasındaki duyguların, düşüncelerin ya da yaşantıların ifade edilmesidir (Sığırtmaç ve Gül, 2008:136).

İletişim çok boyutlu bir süreçtir. İçerisinde farklı ve genel birçok kavramı barındırır (Arabacı, 2011).

Kişilerarası iletişim; bilgi, inanç, duygu ve davranışlarla davranış şekillerinin karşılıklı etkileşime girmesiyle bireyler arasında bazı kanallardan geçerek, anlamlarında uzlaşmış semboller vasıtasıyla ve değişim amacıyla aktarılmasıdır

(Yüksel, 2008: 11) Kişiler arası iletişimi anlamaya çalışmak önemlidir. İletişim, bütünlüğü sağlayan, çok yönlü ve geniş perspektifli bir süreçtir (Titrek, 2010:170).

1.2.2. İletişimin Amacı ve Önemi

Bir bireyin düşünmesini, duygulanmasını, bireysel gereksinimlerinin farkında olmasını, kendi iç dünyasını tanımasını, gördüğü rüyaları kendi içinde yorumlamasını iç iletişime örnek olarak gösterebiliriz. Bireyler arasında gerçekleşen iletişim nasılsa bir bireyin kendi içindeki iletişim de öyledir. İnsanların, iç dünyasında mesajlar üretmesine ve bu mesajları yorumlayarak gerçekleştirdiği iletişim türüne iç iletişim denir (Dökmen, 2005: 21).

Cüceloğlu (1997:272), günlük hayatımızdaki ilişkilerde en önemli görevi yazılı ve sözlü iletişim yerine duygu ve heyecanlarımızı anlatan sözsüz iletişim üstlenir. Jest ve mimiklerimiz, konuşma tarzımız, sesimizin alçaklığı ya da yüksekliği karşımızdaki insana beslediğimiz duyguları gösterir.

İletişim günlük hayatta bireylerin, kurumların ve kurumlarda görev yapan yöneticilerin ve personellerin var olmalarını sağlayan önemli bir olgudur. Ayrıca iletişim becerisi ve iletişim yaklaşımları, gündelik hayatta ve çalışma hayatında da ortaya çıkan tüm olay, olgu, değişiklik ve gelişmelerden çabucak etkilenmektedir. İletişim insanlara ve tüzel bir kişiliğe sahip kurumlara özgü bir durumdur. Kısaca, insanların mutlu, huzurlu olmaları ve kurumların da sağlıklı işlemesi için iletişim çok önemli bir role sahiptir(Yüksel ve Eroğlu, 2013).

Kaliteli erken çocukluk eğitimi ve bakımının endeksleri arasında etkileşim ve iletişim, program değerlendirmesi, çocuk koruma, sağlık ve güvenliğin yanı sıra idari yönetim ve profesyonellik önem taşır (Mofrad, 2012). İletişim bilinci gelişmiş bir birey karşısındaki kişinin farkına varır varmaz hal, hareketlerini, jest ve mimiklerini, sesini, ağzından çıkacak her türlü kelimeyi, aradaki mesafeyi ve yapması gereken ya da yapmaması gereken birçok şeyin anlamının ne olduğu bilir ve ona göre davranış sergiler. Her an iletişim içinde olduğunun farkında olmayan birey, ilişki bilinci yönünden olgunlaşmamıştır. İnsanın fiziken gelişmesi onun olgunlaştığını göstermez. Yaşam, insanlar arasındaki karşılıklı etkileşimlerle gelişir. Bunun öneminin ve

faydasının farkında olmayan insanlar fiziksel olarak büyümüş olsa bile akıl ve ruhsal anlamda yeteri kadar gelişmemiş demektir (Cüceloğlu, 2021:118).

Bolat'a göre (1996), toplumsal hayat, insanların karşılıklı etkileşim ve iletişim kurmalarıyla meydana gelir. İnsanlar arasında bu karşılıklı etkiden bahsedilmek için insanların birbirleriyle karşılıklı iletişim kurmaları öne çıkar. Birbirlerinden uzaklaşmış insanlardan meydana gelen bir toplumda, birlik ve beraberlikten söz edilemez. Birlik ve beraberlik toplumlarla birlikte insanlığın da gelişimi için önemlidir. Bu sebeple de toplumsal gelişme ve kalkınmanın ilk şartı da iletişimdir.

1.2.3. İletişim Türleri

İki insan birbirini fark ettiği andan itibaren iletişim başlar. İnsanların birbirlerini fark edince kurdukları iletişim çok kanallı bir süreçtir. İletişim kurarken her bir duyu organı da bir iletişim kanalı işlevi görür (Cüceloğlu, 2020:55).

İletişimin öznesi olan insanın içinde bulunduğu ortamın yapısı ve insan sayısı düşünüldüğünde iletişimi dört ana başlıkta inceleyebiliriz. Bu başlıklar:

Kişi-içi İletişim: Bireyler arasında meydana gelen iletişimin benzeri, bir bireyin içinde de meydana gelmektedir. İnsanların, kendi içerisinde ürettiği mesajlar ve bu mesajları yorumlamasına kişi içi iletişim denir.

Kişilerarası İletişim: Kaynağı ve hedefi insanlar olan karşılıklı etkileşim ve iletişim türüdür.

Şekil 2. Kişilerarası İletişim Sınıflaması (Dökmen, 2005)

Şekil 2’ de görülen bu kavramları açıklarsak, sözlü iletişim dil ve dil ötesi olarak ikiye ayrılır. İnsanlar, dil ile iletişim kurarken birbirlerine söylemek istediklerini karşılıklı konuşarak anlam verirler. Dil-ötesi iletişim de ses niteliğiyle alakalıdır. Sesin yüksekliği, hızı, tonu, vurgulanmak istenen kelimeler ve diğer özellikler bu bağlamda ele alınır. Konuşma ya da yazı olmaksızın insanların birbirlerine gönderdikleri her ileti sözsüz iletişim içine girer. Sözsüz iletişim kurarken yüzümüzdeki ifade, göz kantağımız, duruş pozisyonumuz, mekan kullanımımız, kullandığımız araçlar, jest ve mimiklerimiz önemlidir. Bedensel temas ile sözsüz iletişimde karşımızdakine önemli mesajlar veririz. Bedensel temasın anlamı kültürler göre değişiklik taşısa da karşımızdaki insanla el sıkışmamız, dokunmamız ya da üzerindeki toz parçacıklarını almamız birçok mesaj içerir.

Örgüt İçi İletişim: Bütün örgütlerde ve organizasyonlarda gerçekleştirilen iletişim türüdür.

Kitle iletişimi: Bazı hedefler tarafından, bilgi ve sembollerin üretilip büyük insan kitlelerine ulaştırılarak ve bu büyük insan topluluklarının da bunları yorumlamasıyla gerçekleştirilen iletişim süreçlerinin tamamıdır (Dökmen, 2005).

1.2.4. Öğretmenlerin İletişim Becerisi

Öğretmenler, öğrencinin öğrenmesini desteklemek için ebeveynlerle ortaklıklar kurmaya çalışır. Güçlü iletişim, bu ortaklığın ve ev ile okul arasında bir topluluk duygusu oluşturmanın temelidir. Gelişen ve değişen dünyada, öğretmenler ebeveynlerle etkili iletişimi en üst düzeye çıkarmak için becerilerini geliştirmeye ve genişletmeye devam etmelidir. Günümüzde de artarak ve gelişerek ilerleyen teknolojinin etkili kullanımı öğretmenlere sunulan bir dizi iletişim fırsatını sunmaktadır. Bu pratik önerilerden bazıları, ebeveyn katılımını aktif olarak teşvik edenlere çok basit görünebilir, ancak ne yazık ki, birçok öğretmen ebeveynlerle proaktif iletişim konusunda eğitim almamış ve uygulamıyor. Etkili iletişimin önündeki engeller, olası çözümlerle birlikte değerlendirilmelidir (Graham-Clay, 2005).

Mesleki gelişimin çok türlü konuşmalarda, çocukların başlattığı konuşmalarda ve öğretmenlerin strateji kullanımında öğretmen-çocuk katılımını artırdığını göstermiştir. Ek olarak, yüksek konsantrasyonda öğretmen çıkarımları ve uzantıları olan öğretmen-çocuk sohbetleri, çocukların kelime hazinesi kazanımlarıyla olumlu bir şekilde ilişkilendirilmiştir (Massey, 2004). Öğretmenler öğrencilerle sosyalleşme, yönlendirme, talimat verme ve özetleme ile başlayarak iletişim kurarlar, ancak öğretmenlerin sınıflarda kullandıkları en yaygın iletişim becerileri açıklama, sorgulama ve ortaya çıkarmadır (Yusof & Halim, 2014).

Okul öncesi öğretmenleri sınıf içerisinde yapılan tüm etkinliklerde tartışmasız en önemli görevleri üstlenen kişilerdir. Sınıf içerisinde tüm etkinlikleri planlayan ve uygulayan, çocuklara rol-model olarak rehberlik eden, eğitimde istendik davranışların kazanılmasında öncülük yapan ve bunları yaparak toplumsal kültür ve değerlerin özümsemesini sağlayan okul öncesi öğretmenleri çocukların gelişimsel anlamda ilerlemelerini sağlamakla birlikte onlara yaşama hazırlayan kişilerdir (Çevik Karatekin, 2018).

Öğretmen çocuklarla iletişim kurarken çocukla göz teması kurup, ona ismiyle hitap ettiğinde çocuk varoluş boyutlarını yaşar. Çocuk kendisini; sınıfın bir parçası olarak görür, önemli olduğunu düşünür, olduğu gibi kabullenildiğini, değerli olduğunu, sevildiğini hisseder ve bu çocuk bir birey olduğunu, hesaba katıldığını

düşünerek “ben yapabilirim, bana güveniliyor” duygusunu kazanır. Böylece öğretmene karşı hissettiği sevgi ve saygıyla birlikte çocuğun da okula olan ilgisi artar (Cüceloğlu ve Erdoğan, 2020:150).

Öğretmenlerin bazı özellikleri taşımaları beklenmektedir. MEB (2017), öğretmenlik mesleği genel yeterliklerini aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır:

- a. Kişisel ve Mesleki Değerler
- b. Öğrenciyi Tanıma
- c. Öğrenme ve Öğretme Süreci
- d. Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme
- e. Okul-Aile ve Toplum İlişkileri
- f. Program ve İçerik Bilgisi.

MEB’in (2017), belirlediği “Öğrenme ve Öğretme Süreci” ne dair yeterlikler ise şu şekildedir:

- Dersi Plânlama
- Materyal Hazırlama
- Öğrenme Ortamlarını Düzenleme
- Ders Dışı Etkinlikler Düzenleme
- Bireysel Farklılıkları Dikkate Alarak Öğretimi Çeşitlendirme
- Zaman Yönetimi
- Davranış Yönetimi

Yukarıda sınıf yönetimi ve sınıf içi iletişimin başarılı bir şekilde devam etmesi için göz önüne alınması gereken faktörler sıralanmıştır. Öğretmenlerin bu yeterlilik alanlarını etkili kullanmasıyla süreç etkili ve faydalı gelişim göstermiş olur.

Helvacı’ya göre (2009:329), bilim ve teknolojideki sürekli ilerlemeler, eğitimli insan gücü potansiyeline olan gereksinimini arttırmış, nitelikli insan gücü, dünyadaki tüm ülkelerin eğitim politikalarının gözdesi olmuştur. Öğretmen eğitim sisteminin en önemli parçasıdır. Bu bağlamda çağımızın ihtiyaç duyduğu kaliteli insan gücü

potansiyelini ortaya çıkarmak ve yetiştirmek onun en önemli sorumluluklarından biri haline gelmiştir. İçinde yaşanılan toplumun öğretmene bakış açısı ve ona göstermiş olduğu önemle, öğretmenin de görev ve sorumluluklarını eksiksiz gerçekleştirmesi eğitim sisteminin hedeflerine ulaşmasıyla paralellik gösterir.

1.2.5. Okul Öncesi Eğitimde İletişimin Önemi

İletişim yalnızca konuşmak değildir. İletişim karşılıklı etkileşimdir. İnsan ilişkilerinin sağlıklı bir biçimde olması ve devam etmesi iletişim ile olur. Çocuklar günlük yaşamda ailelerinden öğrendikleri iletişim şekillerini sergilerler. Aile insan ilişkilerinin gösterildiği en doğal ortamdır. Çocuk aile içerisinde bu doğal ortamda bu ilişkileri her zaman gözlemler. Bu süreçte anlaşma, iş birliği, empati, bağlılık gibi olumlu iletişim becerilerini kazanırken bununla birlikte olumsuz iletişim biçimlerini de anlamazlık, çekişme, çatışma, yargılama gibi ebeveynlerini gözlemleyerek öğrenir. Sağlıklı iletişiminde önemli etmeden söz etmek mümkündür. Bunlar;

1. Aile bireylerinin birbirlerini olduğu gibi kabul etmesi,
2. Aile bireylerinin her durumda birbirlerine karşı empati kurabilmeleri,
3. Aile üyelerinin birbirlerini etkin dinlemesidir (Dökmen, 2019).

Okul öncesi yıllarda çocukların sözlü dil gelişimini desteklemek, sonraki okuma başarısı için kritik öneme sahiptir. Araştırmalar, okul öncesi öğretmenlerinin zengin sözlü dil becerilerinin gelişimini teşvik eden türden konuşmalara çocukları dâhil etme fırsatlarını kaçırıyor olabileceğini gösteriyor. Bu becerileri desteklemeyi ümit eden öğretmenler, çocuklara sofistike kelime dağarcığı içeren, çocukların ilgilerini destekleyen, açık uçlu sorular kullanan ve bilişsel olarak zorlayıcı konuları kullanan amaca yönelik konuşmalar sağlayabilir (Whorrall ve Cabell, 2016).

Sınıf içi iletişim, yüz yüze etkileşimleri ve öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamak için sınıfa dâhil olan tüm paydaşların arasında gerekli iletişimi içerir (Yusof ve Halim, 2014).

Seven'e göre (2019); çocuklarla etkili iletişim kurmak için beş temel beceri vardır. Bu becerileri şöyle sıralayabiliriz;

- 1- **Çocuğu Olduğu Gibi Kabul Etme:** Çocuğu bir birey olarak görmek, ona vakit ayırmak, göz teması kurmak etkili bir iletişimin başlangıcıdır.

- 2- **Dili Kullanma Becerisi:** Çocukların gelişim düzeylerine uygun bir dil kullanmalıyız. Konuşurken kısa, net cümleler kurmalı ve ses tonumuzu da çocukların yaşına uygun bir şekilde ayarlamalıyız. Çocuğun konuşmaya hazır olması ve onu tekin dinlemeye hazırlamak burada önemlidir.
- 3- **Beden Dilini Kullanma Becerisi:** Çocuklar açısından beden dili, konuşulan dilden daha fazla anlam taşır. Dil, süreç içinde oluşur. İlk etkileşimler beden diline dayanır ve yetişkinliğe kadar beden dili daha baskın kalır. Çocuklar beden dilinde var olan duyguları her zaman hissederler. Bu sebeple çocuklarla iletişim kurarken beden dilini her zaman iyi kullanmalıyız.
- 4- **Etkin Dinleme:** Çocukların seviyesine inerek onları dinlemeli, jest ve mimiklerimizi de kullanarak dinlediğimizi hissettirmeliyiz. Çocuğu sabırla dinlemeli, konuşulanları genişletmeli ve geri bildirimde bulunarak onu anladığımızı göstermeliyiz.
- 5- **Empati:** İletişimi kolaylaştıran önemli duygulardan biri de empatidir. Duygusal ve bilişsel yönü bulunmaktadır. İletişimin başlaması ve devamı için büyük katkı sağlar.

Empati, çocuklarda bir dizi aşamada gelişir.

İlkel empati: Başlangıçta çocuk, karşısındaki kişinin duygularına basit bir şekilde mimiklerle tepki gösterir. Bebeklerde sıklıkla rastlanan duygu taklidi örneğin arkadaşı ağlarken onun da ağlaması olarak görülür.

Duygusal hissetme: Çocuk kendisini başkalarının yerine koyar. Karşısındakinin düştüğü duruma kendinin başına gelmesini hayal eder. Bu gerçekleştiği zaman çocuk karşısındakinin ne hissettiğini anlamaya başlar.

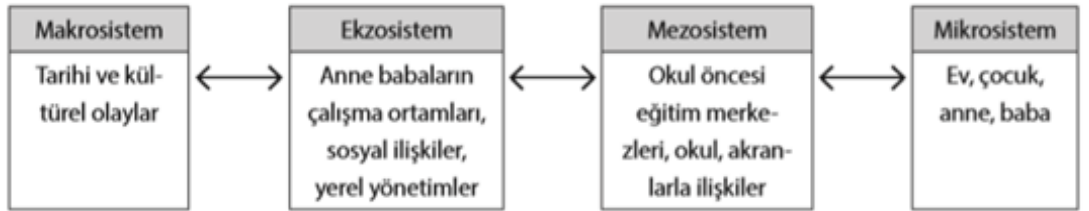
Yansıtma: Çocuğun karşısındakinin içinde olduğu duyguyu kendi geçmiş yaşantılarıyla hatırlayarak deneyimlemesidir.

Cüceloğlu ve Erdoğan'a göre (2020:27); öğretmen olmak, öğretmenlik yapmaktan ötedir. Öğretmen olmak, belirli kalıpların dışına çıkıp özgün olmak, yaşayarak, benliğinin tümünü vererek, hissederek ve çocuklarla bir bütünlük kurarak var olmak demektir. Kendini adayarak, öğrencisiyle bütünleşerek var olmak demektir. Öğretmenlik, çocuklarla karşılıklı hoşgörülü olabilmek, öğretmenler ve

çocukların birbirlerinde hayat bulduğu sağlam ve gerçek bir temeldir. Öğretmenlerin çocuklarla kurdukları iletişim ve etkileşim belli bir zaman aralığıyla ya da bir alanla sınırlanamaz. Öğretmenlerin gözünde en küçük öğrenci bile uzun seneler sonra yaşamda var olacak bir bilim adamı, sanatçı, sporcu ya da politikacı adaydır. Sonuç olarak gerçek mana da bir öğretmen, geleceğin büyükleriyle etkileşim kurduğunun farkındadır.

1.3.EKOLOJİK KURAM

Ekolojik kuramın öncüsü Urie Brofenbrenner(1979)'dir. Brofenbrenner, insanı sadece biyolojik bir varlık olarak görmemiştir. İnsanı içinde yaşadığı çevreyle etkileşim kuran sosyal bir varlık olarak tanımlamıştır. Bu kuram çevrenin mikrosistem, mezosistem, ekzosistem, makrosistem ve kronosistem olmak üzere beş bileşenden oluştuğunu belirtir. Bu bileşenler toplumu oluşturan parçalara göre biçimlenmiştir. Bütün bileşenler birbirleriyle iç içe ve etkileşim halindedir. Bu bileşenler bir araya gelerek büyük bir sistemi oluşturmaktadır. Bütün sistemleri birbirinden farklı olarak bireyler üzerinde çeşitli etkileri vardır. Kısacası bireyin sergilediği bütün davranışlar bu sistemlerin etkisinin altındadır (Gözcü Binbir, 2018).

Şekil 3.Brofenbrenner'in Ekolojik Modeli (Akt. Güler, 2009).

Mikrosistem: Bireyin içinde yaşadığı, direk etkileşim içinde olduğu, çocuğu, anne ve babaları doğrudan etkileyen yakın ilişkiler ağını içerir.

Mezosistem: Anne-babaların da içinde yer aldığı en az iki farklı mikrosistem arasındaki ilişkilerin meydana getirdiği sistemdir (Özgün, 2019).

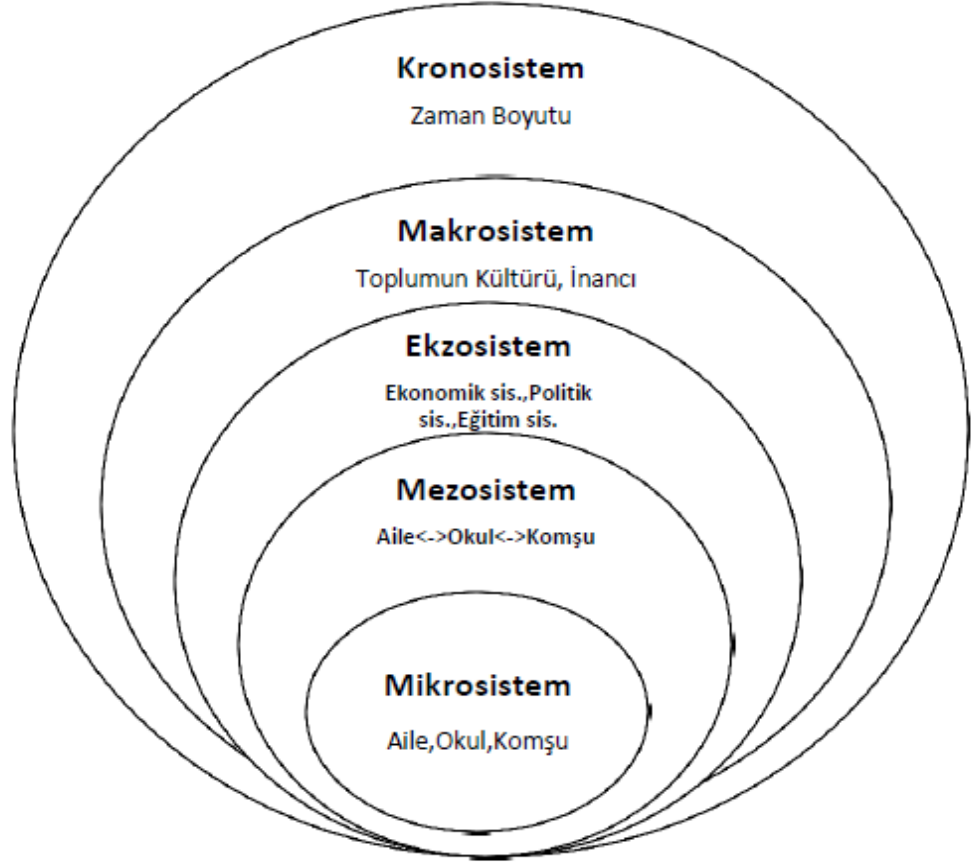
Ekzosistem: Anne-babaların dolaylı olarak katıldığı ya da içinde bulunmadıkları dışsal sistemlerin aile üyelerini ve anne-babaları etkilemesidir.

Makrosistem: Aileyi etkileyen toplumsal süreçleri, toplumsal değerleri, gelenekler ve görenekleri kapsayan kültürü ve kültürel bakış açısına ait durumları içerir (Bronfenbrenner ve Morris, 1988).

Kronosistem: Bütün sistemleri kapsayan en son sistemdir (Ataş, 2020).

Biyoeolojik kuram, insanı içinde bulunduğu canlı ve cansız çevrelerle sürekli bir alışveriş içinde olan bir varlık olarak işler. Birey çevresinin edilgin bir ürünü değil, çevreyi etkileme ve değiştirme gücüne sahip bir varlıktır. Çevre de durağan değil, zaman içerisinde değişiklik gösteren ve evrilen bir özelliğe sahiptir. İnsanın yaşamını sürdürdüğü çevre, birbiri içine girmiş ve birbirleri ile sıkı bir ilişki içinde olan bağlamlardan oluşur (Özgün, 2019:102). Bronfenbrenner, çocukların gelişimini anlamak için çevresindeki yetişkinlerle uzun süreli etkileşim halindeyken davranışlarını doğal ortamlarda gözlemlemenin gerekli olduğuna inanıyor (Perron, 2018).

Ekolojik kuram, bireylerin birden fazla ekolojik ortamda yer aldığını ve bu ortamları etkilediğini veya bu çevrelerden etkilendiğini temel olarak varsayar. Gelişim üzerindeki en yakın etki, çocuğun zaman geçirdiği çoklu mikro sistemler, özellikle de aile, okul ve sınıf ortamıdır. Gelişim ayrıca, aile, okul ve sınıf arasındaki bağlantılar gibi mikro sistemler arasındaki etkileşimleri içeren mezo sistemlerden de etkilenir. Ekolojik sistemler teorisi, uzak koşulların ve kuvvetlerin, proksimal süreçleri ve fırsatları nasıl şekillendirdiklerinin bir sonucu olarak gelişimi en azından kısmen etkilediğini savunarak, bireylerin gelişiminde farklı alanlardaki etkileşimlerin önemini tanımlar. Bununla birlikte, erken çocukluk eğitim programları ve politikalarının günlük gerçekliğinde, erken çocukluk kurumlarının çocukların refahını koruyacağına, gelişimlerini besleyeceğine ve çocuklar için kaliteli eğitim çıktılarını sağlayacağına dair bir ihtiyaç ve beklenti vardır (Mofrad, 2012).

Şekil 4. Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı (Akt. Yüksek Usta, 2014)

Gelişim fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal yönleriyle birbirini tamamlar. Çocukların bütün alanlardaki gelişimleri birbiriyle bağlantılıdır. Erken çocukluk döneminde gelişim bazı etmenlerden etkilenir. Bunlar çevre ve çocuğun doğuştan getirmiş olduğu özelliklerdir. Gelişim türüne göre çevresel etmenler kendi çerçevesinde farklılıklar gösterebilmektedir. Ama çevresel etmenlere bağlı olarak gelişimi etkileyen en önemli faktör aile olarak görülmektedir. Sosyal ve duygusal gelişim hayat boyu gelişmeye devam eder. Fakat insanoğlunun özellikle de okul öncesi dönemde bu gelişimini önemli ölçüde şekillenir. Bu bağlamda da ailenin sosyal gelişim ve duygusal gelişim üzerindeki etkisi azımsanmayacak derecede önem taşımaktadır. Erken çocukluk dönemi çocuğun hızlı geliştiği evrelerin başında gelir. Birçok çalışma sonucu bize önemli ipuçları vermektedir. Okul öncesi dönemde

çocukların edindikleri davranışların önemli bir bölümü, gelecekteki kişiliğinin şekillenmesini, hal, hareket, alışkanlık, inanç ve değerlerinin etkilendiğini gözler önüne sermektedir. Bu yaşlarda edinmiş oldukları beceriler ve aldıkları eğitim, onların duygusal gelişimlerini etkilemekte, öğrenme kalitesini yükseltmekte ve sosyalleşmelerini sağlamakta önemli bir etkiye sahiptirler (Kandır ve Alpan, 2008).

Ekolojik kuram, çevrenin insan gelişimi üzerindeki etkileri düşünülerek ortaya çıkmıştır. Bu kuram çocuğun biyolojik yaratılışının ve gelişmesinin biyolojik kökenlerine inerek, çevresel etmenlerle iç içe olmayı merkeze alır. Ayrıca bu kuram çocukların gelişiminde çevrenin tüm tabakalarının etkili olduğunu savunur. Dolayısıyla sosyal yapılardan etkilenen ekolojik kuramın öncülüğünde çevrenin korunması ve sağlıklı nesillerin yetişmesi için yapılacak olan çevre eğitimi etkinlikleri büyük ölçüde ve önemli katkılar sağlayabilir. Bu etkinlikler yapılırken temel amaç yalnızca bireyin çevreye karşı duyarlı ve bilinçli olmasını sağlamak değildir. Temel amaç, birey ile çevre arasındaki uyumu sağlamaktır (Oktay, 2018:206).

1.4.OKUL KÜLTÜRÜ VE YÖNETİMİ

Kültür zamanla birlikte gelişir ve geliştikçe de daha çok anlam yüklenir. Okullarda kültür kendi kendine meydana gelmez. Okuldaki kültürün oluşmasında, gelişip korunmasında, hâkim olan kültürün okul içerisinde geliştirilmesinde ya da bu kültürün değişiminde birçok durumun etkisi bulunur. Bu durumu meydana getiren öğeler okulun idealleri, değerleri ve vizyonudur. Ek olarak ise okulu güçlü yapan ve bir arada tutan tüm inanışlar ve tutumların bir arada olmasını söyleyebiliriz. Bunlarla birlikte okuldaki tüm paydaşların tecrübeleri güçlü bir biçimde şekillenir ve güçlü bir okul yöneticisi öncülüğünde ortak bir vizyon meydana gelir (Akıncı, 1998:71 ve Çelikten, 2003).

Okul yönetimi, eğitim yönetiminin belirli bir alana uygulanmasını ifade eder. Eğitim yönetimi ise kamu yönetiminin özel bir alanını oluşturur. Uygulanan sınırlı alanı sistemin amaç ve yapısı etkiler. Okul yönetimindeki amaç okulun mevcuttaki tüm kaynaklarını amaç dâhilinde planlı bir biçimde kullanıp kurumu amaca uygun olarak korumak ve yaşatmaktır. Günümüz okullarında okul yönetiminin seçiminde

belirli bir standart yoktur. Çünkü okul yöneticiliği için bürokratik işlemler dışında uzmanlık gerektirecek özel bir durum bulunmamaktadır. Okul yönetiminin belirli bir standardının olmaması eğitim yönetiminin uygulamasında problemleri kendisiyle birlikte getirmektedir (Özbudak, 2009).

Bireylere sağlıklı ve doğru bilgiyi öğretmede okul ve okul sistemi çok büyük bir paya sahiptir. Okul, toplumdaki bireylerin belirli amaçlar doğrultusunda planlı ve programlı olarak yetiştirilmesi amacıyla oluşturulmuş ve bireylerin eğitilmesi görevini üzerine alan kurumlardır. Okul kişilere sağlıklı ve doğru bilgilerin öğretildiği, istedik ve olumlu yönde değişikliklerin kazandırıldığı önemli bir yerdir. Okul çeşitli öğelerden meydana gelen bir sistemdir ve bu sistemi destekleyen farklı yapıların bütünüdür. Okul ve sınıf ortamında eğitimin sağlıklı ve faydalı bir şekilde devam etmesi için onu destekleyen bazı öğelerin bulunması gerekir. Bunlar okul içi ve okul dışı öğeler olmak üzere ikiye ayrılır (Tuzcuoğlu, 2018:143);

Okul içi öğeler;

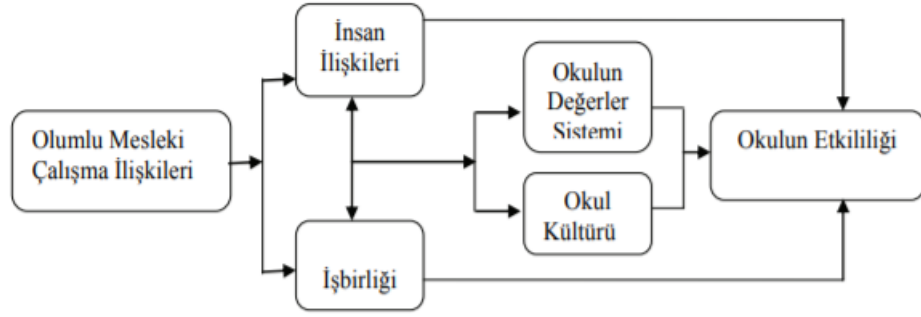
1. Eğitim programları
2. Eğitimde görev alan personel (öğretmenler ve yöneticiler)
3. Öğrenciler
4. Okul ve sınıfın fiziksel olanakları (fiziki bina koşulları ve araç gereçler vb.)
5. Rehberlik servisleri
6. Sağlık hizmetleri
7. Özel eğitim hizmetleri
8. Okul aile birliği
9. Öğrenci kulüpleri ve sosyal etkinlikler

Okul dışı öğeler;

1. Öğrenci velileri
2. Sivil toplum kuruluşları ve gruplar
3. Çevredeki kurum ve kuruluşlar
4. Basın ve yayın organları/medya
5. Diğer okullar

Okul sistemini destekleyen yukarıdaki bütün öğelerin birbirinden bağımsız değil bir bütünlük ve işbirliği içerisinde uyumlu olarak çalışmalarını son derece önem taşır. Eğitimde ulaşılmak istenen kazanımlar ancak bu sayede elde edilebilir.

Şekil 5'te Çınkır ve Kuru Çetin'e göre (2010); okullardaki mesleki çalışma ilişkileri ve okulların etkililiği üzerinde etkisi olduğu varsayılan dört etmenden meydana gelen "mesleki çalışma ilişkileri süreci" gösterilmiştir. Burada okulların sahip olması gereken öğeler ile bu öğelerin mesleki çalışma ilişkileriyle birlikte okulun etkin olma durumu üzerindeki etkisi gösterilmektedir.

Şekil 5. Mesleki Çalışma İlişkileri Süreci Modeli

Yukarıdaki model, mesleki çalışma ilişkilerinin öğelerini ve çıktılarını anlatmaktadır. Bu ilişkileri etkileyen öğelerden biri iş birliğidir. İş birliği, ortak bir amaca varmak amacıyla kararların paylaşıldığı ve en az iki eşit gönüllü arasında direk olarak kurulan etkileşim türü şeklinde tanımlanmıştır. Öğretmenlerin okul içerisindeki meslektaşlarıyla ve iş görenlerle kurması gereken işbirliğini bu tanım bizlere özetlemektedir. Öğretmenler arasındaki verimli mesleki çalışma ilişkilerinin temelinde iki etmen vardır. Bu etmenler işbirliği yapmak için istekli iki eşit öğretmen ve insan ilişkileri kurarken başarılı olan öğretmen modelleridir. Bu modele göre verimli işbirliğinin meydana gelmesi için öğretmenler birbirlerinin hedeflerine her zaman açık olmalı ve öğretmenlerin misyonları gelişmelidir. Öğretmenlerin gerçekleştirdikleri her türlü etkinlik ve çalışmalarla ilgili geri bildirimler yollanmalıdır. Son olarak da öğretmenler finansal varlıkları ve insan kaynaklarını

kullanmaya cesaretlendirilmelidir (May ve diğ. 1989; Friend ve Cook, 2010; akt. Çınkır ve Kuru Çetin, 2010).

İyi tasarlanmış okul öncesi eğitim kurumunun mihenk taşlarından biri okul müdürü yani yöneticidir. Bu yönetici, okul öncesi eğitim ve yönetim hakkında gerekli bilgi, beceri ve donanımı taşımalıdır. Ancak bu yolla okul öncesi eğitim kurumunun ürünü olan çocuk en iyi şekilde gerekli, bilgi ve becerileri kazanarak toplum yaşamına hazırlanabilir. Bu sebeple yönetici kurumun amaçlarını zamanın şartlarına göre ayarlayabilmeli, organizasyonu oluşturmalı ve işleyişi yönetebilmelidir. Aksi takdirde kurumun başarısı ve verimi de azalacaktır. Bu sebeple okul öncesi eğitim kurumu müdürü belirli özellikleri etkin bir şekilde taşımalıdır. Okul öncesi eğitim kurumunun yöneticisinin taşıması gereken özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz (Zembat, 1994);

- Kurumun hedeflerini saptayarak, bu hedefler dâhilinde çalışmalar hayata geçirmek ve kurumu bütün olarak geliştirmeyi sağlamak,
- Kurum içerisinde olumlu bir yönetim havası oluşturmak ve yönetsel becerilerini geliştirerek etkin olarak kullanmak,
- Değişen çevre şartlarına uyum sağlayarak, örgütü buna uygun hale getirmek,
- Davranış bilimlerinden faydalanarak, çalışanları insan olarak görmek, onları bilinçlendirerek rehberlik etmek,
- Problemleri hızlıca fark edip ona uygun çözümleri zamanında üretmek,
- Okul aile işbirliğini sağlamak,
- Olumlu ve etkin bir eğitim ortamı hazırlamak,
- Çalışmaları takip etmek, aileler ve çocuklardan gelen bildirimleri önemsemek,
- Bulunduğu örgüte katkı sağlamak ve meslektaşlarıyla olumlu ilişkiler geliştirmek gibi sorumluluklara sahip olmalıdır.

Yöneticinin sorumluluklarının bilincinde olması okul yönetiminin önemini ortaya koyar. Yöneticinin en önemli görevi kurumun hedefleri doğrultusunda devamlılığını sağlayabilme ve bu hedefler doğrultusunda kurumu ayakta tutabilmektir. İdeal bir yönetim sistemi kurum yöneticinin de görev ve

sorumluluklarını kontrol eder. Yönetmel süreçler yöneticiye çok yönlü yetki, görev ve sorumluluklar da yüklemektedir. Bu durumun okulun kalitesini yükseltmekle birlikte önemine de etki etmektedir. Örgütsel amaçlarını gerçekleştirmeyen bir okulun da başarılı veya etkili bir okul olduğunu söylemek olası değildir (Yüksel, 2008).

1.4.1. Okul Yöneticisi ve Öğretmen İlişkisi

Nitelikli okullarda, etkili öğretmenlerin özelliklerini; eğitsel bakış açısı, hizmet içi çalışmaları, deneyimi, kendini ifade edebilme kabiliyeti, derslere ön hazırlığı, ders sırasında zamanı verimli kullanması ve kullandığı etkin öğretim stratejileri biçiminde sıralayabiliriz. Nitelikli okullarda okul içerisindeki tüm kararlarda öğretmenlerin fikir ve düşüncelerinin dikkate alınması beklenir (Helvacı ve Aydoğan, 2011).Okulda iletişimin başlatıcısı okul müdürüdür. Okul müdürü kullandığı her sözü ve yaptığı her hareketi özenle seçmelidir. Okul sürecine katılım sağlayan tüm bireylere aynı eşitlikte davranmalı ve tutarlı olmalıdır (Yüksel, 2008).

Yöneticilerin ana görevleri şunlardır (Tuzcuoğlu, 2018:145);

- Okuldaki eğitim öğretim faaliyetlerinin müfredat kapsamında uygulanmasını sağlayan liderdir.
- Okuldaki öğretmenleri ve okulda bulunan bütün çalışan personelin organizasyonunu sağlar ve gelişimleri için gerekli ortamı yaratır.
- Yenilikleri ve gelişmeleri takipçisi olarak, bunların uygulanmasında da öncülük yapar.
- Planlı ve programlı çalışmayı ilke edinerek, okul içinde ve okul dışında pozitif ilişkiler kurmayı bilen ve sorunlar karşısında etkin çözümler üretebilen kişidir.
- Okuldaki tüm eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sağlıklı devam edebilmesi için maddi kaynakları planlar.
- Okul, aile, medya, çevredeki kurum ve kuruluşlarla, eğitim kurumları ile işbirliği içerisinde çalışma ve bunlar arasındaki koordinasyonu düzenlemede yeterli olmalıdır.

İyi bir yönetici kurmuş olduğu ekip ile bir orkestra şefi gibi çalışmalarını yürütüp uyumlu, ahenkli ve çözüm odaklı bir ortam oluşturmada etkin bir yapıya sahip

olmalıdır. Okul içerisinde öğretmenlerin yöneticilerle karşı karşıya kaldıkları sorunları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Zembat, 2012);

- Yöneticilerin öğretmenlerden genel katılımlı törenlerde ve özel günlerde bütün çocukların içinde görev aldığı çalışmaların hazırlanıp sunum yapılmasını istemeleri,
- Yöneticilerin materyal eksiklikleri, sınıftaki olumsuz fiziki şartları ve yardımcı personel eksiklikleri gibi eğitimi doğrudan etkileyecek problemleri görmezden gelmeleri,
- Ailelerden alınan aidatların kullanımının yöneticinin kontrolünün dışına çıkmaması ve yöneticinin eğitsel ihtiyaçlar ve sınıfın gereksinimleri yerine okulun diğer ihtiyaçlarını gidermek için harcaması,
- Yöneticiler ve ailelerin okul öncesi eğitim hususunda yeterli bilince sahip olmamaları,
- Yöneticilerin tüm öğretmenlere karşı saygılı, adaletli ve eşit mesafede olmaması olarak sıralayabiliriz.

Aileler ile öğretmenler çocuklara aynı bakış açılarıyla yaklaşmadıkları için bu durum zaman zaman bazı uyuşmazlıklara sebep olmaktadır. Aileler kendi çocuklarının sınıftaki tek çocuk olmadığını, öğretmenlerde sınıftaki tüm çocukların tek tip olmadıklarının farkında olmalıdırlar. Bu sebeple ailelerle öğretmen arasındaki ilişki, tarafların çocukları kadar birbirlerini de tanıması ile daha sağlıklı olur. Ebeveynlerinden öğretmenler hakkındaki düşünceleri, çocuğun öğretmenini yanlış rol model alırken olumsuz etkilenmesine ve zorlanmasına sebebiyet verebilir. Çocuğun yanında öğretmenin olumsuzlukları dile getirilmemeli ama çocuk bu yönde bir düşünce dile getiriyorsa, çocuğun nesnel bir biçimde değerlendirme yapabilmesine ortam hazırlanmalıdır. Okul yöneticisi, anne-baba ile ilişkilerde başarılı olmak istiyorsa, ailelerin öğretmenlerle kurdukları iletişimi ve ilişki boyutlarını iyi gözlemlemek zorundadır. Ebeveynlerin yöneticilerden en önemli beklentileri, sağlıklı ilişkilerin kurulması ve sürdürülmesi, çocuklarla ilgili olması, aileleri tanımayı önemsemesi ve her zaman yardımsever davranışlar göstermesidir. Bununla birlikte öğretmenler de yöneticilerinden anne babalarla ilgilenmelerini beklerler (Gül, 2007).

Bursalıoğlu'na göre (2020:95); gerçekleri merkeze alan yönetim en başarılı ve kaliteli yönetimdir. Yönetici sahada etkili olabilmek için teoriden korkmamalı ve teoriden etkin bir şekilde faydalanmalıdır. Başarılı bir yönetici, bilerek ya da bilmeyerek teori çerçevesinde hareket eden ve ona göre uygulamaları hayata geçiren kişidir. Bununla birlikte birçok yönetici de kendine has teoriler oluştururlar. Fakat bunları genelleme ve sistemlemede zorluk yaşarlar. Bu zorluğu aşmak için de teorilerle ilgili güvenilir bilgi ve değerler edinmeleri gerekmektedir. Öte taraftan örgüt ve yönetim teorilerine başlamadan önce örgüt ve yönetimle ilgili yanıltıcı efsane ve uydurmalara karşı her zaman dikkatli olmalıdırlar.

1.4.2. Okul Yönetiminde İletişim Engelleri

Okulda İletişimin verimli olması için olması gereken ilişki türü hem kaynağın hem de alıcının etkili olmasıdır. Bu iletişim türünde çözümün hem gönderici hem de alıcı tarafından kabul edilmesi ön plana çıkmalıdır. Bu yolla problemleri her iki taraf bir araya gelerek daha hızlı çözüme kavuşturup, kendi güçlerini ortaya koymaya çalışırlar. Böylelikle ortaya çıkacak olan iletişim tarzlarıyla kurum içindeki çatışmalar ve sorunlar gizlenmek yerine, çözüm için daha özverili bir ortam oluşmuş olur (Ergen, 2008).

Okullarda iletişim engellerini minimum seviyeye indirmek ve iletişimin etkin olmasını sağlamak için iletişimin merkezinde olan ve iletişimi başlatan kişinin bir takım yeteneklere sahip olması ve etkili iletişim yöntem ve araçlarından faydalanması önem gösterir (Ersoy, 2006:46). İletişim sürecinin işleyişinde gördüğümüz gibi iletilerin düzenlenip yollanmasında ve alınıp yorumlanışında hem kaynağın hem de hedefin referans çerçevelerini oluşturan sürekli ve geçici etkenler, manayı ve bunun paylaşımının seviyesini belirlemektedir. Böylece belli bir iletişim durumunda taraf olan bireylerin birbirleri hakkındaki bilgilerinin seviyesi ile birbirlerinin iletişim davranışlarını tahmin edebilmelerinin ölçüsü arasında doğrudan bir ilişki olduğu söylenebilir. Ek olarak, içinde olduğumuz ortamın şartlarını doğru değerlendirebildiğimiz ve iletilerimizi bunlara uygun şekilde kodlayıp yolladığımız ölçüde başarılı bir iletişimi gerçekleştirme fırsatımız artar. Fakat iletişimde bunlar kadar önemli başka bir nokta da, insanın kendi kendisini tanıması ve kendisinden kaynaklanan iletişim engellerini görüp aşmaya cesaret etmesidir. İletişim süreçleri

sadece karşılıklı bilgi alışverişi değildir. Kişilerarası etkileşimlerin gerçekleştiği bir süreç olarak görülmelidir. İletişimde olan taraflar benlikleri, edindikleri yaşam tecrübeleri, duyguları, düşünceleri, hedefleri beklentileri ve toplum içindeki konumlarıyla farklı kişiliklerdir. Hiçbir insan başka bir insanın aynısı değildir. Fakat bireysel ve kültürel yönden daha çok şeyi paylaşanlar olduğu gibi daha az ortak yönü olanlar vardır. Burada ilişkiler ve iletişim bu bağlamda kurulur (Zıllıoğlu, 2014).

Okul ve aileler arasındaki iletişimin sağlıklı olması için, çocukların eğitimiyle bağlantılı tüm durumlarda, okul ve ailenin bakış açılarındaki farklılıkları azaltarak ortak bir paydada buluşturulması önem taşır. Ancak bu yolla bunlar arasında daha tutarlı, faydalı ve etkili davranışlar geliştirilebilir. Okul aile iletişimini engelleyen faktörlerin belirlenmesiyle olumsuzlukların ortadan kaldırılabilmesi gereklidir. Bu bağlamda en etkin göreve sahip olan okul yöneticileri ve öğretmenlerin gördüğü engeller belirlenmelidir. Fakat ailelerin gördükleri engellerin de tespit edilmesiyle birlikte ancak başarı elde edilebilir (Koçak, 1991).

Zembat (2012)' a göre öğretmenlerin diğer meslektaşlarıyla yaşadıkları problem ve çatışmalar şunlardır;

- Farklı branş ve eğitim kademelerindeki öğretmenlerin birlikte çalışması,
- Yeterli bilgi paylaşımının sağlanamaması,
- Tam gün eğitim vermeyen okullarda iki öğretmenin aynı sınıfı kullanmak zorunda olması,
- Öğretmenler arasındaki rekabet,
- Yorgunluk ve tükenmişlik,
- Birlikte ortak kararlar alamama,
- Farklı branşlar da olan öğretmenlerin okul öncesi öğretmenlerini küçümsemesi ve öğretmenler arasında gruplaşmaların olmasıdır.

Bu sorunlar karşısında öğretmenler diğer meslektaşlarıyla bilgi paylaşımını azalttıklarını, konuşmayı kestiklerini, minimum iletişime geçtiklerini ve araya mesafe koyduklarını çözüm yolu olarak gördüklerini belirtmişlerdir. İletişimin

geliştirilmesi ve hizmet içi eğitimlerin bu bağlamda daha sağlıklı yapılması önemli bir çözüm yolu olarak değerlendirilebilir.

Yöneticilerin, öğretmenlerin etkisini arttırma veya kısıtlama gücü tartışılmaz bir gerçektir. Bilinçli bir yöneticinin, öğretmenin gelişimi ve etkililiği üzerinde muazzam bir etkisi vardır. Bu herkes tarafından bilinmekte ve söylenmektedir. Öğretmenin kendinin farkında olması uzun vadede onu daha güçlü kılacaktır. Bu sebeple birçok şey öğretilmekte biter. Öğretmen, iyi niyeti ve güçlü iradesiyle bilimsel düşünce ve tutum sergilerse, zaman içerisinde tüm eğitim kademeleri yavaş yavaş bu tutumu sergilemeye başlar. Öğretmen, kendi öğrencilerini nasıl eğitiyorsa, yavaş yavaş etkileşim ve iletişim kurduğu herkese bilimsel tutum ve bilimsel düşünceyi de kazandırır (Cüceloğlu ve Erdoğan, 2020:110).

Bursalıoğlu'na göre (2020:14); eğitimde yöneticiliğin profesyonel bir yapıya bürünmesi için öğretmen ve yöneticilerin sorumluluklarının birbirleriyle karıştırılmaması gereklidir. Bu karışıklık öğretmen-yönetici tipinin ortaya çıkmasına ve aynı kişinin farklı iki değer sisteminin getirmiş olduğu rolleri oynamasına ortam hazırlamıştır. Bu çerçevede rollerin birbirlerine ters düştüğü zamanlarda ortaya çıkan sorunlar yöneticileri olumsuz etkilemiş ve onları zayıflatıp, yıpratmıştır. Merkezî yönetimi anlayışına sahip tüm eğitim sistemlerinde öğretmen-yönetici tipi görülmektedir. Öğretmenlik mesleği ve yöneticilik birbirlerinden ayrılmalıdır. Aksi takdirde bu tarz devam eden bir anlayış eğitimde etkinin ve verimin yükselmesinde en önemli engeller olacaktır. Kurumlarda görev alacak eğitim yöneticileri yöneticilik mesleğinin gereklerine uygun bir şekilde yetiştirilmelidir. Bu işleyiş sağlıklı hale getirilmedikçe verimi yükseltmek gayesiyle model ve yapı değişikliklerinin yapılması başarıya ulaşmayacaktır. Çünkü model ve insan dengesi, örgüt ve yönetim dengesine belli bir yere kadar benzerlik gösterir. Bu sebeple her ikisine de eşit mesafede olmak gereklidir.

1.5. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE OKUL AİLE İŞBİRLİĞİ

Yörükoğlu (2004:125); aileyi 'en küçük toplumsal kurum' diye tanımlar. Anne, baba ve çocuklardan oluşan bu kuruluşun, kanunlarla belirlenen görevleriyle birlikte geleneklerle de saptanan farklı işlevleri vardır. Aile, içinde bulunduğu toplumun bir

parçası olarak, kendi toplumunun özelliklerini taşır. İçinde bulunduğu toplumun örf ve adetlerini, değerlerini, beğenilerini, inanç yapısını, ön yargılarını kısacası kültürünü gösterir. Bunlarla birlikte kendine özgü dinamiklere ve içyapıya sahiptir. Bu sebeple, toplumla sürekli bir alışveriş içerisinde olur. Okul öncesi dönemde çocuklar ailelerinden yoğun olarak etkilenirler. Ebeveynlerinin tüm davranışlarını içselleştirerek özdeşim kurarlar. Bu dönemde çocuklar sürekli alıcı ve pasif olarak kalmazlar. Ailenin tüm üyeleriyle durmadan etkileşim içinde olurlar. Bu yolla çocuklarda etki bırakırlar. Anne ve babalarının tutum ve davranışlarını da doğuştan getirmiş oldukları birtakım özellikler sayesinde etkilerler.

Günümüz şartlarında nitelikli bir kurum; uygun içyapı, dış yapı ve donanıma sahip, toplumla sağlıklı ilişkiler kuran, eğitim-öğretim süreçlerini belli bir kalıba hapsetmeyen, toplumun ona sunduğu imkânları etkili kullanabilen ve ailelerle işbirliğini maksimum seviyede tutan özellikleri taşır. Okul, bilgi aktaran bir kurum olduğu kadar çocuk ve gençlerin bir arada bulunduğu, kendi akranları ve yetişkinlerle iletişim kurduğu bir sosyalleşme ortamıdır. Her okul, hazırlanmış programlara uygun olarak eğitim öğretimi, çocukların farklı biçimde gruplandırıldığı küçük birimlerde, sınıflarda gerçekleştirir. Toplumun en küçük birimi aile ise, okulun da en küçük birimi sınıftır. Sınıflar oluşturulurken yaş gruplarına, ders konularına veya seviye gruplarına göre vb. düzenlenebilir. Her sınıf başlı başına bir sosyal öğrenme ortamıdır. Öğretmen ve öğrenciler sınıf içindeki insan kaynağını oluştururlar ve birbirleri ile sürekli iletişim halindedirler. Bu iletişim durumu, sadece sınıfta bir arada olanlarla değil bunlarla birlikte sınıfın dışındaki aileler ve okulun yakın çevresi ile de devam eder. Bu sınıfın hem sosyal yönü bir hem de atmosferidir (Oktay, 2018:8).

Aile, çocuğun ilk eğitim yeri yani okuludur. Dünyaya gözlerini açtığı andan itibaren çocuğun hayatı, kendini ve etrafındaki insanları tanımaya, anlamaya başladığı, ilk tecrübelerini kazandığı yer olarak aile karşımıza çıkar. Bireyin gelecekte sahip olacağı kişilik yapısı şüphesiz hayatının ilerleyen dönemlerinde aktif olarak içinde bulunacağı kurumlardan ve okullardan da etkilenir. Fakat bunları hepsinin ilk temeli aile içinde oluşmaya başlar (Erkan, 2019:14).

Evde eğitim faaliyetlerine daha fazla önem gösteren ebeveynlerin çocuklarının erken çocukluk dönemine ve okul ortamlarına daha fazla katılım sağladığını, öğretmenlerle daha sık iletişim kurduğu bulunmuştur (Murray ve diğerleri., 2015).

Nitelikli bir okul aile işbirliği öğretmen ve çocuklar arasındaki ilişkileri geliştirir. Okul kendi kültürünü bu şekilde etrafına direkt tanıtmaya imkânına sahip olur. Anne ve babalar okulun imkânlarını, kültürünü öğrendikleri seviyede okulu özümser ve sahiplenirler. Okul yönetimi zaman zaman çevrenin ekonomik, politik baskısı altında etkisiz duruma düşebilmektedir. Yöneticiler bu zorlukları aşabilmek adına çevrenin ve ailelerin desteğiyle bunun üstesinden gelebilirler. Okulla aileler arasındaki işbirliği ve etkileşim, güven ortamının oluşmasına katkı sağlar (Gül, 2007).

Aile-okul iletişimiyle ilgili uygulama örnekleri arasında aile ihtiyaçlarının değerlendirilmesi, okulun ilk birkaç günü boyunca ailelerle iletişim için fırsatların organizasyonu, evde öğrenme deneyimlerine aile katılımı, aile ve anaokulu öğretmeni ile bilgi paylaşımı ve okul başlamadan önce geçiş sorunları hakkında aile toplantıları örnek verilebilir. Okul içinde mevcut olan kaynaklar ve belirli bir okuldaki toplumun ve ailelerin ihtiyaçları ile ilişkili olarak geçiş uygulamalarını uyarlamak bu müdahalenin önemli bir unsurudur. Bu nedenle, programlar ve okullar müdahaleyi uygulama şekillerinde farklılık gösterir (Rimm-Kaufman ve Pianta, 2005).

Güçlü bir okul-aile işbirliğiyle, öğretmenler evde yapılanlar hakkında ebeveynler ise okulda yapılanlar hakkında bilgi sahibi olurlar. Ebeveynler, okulla birlikte hareket ederek çocuğa olumlu davranışlar kazanması için destek vermelidirler. Aile katılım etkinlikleriyle öğretmenler hem aileleri yakından tanımakta hem de çocukların gelişimlerine daha çok yardımcı olabileme imkânı yakalamaktadırlar. Bu yolla da çocukların eksik kaldığı noktaları daha rahat görüp, ailelere sağlıklı yönlendirme ve rehberlik yapabilmektedirler. Bunun sonucunda da dolaylı olarak hem çocukların başarısı hem de okulun verimi ve kalitesi artacaktır. Çocuklar yaşantıları boyunca ilk tecrübelerini ailede, okulun başlamasıyla birlikte de okulda öğrenirler. Özetle, okul aile iş birliği tüm paydaşları pozitif olarak etkilemektedir. Bu işbirliğine etkin olarak katılım sağlayan ailelerin çocuklarının

diğer ailelerin çocuklarına oranla daha başarılı oldukları görülmüştür. Okul ile aile arasındaki güçlü etkileşim sadece çocuğa değil onun tüm aile bireylerine yarar sağlamaktadır. Bu bağlamda okulla sağlıklı ilişkiler geliştiren annelerin öz güvenleri yükselmekte ve çocuklarıyla daha etkili iletişim biçimleri geliştirdikleri belirlenmiştir. Okul aile işbirliğinden etkin olarak faydalanan öğretmenler bu yolla ailelerden daha olumlu dönütler almaktadırlar (Ok, 2016).

Başarılı aile katılım programları, okul ve aile işbirliğinin temeli olan karşılıklı iletişimde aşağıdaki özellikleri taşımalıdır (Yaylacı, 1999):

1. Zengin iletişim yollarının kullanıldığı, kolay, çift yönlü ve karşılıklı etkileşim,
2. Çocuğun gelişimi ve öğrenmesi hakkında sürekli bilgi paylaşımı,
3. Okulun yapısı, etkinlikleri, öğrenci hizmetleri, programlara ilişkin açık ve anlaşılır bilgilendirme,
4. Çocuğun gelişimi, eğitimi, bakımı vb. konularda yapılan aile konferansları,
5. Ailelerle çocuğun sadece olumsuz davranışlarında değil, istedik davranış ve gelişim gösterdiği zamanlarda da iletişim kurmak,
6. Aileler, okul çalışanları ve toplum üyeleri arasında informal etkinlikler yapılması,
7. Etkili iletişim yöntemleri, karşılıklı iletişimin önemi konularında okulun tüm paydaşlarının gelişimini sağlamak.

Okul aile işbirliği okulun öncülüğünde gerçekleştirilir. Bu konuda da ilk olarak aileyi cesaretlendirecek, yönlendirecek ve destekleyecek kişi de okul yöneticisidir. Okulun demokratik niteliğinin ve akademik başarısının yükselmesi için aileler okul aile işbirliğinden öte bir konumda okulun bütün işlevlerine ve süreçlerine katılım sağlamalıdır. Bu katılım okul ve aile arasında gerçekleştirilecek olan iyi bir plan dâhilinde ve profesyonel olarak gerçekleştirilmelidir.

1.5.1. Aile Katılımı

Eğitim planlamalarımızın ve yatırımlarımızın temel hedefi nitelikli, donanımlı, üretken, verimli, sorunları çözebilen, dilini önemseyen, topluma duyarlı ve vatandaşlık bilinci gelişmiş nesilleri yetiştirip, topluma kazandırmaktır. Bu tüm

eğitim kademelerinde esas amaç olarak uygulanmalıdır. Bunları gerçekleştirebilmek için de ailelere önemli sorumluluklar yüklenmektedir. Aileler çocukları yaşama gözlerini açtığı andan başlayarak her eğitim kademesinde çocuklarının yanında olmalı ve onlara destek olarak eğitim süreçlerine aktif katılım sağlamalıdır (Güven, Bayraktar ve Temel, 2017).

AÇEV' e göre;

- Ailelerin desteklenmesi ve bilinçlendirilmesine,
- Ev ile okul arasında yoğun bir iletişim kurulmasına ve bu iletişimde kopukluk olmamasına,
- Ailelerin eğitim süreçlerine dâhil edilmesine, bu sürece katkı sağlamalarına ve eğitim faaliyetlerinin artarak devam ettirilmesine aile katılımı denir.

Aile katılımın esas hedefi, okul ile aile arasında kopukluk olmasını engelleyerek eğitim süreçlerinin verimini yükseltmek ve ailelerle ortak ilişkiler geliştirebilmektir. Her okulda aile katılım etkinlikleri farklılıklar gösterebilir. Okulların içinde bulunduğu kültürel yapı, toplumsal bakış açısı, çocukların gelişim seviyeleri, buldukları aile ortamı, çocuklara, ebeveynlere ve öğretmenlere verilen roller aile katılım çalışmalarını etkilemektedir. Okulların aile katılımına bakış açıları, aile katılım çalışmalarına yaklaşmalarını, yapabileceklerini, plan ve programlarıyla birlikte değerlendirmelerini önemli lde etkileyecektir (<https://www.acev.org/ne-yapiyoruz/egitimciler-icin/acev-okul-oncesi/>, Erişim Tarihi: 27.02.2021).

Çocuklar dünyaya gözlerini açtıkları aile içerisinde var olan hal, hareket, tutum ve davranışlardan etkilenerak büyürler. Ebeveynlerin bilinç seviyesi yükseltilerek erken çocukluk eğitiminin önemini kavramaları ve okul öncesi eğitimi desteklemeleri çocukların gelişimleri açısından büyük fayda sağlayacaktır. Aile katılımı çocuğın ilerleyen yaşamındaki tüm eğitim kademelerinde başarılı olabilmesi ve gelişimini desteklemesi bakımından önemlidir (Gürşimşek, Kefi ve Girgin, 2007). Aile katılımı, okul-aile işbirliğini güçlendirme ve etkileşimi arttırma sürecidir. Anne ve babalar öğretmenlerin onları çocukların eğitsel anlamda ve diğer tüm ihtiyaçlarıyla ilgili bilgilendirmelerinden, çocuklarıyla ilgili karşılıklı sohbet etmekten, öğretmenlerin nitelikli ilişkiler geliştirmesinden ve güçlü bir iletişim

kurarak yönlendirme yapmasından, teşvikler sunmalarından hoşlanırlar. Bunların hepsi ailelere olumlu destekler sağlar. Ailelerle kurulacak olan bu bağ iki tarafından karşılıklı olarak mutlu olmalarına sebep olur. Nitelikli bir okul aile işbirliği hem okulun amaçlarına hizmet eder hem de çocuklarla sağlıklı iletişim kurularak gelişimlerine önemli katkılar sunar. Bu sebeple kaliteli ve etkin işbirliği geliştirmek adına sağlıklı iletişim ve etkileşimin gücünün farkında olmalıyız. Okul aile arasındaki bu ilişkinin süreklilik göstermesi, dinamik olması ve pozitif yönde devam etmesi en büyük katkıyı çocuklara sağlayacağı bilinmelidir. Aileler ve öğretmenler görev ve sorumluluklarının bilincinde olarak aradaki çatışma ve engelleri ortadan kaldırılabirler (Cömert ve Güleç, 2004).

Aile katılımı, eğitim kalitesinin yükselmesi açısından büyük öneme sahiptir. Anne-babalar, öğretmenler ve okullar arasındaki işbirliği bütün çocukların bundan faydalanacağı şekilde geliştirilebilir. Aile katılımı okul ve aile tarafından başlatılabilir. Okulun başlattığında maddi kaynakların yönetimi, ailelerle çeşitli iletişim yolları kurmayı, geliştirmeyi ve katılımın ne düzeyde olması yönetilir. Ailelerin başlattığında ise çocukların ders ya da etkinliklerinde onlara destek olmak, ev içi normlar ve okuldaki çatışmaların çözümünde ailelerin desteğini kapsar (Driessen, Smit ve Slegers, 2005). Nitelikli aile katılımı çalışmaları, çocukların okulda yapılan çalışmalara daha fazla ilgi göstermesine ve daha yüksek oranda katılım sağlamasına neden olacağı için önemlidir. Anne ve babalar bu etkinliklerde yer alarak çocuklarının gelişimsel anlamda tüm boyutlarıyla ilgili gerçek anlamda bilgi elde etmekle birlikte eksikliklerine de görmüş olurlar. Ve çocuklarının okul içerisindeki doğal ortamda ayrıntılı gözlemlene fırsatını yakalarlar. Bu yolla da bilgi ve tecrübeleri artan aileler çocuklarının eğitim süreçlerine aktif katılım sağlamış olurlar (Kutlu Abu ve Kaymaz, 2020). 2006 yılından itibaren okul öncesi eğitim programımızda aile katılım çalışmalarına yer vermeye başlanmıştır (MEB, 2006). Okul öncesi eğitim döneminde sınıfta yapılan etkinlikler ya da okuldaki uygulamalarda ailelerden destek alınmalıdır. Bu sebeple çocuğuyla birlikte okul öncesi eğitim süreçlerine katılım sağlayan anne-babalar eğitim ve öğretim süreçlerinin bir parçası olarak tecrübe kazanmış olurlar. Bunlardan hareketle okul öncesi eğitim döneminde yapılan aile katılımı çalışmaları ailelerin okula, eğitim ve

öğretime bakış açılarını geliştirmekle beraber ailelerin bu süreçlerde çocuklarını olumlu desteklemeleri açısından da önemlidir (Ekinci Vural ve Kocabaş, 2016).

AÇEV'in ülkemizde yaptığı çalışmalara göre okul öncesi dönemde aile katılım çalışmalarının çocukların okul başarısını desteklediği tespit edilmiştir. Aynı zamanda ülke genelini ele aldığımızda bazı çocukların sosyo-ekonomik olarak zor şartlar altında olduğunu söyleyebiliriz. Şartları elverişsiz çevrelerde büyüyen çocuklar akademik becerilerle çok geç tanışmaktadır. Dolayısıyla da örgün eğitime geçişte de zorluklar yaşayabileceklerdir. Bu da bu tür çocukların okulda başarısızlık yaşamalarına ya da ilerleyen yıllarda bu etmenlerden dolayı okuldan ayrılmalarına yol açabilecektir. Burada ailelerin okul öncesi dönemden itibaren katılım çalışmalarında yer alması ve aktif olmaları çocukların ilerleyen sınıflarda bu başarısızlıkları yaşamamalarına büyük katkı sağlar. Bu noktada ailelerin erken çocukluk döneminde eğitime katılmaları, çocuklarının ilerleyen zamanlarda da başarısızlıklarla karşılaşmalarında önleyici bir etkiye yol açacaktır. Ülkemizin ekonomik şartları göz önüne alındığında aile katılımı erken müdahale yöntemlerinden biri olarak düşünülebilir. AÇEV'in çalışmalarının artırılması, ailelerde ebeveynlik becerilerinin iyileşmesine, çocukların gelişimine ve akademik olarak ilerlemelerine büyük yarar sağlayacaktır. Aile katılım çalışmalarının erken başlaması çocukların okula uyum sorunları yaşamamasına da engel olacaktır. Şartları elverişli çevrelerden gelen zengin yaşantılar edinmiş çocuklar okula hazırbulunuşluk düzeyi yüksek gelecek ve akademik anlamda başarılı olma ihtimalleri daha fazla olacaktır (Keçeli Kaysılı, 2008).

1.5.2. Aile Eğitimi

Toplumsal değişim ve gelişmeler aile ve çocukluk kavramlarını değiştirmeye başlamıştır. Ailelere verilen görev, sorumluluk ve roller hem ailelere hem de çocuklara yönelik eğitimleri öne çıkarmıştır. Aile eğitim programları ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte nitelikli bir yaşam sürdürmeleri için aileleri bilinçlendirmek ve geliştirmek için vardır. Anne ve babalara ilgili, mutlu ve sorumluluklarının farkında olmaları için rehberlik eder. Bu programların yöntem, konu ve içeriği hedeflenen amaç doğrultusunda farklılık gösterebilir. Fakat esas amaç aile hayatını

zenginleştirmek, ebeveynlerin çocuklarıyla beraber daha mutlu ve sağlıklı birer aile olmalarını sağlamaktır (Ural, 2019:51).

İletişim toplumun şekillenmesinde büyük role sahiptir. İnsanlar toplumun bir parçası olmak için birbirleriyle düzenli iletişim kurarlar. Aile içi iletişim ailedeki üyelerin birbirlerini ifade etmeleri için önemlidir. Çocuğun aile içerisinde tek bir bağımsız birey olarak kabul edilmesi önemlidir. Bu çocuğun aile içi iletişime etkin olarak katılım sağlamasına ortam hazırlayarak benlik saygısını geliştirmesine destek olur. Eşlerin birbirleriyle, çocuklarıyla ve çocukların da anne babaları ya da kardeşleriyle geliştirdiği iletişimi aile içi iletişim olarak tanımlayabiliriz. Çocukların sağlıklı kişilik gelişimleri için aile içi iletişim önemli bir etkiye sahiptir. Anne-babaların tutum ve davranışları aile içi iletişimde önem taşımaktadır. Demokratik tutum sergileyen ailelerde çocuklar oldukları gibi kabul görürler. Ebeveynler çocuklarına rehberlik yaparlar fakat verdiği kararlarda çocuklarını baskı altına almazlar. Ailenin tüm üyeleri birbirleri için aile içi sınır ve kuralları bir araya gelerek ortak kararlar belirlerler. Çocuklar bu sınır ve kurallar dâhilinde özgürdürler. Aileyle alakalı tüm kararlar hep beraber verilir. Ailelerin bu konularla ilgili bilinçlendirilmesi de büyük önem taşır (Aral ve Şahin, 2012). Ailelerin bu ihtiyaçları, aile eğitimi çalışmaları kapsamında planlanıp uygulanarak ve değerlendirilerek giderilebilir. Aile eğitimi programlarında aile bireylerinin özellikle de anne babaların çocuk yetiştirme becerilerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi gerekir. Günümüz toplumlarında her konuda yaşanan hızlı değişimler, anne babaların eğitim ihtiyaçlarını da farklılaştırmaktadır. Eğitim ihtiyaçları farklılaşabilmesine rağmen temelde aile eğitimi; anne babalara çocuklarının fiziksel, ruhsal, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerinin her aşamasında gerekli olan yetenek ve anlayışı kazanmalarına yardımcı olan bir eğitimidir (OBADER, 2013).

1.5.2.1.Aile Eğitiminin Amacı

- Çocuğun aile içerisindeki öğrenme ortamına katkı sağlamak,
- Çocuğun bütün gelişim alanlarına katkı sağlamak,
- Çocuğun ve ailenin ihtiyaçlarının okulda uygulanan programla giderebilmek,
- Çocukta edindiği kazanımların kalıcı olmasını teşvik etmek,

- Çocukların yaşamlarında ailelerin rollerinin önemini kavratmak,
- Çatışmaları engellemek ve farklı disiplin yöntemleri sunabilmek,
- Çocukların aile içerisinde edinebilecekleri tecrübeler hakkında aileleri bilinçlendirmektir (Eryorulmaz, 1993; akt. Erkan, 2019:24).

1.5.2.2.Aile Eğitiminin İlkeleri

Türkiye’de aile eğitimi programlarının genellikle okul öncesi eğitimden faydalanamayan çocukların ailelerine yönelik olduğu dikkate alındığında; okul öncesi eğitimden faydalanan çocukların da anne-babalarının çocuk gelişimi ve eğitimi konusundaki bilgi seviyelerinin ve eğitim ihtiyaçlarının saptanmasının ve anne-babaların bu bağlamda eğitilmesinin çağdaş ve gelişmiş bir toplumun zeminini oluşturan çocukların yetiştirilmesinde önemli olduğu düşünülmektedir (Aral, 2008). “Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER)”ne göre aile eğitiminin ilkeleri 3 başlık altında ele alınmıştır. Bunlar:

1. Etik İlkeler

- Aile eğitimlerinde hedef kitlenin sosyal ve kültürel yönleri göz önünde bulundurulmalıdır.
- Aile eğitiminin başarıya ulaşabilmesi için katılımı gönüllülük sağlanmalıdır.
- Ailelerle çalışırken gizlilik esasına uygun davranılmalıdır.
- Aile üyeleriyle insan haklarını dikkate alan, saygılı ve açık bir biçimde iletişim kurulmalıdır.
- Çalışmalarda sabırlı, dürüst ve adil davranılmalıdır.
- Çocuk gelişimi ve eğitimi ilkelerinin ve disiplin anlayışının oluşturulmasında çocuk haklarını dikkate alan ve şiddet karşıtı çocuk eğitimi teşvik edilmelidir.
- Ailelerin kendi güçlerini fark etmeleri konusunda yardımcı olunmalıdır.

2. Genel İlkeler

- Karşılıklı beklenti ve sorumlulukların neler olduğu açıkça belirtilmelidir.
- Katılımı yüksek ve sürekli bir aile eğitimi için “Aile Eğitimi İhtiyaç Belirleme Formu” kullanılarak eğitimler ailelere uygun zaman dilimlerine göre düzenlenmelidir.

- Aile eğitimi programı için savunu (il, ilçe veya bölgesel düzeyde) çalışmaları ve tanıtım kampanyaları düzenlenmelidir.
- Katılacakları programdan kendileri, aileleri ve çocukları için sağlayabilecekleri yararlar açık bir dille anlatılmalıdır.
- Aile bireylerinin kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak yollar gösterilmelidir.

3. Uygulama İlkeleri

- Toplantının konusu, amacı ve önemi vurgulanmalıdır.
- Katılımcılara isimleri ile hitap edilmelidir.
- Katılımcılara karşı güler yüzlü, hoşgörülü, saygılı ve sabırlı olunmalıdır.
- Katılımcılara önyargılardan arınmış, duyarlı tepkiler verilmelidir.
- Çalışılacak olan konuda önce ailelerin fikirleri alınmalı, sonra eksik kalan kısımlar tamamlanmalıdır.
- Katılımcılarla çalışılırken sorular sorulmalı, açıklayıcı örnekler verilmelidir.
- Konu dışına çıkılmamalı ve bilgi hataları yapmamaya özen gösterilmelidir.
- Zaman, konunun içeriğine uygun bir şekilde etkili kullanılmalıdır.
- Toplantı sonunda değerlendirme etkinlikleri aracılığıyla oturumlar değerlendirilmeli ve bir sonraki konu tanıtılmalıdır.

Sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler bağlamında aile eğitimlerinin hedef kitlesi değişebilir. Aile eğitimlerinde ilk olarak çocuk yetiştirme ve çocuk eğitimi konularındaki ihtiyaçlar belirlenmelidir. Elverişli çevre şartlarında yetişen çocuklar ve bu çocukların aileleri ne kadar erken eğitim faaliyetlerine dâhil edilirse, elverişli çevre şartlarında yetişen çocuklar ve onların aileleriyle arada olan eksiklikler giderilebilir. Bu sebeplerden dolayı aile eğitimlerinde eğitimde eşitlik ilkesi her zaman dikkate alınmalıdır (OBADER, 2013:11).

Dünyanın eğitim açısından durumu ortadayken çok az olan kaynaklardan en üst seviyede faydalanmak için desteğe ihtiyaç duyan erişkin ve ailelere yönelik üç temel eğitim amacına ulaşmaya çalışmak mantığa uygun düşmektedir. Bu üç amaç;

1. Erişkinler/anne veya babalar temel eğitimden, okuma yazmadan mahrumsa bu eğitim ortamını onlara sağlamak.

2. Okul öncesi dönemde çocuk sahibi olan anne-babalara çocuk gelişimi ve eğitimiyle birlikte çocuk bakımı ve çocuk sağlığı konularında da destek vermek.
3. Olumsuz sosyo ekonomik çevrelerde yetişen çocukların aileleriyle sağlıklı iletişim kurmak, işbirliği geliştirmek, okuldaki aile katılım çalışmalarında yer almalarını sağlamak ve aile eğitimlerine katılmalarında ön ayak olarak onları eğitmek.

Desteğe ihtiyacı olan erişkin ailelere yönelik bu üç temel amacın gerçekleşmesi yetişkin eğitimi bağlamında ele alınmalıdır. Yetişkin eğitiminin son yüzyılda uluslararası toplantılarda ortaya serdiği görüşlerle erişkin ailelere yönelik temel eğitim amaçları arasında bir uyum bulunmaktadır (Ural, 2019:58).

1.5.3. Aile Eğitim Etkinlikleri

- Eğitim toplantıları,
- Konferanslar .

1.5.4. Aile İletişim Etkinlikleri

Aile ve öğretmenler arasında iletişimi devam ettirmek ve geliştirmek için aşağıda çeşitli teknikler gösterilmiştir;

- Telefon görüşmeleri,
- Kitapçıklar-etkinlik örnekleri,
- Teyp/video kayıtları (ses ya da görüntülü kayıtlar),
- Fotoğraflar,
- Duyuru panoları,
- Bülten,
- Haber mektupları,
- Yazışmalar,
- Portfolyo dosyaları,
- Toplantılar,
- Okul ziyaretleri,
- Geliş-gidiş zamanları,
- İnternet.

1.5.5. Ailenin Eğitim Etkinliklerine Katılımı

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2006 yılında 36-72 aylık çocuklar için hazırladığı Okul Öncesi Eğitim Programı'nda aile katılımının önemi ve bunun planlı yapılmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Sağlıklı aile katılım çalışmalarını gerçekleştiren bir programın çocuklara gelişimsel anlamda kalıcı izler bıraktığı söylenmektedir. Aile katılımıyla çocuklar okulda elde edinmiş oldukları tecrübe, bilgi, beceri, birikim ve kazanımları günlük yaşamlarında da ustaca kullanabilirler. Okul öncesi eğitimde aile ve çocuk birbirleriyle bir bütün olarak ele alınmalıdırlar (MEB, 2006). Öğretmenler sene başında yıllık plan çalışmaları dâhilinde eğitim programını okula yeni başlayacak olan çocukların ve ailelerinin özelliklerini ve gereksinimlerini tahmin ederek hazırlamalıdır. Bu paralelde yıl içerisinde yapılacak tüm etkinlikler ve aile katılım çalışmaları ayrıntılı planlanmalı ve kurallar belirlenmelidir. Yıl içerisinde planda yapılacak olan değişiklikleri de öğretmenler değerlendirme kısmında belirtmelidirler. İhtiyaç analizi çalışmaları yapılarak çalışmaların ayrıntılarıyla ele alınmasının önemi üzerinde durulmalıdır (Kandır, 2002).

Öğretmenlerin mesleki doyum ve verimlerinin artmasında; öğretmen ve aile arasında kurulan etkileşim, güçlü işbirliği, olumlu iletişim ve karşılıklı güven temeline dayanır. Aile katılımının tüm paydaşlara fayda verebilmesi için bu çalışmaların planlı ve nitelikli yapılmasıyla gerçekleşebilir. Bu çalışmalar yapılırken aile katılımına negatif etki edebilecek durumlar da gelişebilir (Çamlıbel Çakmak, 2010).

Zembat (2012)'a göre; öğretmenler ailelerle yaşadıkları problemleri azaltmak için aile ile iletişim kurmak veya aileyi eğitsel anlamda bilinçlendirme yoluna başvurduklarını belirtmekle birlikte ebeveynlerin eğitilmesini problemlerin ortadan kaldırılmasında önemli bir husus olarak gördüklerini dile getirmektedirler. Buna göre öğretmenlerin ailelerle yaşadıkları problem durumları şunlardır;

- Okul öncesi eğitim hakkında yeterli bilince sahip olmamaları,
- Öğretmene karşı güven duymamaları,
- Öğretmenin sorumluluk alanlarına etki etmeye çalışılması,

- Eğitim çalışmalarının önemsenmemesi ve dikkate alınmaması,
- Öğretmene değer verilmemesi ve bakıcı olarak algılanmasıdır.

1.5.6. Bireysel Görüşmeler

Aileler öğretmenlerle her zaman bireysel görüşme yapabilmeye imkânına sahip olmalıdırlar. Öğretmenler ailelerle bu görüşmeleri gerçekleştirirken çocuklarının olumlu ve başarılı yönleriyle başlayarak iletişim kurmaya özen göstermelidirler. Bundan sonra da çocuğun sahip olması gereken özellikler ve destek alması gereken konular dile getirilmelidir. Bunların gerçekleşmesi için hem evde hem de okulda yapılması gereken konulara yer verilmelidir. Bu süreçlerin planlamasında da aileler etkinliklere ve uygulamalara aktif olarak katılabilmelidirler (MEB, 2002:21).

Bireysel görüşmeler sayesinde anne babaların çocuklarıyla alakalı istek ve beklentileri tespit edilebilir. Aileler okulda yapılan veli toplantılarında her şeyi rahatça dile getiremeyebilirler. Bireysel görüşmeler yoluyla ailelerle kurulan karşılıklı iletişim sayesinde çocuklarla ilgili problemlerin kaynağına daha kolay inilerek, çözümler üretilebilir. Görüşme zamanında olumsuz ve istenmeyen durumlar yaşanırorsa görüşme ileri bir tarihe çekilebilir (Ömeroğlu, Yazıcı ve Dere, 2003:442).

1.5.7. Ev Ziyaretleri

Anne ve babalar aile katılım etkinlikleriyle çocuklarının gelişimlerinden haberdar olurlar. Okulun iklimi, kültürü, yapısı ve uygulanan eğitim programının içerikleriyle ilgili bilgi sahibi olurlar. En büyük faydası da bunlarla birlikte çocukların eğitimlerinin ev içerisinde süreklilik kazanmasına yardımcı olurlar(Güven, Bayraktar ve Temel, 2017).Ev ortamı aileleri yakından tanımak adına büyük fırsatlar sunar. Ev ziyaretleri gerçekleştirilerek çocuğun ve çocuğun ailesinin ayrıntılı olarak gözlenmesi öğretmenlere büyük fayda sağlar (Beaty, 2000; Morrison, 2003;Eliason ve Jenkins, 2003). Bu ziyaretlerde ailelere çocuklarıyla evde yapabilecekleri çalışmalarla birlikte zengin uyarıcılarla desteklenmesinin önemi anlatılabilir. Öğretmenlerin bu ziyaretleri gerçekleştirmesi ailelerle samimi bir hava yakalamalarına, karşılıklı güven gelişimine, sağlıklı ilişkiler kurup, etkili bir iletişim dili yakalamalarına sebep olur. Bu faktörler aileler için de aynı önemi taşır. Bu yüzden öğretmenler planlı ve programlı bir biçimde ev ziyaretlerini

gerçekleştirmelidir. Plansız yapılan ziyaretler aileleri huzursuzlaştırabilir. Bu da ailelerle etkili iletişim ve etkileşim kurmayı engelleyebilir. Bunlara sebebiyet vermemek için ailelere önceden bu ziyaretlerin amacı ve içeriği hakkında bilgilendirmeler yapılması daha sağlıklı olacaktır. Telefon görüşmesi yaparak ya da haber mektupları gönderme gibi yollarla bunu sağlamak mümkündür. Ev ziyaretlerinin verimli olması için;

- Öğretmenler bu ziyaretleri tüm ailelere yaptıklarını dile getirmeli,
- Tüm ziyaretlerin 15-30 dakika gibi bir zaman aralığında olacağını,
- Aile ziyaretlerini esas amacının çocuklarla ilgili karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmak olduğu söylenebilir (Morrison, 2003).

Okul öncesi eğitim kurumlarında ev ziyaretleri aile katılımı çalışmaları içinde çok önemli bir yer tutmaktadır. Ev ziyaretleri ile öğretmen çocuğu ve aileyi daha iyi tanıma fırsatı bulabilir ve ailenin güvenini kazanabilir. Evde veya okulda davranışlarında değişiklik olduğu belirlenen çocuklar ile özel gereksinimli çocukların evlerini ziyaret etmeye öncelik verilmelidir. Ev ziyaretleri yapılırken sınıf öğretmeni ile birlikte bir kişi (rehber öğretmen, öğretmen, müdür, müdür yardımcısı gibi) olmalıdır. Böylece okul-aile ilişkileri desteklenir, okul-aile arasındaki iş birliği kuvvetlenir ve ailenin okula karşı bağlılık duygusu gelişir (OBADER, 2013). Öğretmenler ev ziyaretlerini planlarken 1 saati geçmeyecek şekilde hareket etmelidir. Bu sürede aileyi tanıma, çocuğu doğal ortamında gözleme ve ailelerle çocuklar hakkında bilgi paylaşımında bulunmak için yeterlidir. Öğretmen bu ziyaretlerde fotoğraf alabilir ve eğitsel anlamda ailelerle karşılıklı önerilerde bulunabilirler. Ziyaret bitiminde öğretmenler mutluluklarını aileye söyleyerek evden ayrılmalıdırlar. Bu ziyarette elde edilen bilgilerin yalnızca çocuğun gelişiminin ve eğitiminin desteklenmesi amacıyla kullanılabilmesinin bilincini taşımalıdırlar (Decker ve Decker, 2005).

1.6.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÖĞRETMEN- ÇOCUK İLİŞKİSİ

Öğretmen, genç bireylerin hayata hazırlanması ve başarılı olmasında en önemli etkendir. Eğitimin temel parçası ve vazgeçilmez ögesidir. Bu sebeple öğretmenlik meslek olarak çok özel ve farklıdır. Öğretmen, sürekli kendini geliştiren, çevresini

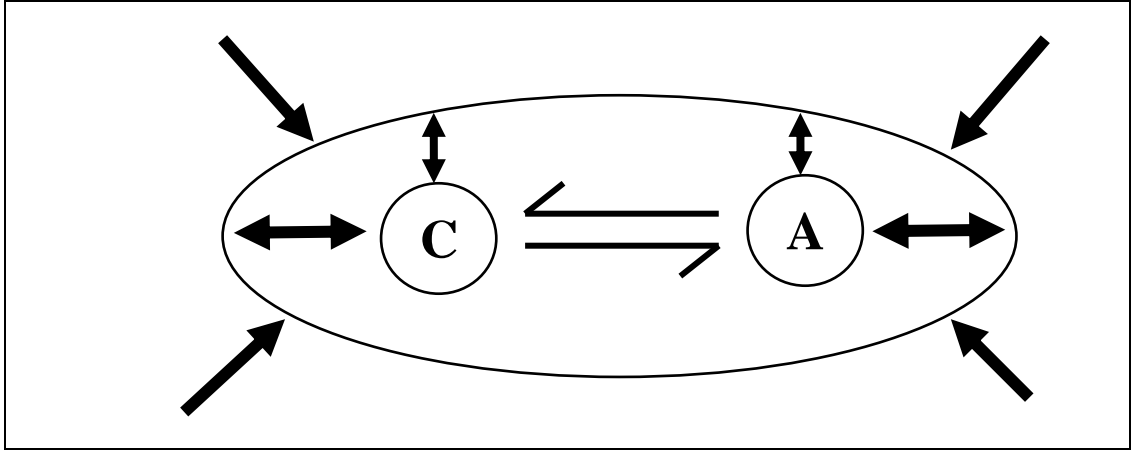
inceleyen, kendi gelişimi ve öğrencilerinin gelişimi için gerekli bilgi kazanımlarını arttırmak amacıyla çevresel şartları en iyi şekilde kullanan kişidir. Öğretmen öğrencilerin eğitim ve öğretiminde birinci derecede sorumludur. Statüsü gereği sadece bilgi yükleyen konumunda da değildir. Davranış, beceri, duygu ve düşünce dünyasıyla çocuklara rol model olan ve gelişimlerinde en etkin olan kişidir. Duyarlı ve ilgili öğretmenler mesleklerini en güzel biçimde icra ederler. Öğretmenler çocuklarının ihtiyaçlarının ve yapabildiklerinin farkında olmalıdırlar. Öğretmenlerin çocuklar hakkındaki görüşleri, sınıf içerisinde öğretmenlerle çocuk arasında kurulan etkileşim ve iletişim boyutlarını anlamamıza yardım eder. Bu boyutlar öğretmenin kendi yeterliliğine ilişkin fikirler, çocuklarla etkileşim, iletişim, sınıfta öğretmenle yaptıkları paylaşımlar ve çocukların davranışları şeklinde belirtilebilir. Bu boyutların gerçekleşme düzeyleri öğretmenin duyarlılığını etkiler (Zembat, 2018:114).

Erken çocukluk eğitiminin etkililiğini artırmak, muhtemelen çok çeşitli mesleki gelişim faaliyetleri ve öğretmenlerin çocuklarla etkileşimlerini hedefleyen destekler gerektirecektir (Early ve diğ., 2007).

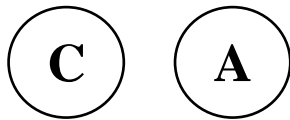
Okul öncesi sosyal ve akademik becerilerin değerlendirilmesi, birinci sınıfta bireysel beceri farklılıkları ile yakından ilişkili olmasına rağmen, öğretmen-çocuk ilişkisinin kalitesi de beceri düzeylerindeki değişikliklerle ilişkilendirilmiştir. Bulgular genel olarak öğretmen-çocuk ilişkilerinin çocukların okulda başarı için gerekli becerileri edinme yeteneklerinde rol oynadığını doğrulamaktadır (Pianta ve Stuhlman, 2004).

Pianta (2017); öğretmenlerin çocuklarla kurduğu ilişkiler, her ne kadar çocuklar için önemli destek ya da kimi zaman stres kaynakları olsalar da, öğretmenlerin kendilerine dönük algılarını anlamalarını da sağlar ve dolayısıyla öğretmenlerin içinde buldukları anın ve geçmişteki ilişkilerinden etkilenirler. Bu sebeple öğretmen-çocuk ilişkileri kendi geçmişi ve gelişimel sürekliliği olan ilişkiler döngüsünde saklıdır. Öğretmenler ve çocuklar arasındaki ilişkiler çocuk gelişimi için değerli bir kaynaktır. Eğitmciler çocuk ve öğretmen ilişkilerinin önemini anladıklarında ve bu ilişkileri geliştirecek araçlara sahip olduklarında, bu kaynakların değerinden faydalanarak sınıfı da şekillendirebilirler. Bu durum erişkinlerle bir biçimde, karmaşık, öngörülemez veya olumsuz ilişkiler tecrübesi edinmiş sınıflarda bulunan birçok çocuk için önem gösterir. Birçok çocuk için bir yetişkinin kayıtsız

şartsız kabullenici, emin, güvenilir, tutarlı ve ulaşılabilir olması düşüncesi onların erişkinlerle ilgili ilişki beklentilerini ihlal eder. Her ne kadar bu yeni fikirlerin çocuklar tarafından öğrenilmesi ve test edilmesi mümkün olsa da, bu fikirler çocukların erişkinlerle olan ilişkilerinde değişiklik yaratmak için sınıfın ilişkisel ortamını kullanırlar. Bu iletiler çocuğunda içinde bulunduğu birçok yetişkin-çocuk etkileşiminde tutarlı bir şekilde kullanılırsa, kuvvetli bir müdahale oluşturabilirler. Öğretmenlerle kurulan ilişkiler tüm çocuklar için sınıf deneyiminin ayrılmaz bir parçasıdır. Ayrıca gelişimle ilgili kazanımları geliştirmek için potansiyel ve önemli kaynaktır.

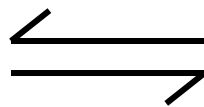

Şekil 6. Yetişkin-Çocuk İlişkileri

Bireylerin Özellikleri:

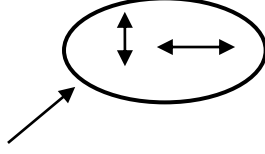
- Gelişimsel geçmiş
- Biyolojik etkenler
- Teslim modelleri

Bilgi Değişimi Süreçleri:

- Etkileşimli davranışlar
- Hoşgörüler/Hata payları (tolerances)

Bakımsız İlişki Sistemi

- Dış/Harici etkiler
- İç/Dâhili etkiler

Şekil 6' da gösterilen çizim bir çocuk ve yetişkin arasındaki ilişki içinde kendini gösteren süreçlerin bazılarını göz önüne sermektedir. İlişkiler gibi, bu modelde birçok yön ve bileşenler barındırmaktadır. Bu bileşenler iki kişiyi içine alan bir sistem içinde düzenlenirler; bu karşılıklı sistem bir ilişkidir. Şekil 6' da yetişkin ve çocuk arasındaki ilişki iki bireyi çevreleyen bir oval ile temsil edilmektedir. Çocuk-yetişkin ilişkileri tam bir simetri içermez (asimetrik). Bu ikili sistem içerisinde çocuk henüz tam olarak olgunlaşmamış bir sistem ya da organizmadır. Yetişkin-çocuk ilişkisi içinde bazı asimetrisi saklar. Yani, iletişim ve nitelik bakımından, roller ve yetişkin ile çocuğun olgunlaşma düzeylerindeki uyumsuzluğun bir işlevi olarak her iki tarafın farklı seviyelerde sorumlulukları bulunmaktadır. Öğretmen-çocuk ilişkisi sadece birbirleriyle olan etkileşimlerine ya da birey olarak taşıdıkları özelliklerine eş değer değildir. Öğretmen-çocuk arasındaki ilişki tamamıyla çocuğun mizacı, zekâsı veya iletişim becerileriyle saptanamaz. Bununla birlikte öğretmen ve çocuk ilişkisi pekiştiricilerle biçimlenen birtakım örüntülere de indirgenemez. Bu nedenle ilişkilerin, etkileşim ya da birey özelliklerinin dışında kendine özgü kimlikleri vardır (Pianta, 2017; Sroufe, 1989b).

1.7.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÖĞRETMEN-ÇOCUK İLETİŞİMİNİ KOLAYLAŞTIRAN ETKENLER

Günlük hayatımızdaki hızlı ilerlemeler ve değişimlerle birlikte eğitim kurumlarının da amaç ve yapıları değişmektedir. Bu doğrultuda öğretmen yalnızca bilgi aktarımı yapan ya da öğretim yapan kişi olarak kalmayacaktır. Aksine çocuklara rehberlik ederek onların bilgiye ulaşmalarını ve yapılandırmalarını sağlayacaktır. Nitelikli bir alt yapıya sahip bilinçli öğretmenler görev ve sorumluluklarının farkında olarak hareket eder. Eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirir. Buralarda öğretmenlere genel kültür, özel alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi olmak üzere üç temelde eğitim verilir. Öğretmenleri yetiştirecek fakülterde

uygulanan eğitim öğretim programlarının içerik ve zenginliği önemlidir (Helvacı, 2009:309).

Öğretmenlerde olması gereken temel beceriler 5 alt boyutta incelenebilir;

- 1- Bireysel Özellikler:** Adil ve saygılı olma, iyi bir iletişim kurma, istekli, güdüleyici olma, mesleğini sevme, mesleğini önemseme ve öz denetim oluşturabilmeyi kapsar. Bu özelliklere taşıyan öğretmen, etkin bir dinleyici, çocukların her türlü halleriyle yakından ilgilenen ve sağlıklı bir ortam oluşturmayı bilir.
- 2- Sınıf Yönetimi ve Organizasyon Becerisi:** Sınıf yönetimi, organizasyon becerisi ve disiplin oluşturmayı kapsar. Öğretmen eğitim öğretim süreçlerinin tamamından haberdar olan ve yöneten kişidir..Sınıf yönetiminin başarı ile gerçekleştirilmesinde sınıf iklimi önemlidir. Öğretmenlerin, öğrencilerin sınıftaki öğrenmelerini ve davranışlarını yönetme ve kontrol etme beceriler, öğretmenin öğrencilere saygısı, öğrencilerin sorularına ve ilgilerine tepki vericiliği, sınıfın duygusal havasının hepsi öğrenci başarısının belirleyicisidir.
- 3- Öğretimi Planlama Becerisi:** Zamanı iyi planlamak, öğretim ile yaşam deneyimleri arasında ilişki kurmak, kendi beklentilerini açıkça ifade etmek ve öğrencilerin sorumluluklarını vurgulamak, öğretimi planlamayı gerektirir. Bunları etkin kullanabilen öğretmen aktif öğrenmelerin oluşmasına olumlu etki eder.
- 4- Öğretimi Gerçekleştirme Becerisi:** Öğretim stratejileri, içeriğin belirlenmesi, çok boyutlu öğrenme, sorgulamalar yapma ve öğrencilere rehber olmayı içerir. Bu beceriler öğretmenin çeşitli öğretim stratejilerini kullanmasını, beklentileri karşılamayı, açık ve net anlaşılır örnekler sunmayı, tüm alanlara hizmet etmeyi, ilerleme ve gelişimi sağlayıcı sorgulamalara ve öğrencilerin aktif olduğu uygulamalara sıklıkla yer vermeyi gerektirir.
- 5- Değerlendirme Becerisi:** Ödev değerlendirmeleri öğrencideki gelişimin incelenmesi, öğrencilerin ihtiyaç ve yetenekleri ile ilgilenmeyi kapsar. Bu beceriler öğretmenin ödev konularını belirlerken, öğrencilerin ilgilerine, yeteneklerine ve gelişimlerine uyum seçmesini, yapılanları izlemesi ve değerlendirmesini gerektirir (Zembat, 2018:121).

Etkili bir şekilde sohbet etmek için, öğretmenlerin kendilerini çocuklara açık hale getirmeleri ve günlük programda bu tür etkileşimleri bilinçli olarak planlamaları gerekir. Sözlü dil becerilerini geliştirmek için günün en verimli zamanları kitap okuma, oyun zamanı ve yemek zamanları gibi görüldüğünden, o zamanlardan biriyle başlamak en iyisi olabilir. Örneğin, bir öğretmen kitap okuma sırasındaki etkileşimleri kaydedebilir, kullanılan konuşma türlerini analiz edebilir ve ardından anlamlı bağlamı içerecek şekilde dil etkileşiminin nasıl geliştirilebileceğini düşünebilir. Eski bir atasözü şöyle der: "Yaşamak, bir şeyin olmasını beklerken yaptığımız şeydir." Benzer bir şekilde, araştırmalar öğretmenler ve öğrenciler arasındaki karşılıklı konuşma karşılaşmalarının planlanmış eğitim etkinlikleri olduğunu ve öğrencilerin sözlü dil becerilerini edinmesinin anahtarı olduğunu ileri sürüyor (Massey, 2004).

Öğretmenlerin aktif iletişim becerilerine sahip olmaları için aşağıdaki adımlar izlenebilir:

- Öğretmenler, çocuklara kendilerini ve öğretmenlerini etkin dinleme alışkanlığı kazandırmalıdır.
- Çocukların aktif katılımlarıyla öğretim etkinlikleri planlanmalıdır.
- Çocukların birlik, beraberlik ve işbirliği içerisinde çalışmalarını desteklenmelidir.
- Öğretmen mesajlarını iletirken ben dilini kullanmalıdır.
- Öğretmen farklı öğretim, yöntem ve tekniklerinden faydalanarak öğrenme sürecinde rehber olmalıdır (Ünal ve Ada, 2003; akt. Karatekin, 2018).

1.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; okul öncesi öğretmenlerinin eğitim süreçlerindeki iletişim becerilerinin incelendiği araştırmalara yer verilmiştir.

1.8.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Can ve Kılıç (2019), araştırmalarında okul öncesi eğitimde yaşanan problemleri öğretmen görüşlerinden faydalanarak tespit edip buna yönelik çözümler geliştirmeyi amaçlamışlardır. Çalışma grubunu, resmî bağımsız anaokullarında ve ilköğretime bağlı anasınıflarında çalışan 24 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlerin çoğu, ailelerin okul öncesi eğitime gereken hassasiyeti göstermediğini ve ilgisiz davrandıklarından dolayı okul öncesi eğitim sürecinde problemler oluştuğunu belirtmişlerdir. Katılımcı görüşlerine göre okul öncesi eğitimde yaşanan temel sorunlar; okul öncesi eğitim sürecinde bir ara ya da teneffüs uygulamasının olmaması, rehberlik çalışmalarının eksikliği, denetim mekanizmalarının işlevsel olmaması, tam gün eğitim verilmemesi, yeterli personelin olmaması ve mevzuattaki eksikliklerin giderilmemesidir.

Kaya (2019), araştırmasında farklı kurumlarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının cinsiyet, kıdem, yaş ve görev yapılan kurum türü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmeye çalışmıştır. 108 okul öncesi öğretmeni çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının cinsiyet, kıdem, yaş ve görev yapılan kurum türü değişkenine göre anlamlı farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Güzelyurt, Birge ve Ökten (2019), araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımıyla ilgili görüşlerini ayrıntılı incelemişlerdir. Çalışma grubunda aktif olarak görev yapan 36 öğretmen yer almaktadır. Araştırma sonuçlarına ailelerle yeterli düzeyde iletişim kuramama ve tecrübe eksikliği sebebiyle okul öncesi öğretmenlerinin aile eğitimlerini çok dikkate almadıkları ve aile eğitim çalışmalarında eksik oldukları saptanmıştır. Okul ve aile arasında ortak bir iletişiminin gelişmemesi, ailelerin çok çocuklu yapıya sahip olmaları, öğretmenlerin tecrübe eksikliği nedeniyle aile eğitim çalışmaları olması gereken düzeyde değildir.

Bay, Bahçivan ve Kalay (2018), araştırmalarında okul aile işbirliği bağlamında öğretmenlerin ve ailelerin görüşlerini incelemişlerdir. Çalışma grubunu 3 öğretmen ve 3 öğretmenin her birinin sınıfından rastgele seçilen 5 ebeveyn olmak üzere 15 ebeveyndir. Sonuç olarak aileler okul aile işbirliği bakımından öğretmenlerden, çocuklarıyla ilgili sürekli bilgi paylaşmalarını ve sosyal aktivitelere daha fazla yer vererek katılımı yükseltmelerini beklemektedirler. Ailelerin seminerlere, konferanslara daha fazla katılım sağlayarak bilinç seviyelerini arttırmaları gerektiği öğretmenlerin ailelerden beklentileri olarak tespit edilmiştir. Okulda gerçekleştirilen toplantı ve konferans gibi faaliyetlerin daha fazla olmasını ailelerle birlikte öğretmenler de okul yönetiminden beklemektedirler. Okulda sağlıklı ve güçlü bir iş birliği için öğretmenler aile katılım çalışmalarının fazlalaştırılmasını, aileler ise bunun yerine toplantı ya da mesajlaşma yollarının kullanılmasının yeterli olduğunu belirterek farklı öneriler sunmuşlardır. Genel anlamda sonuçlar ele alındığında aileler ve öğretmenlerin farklı öneri ve beklentiler sundukları saptanmıştır.

Toran ve Özgen (2018), araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin okullarda uygulanmakta olan aile katılım etkinliklerine yönelik görüşlerini incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu devlet ve özel anaokullarında çalışan 19 kadın öğretmen oluşturmuştur. Çalışma sonuçları okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarıyla ilgili bilinç sahibi oldukları aynı zamanda da katılım çalışmalarında çocukların yüksek menfaatinin gözlemlendiği tespit edilmiştir. Bunlarla birlikte çocukların hem gelişimsel hem akademik başarısında aile katılımın etkili olduğu inancı hâkimdir. Öğretmenlerin aile katılım etkinliklerini yaparken birtakım engellerle de karşı karşıya kaldıkları belirlenmiştir.

Yalçın, Ağgöl Yalçın ve Macun (2017), çalışmalarını okul öncesi eğitimde öğretmen cinsiyetine yönelik öğretmenlerin algılarını saptamak için yapmışlardır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu aktif çalışan 88 okul öncesi öğretmenidir. Araştırmada sonuçlarına göre, öğretmenlerin bilgi ve becerilerinin cinsiyet faktöründen önemli olduğu ve öğretmenlerin etkinlik seçimlerinde cinsiyet değişkenin önemsiz olduğu görülmüştür. Fakat çocuklarla olumlu iletişim kurmada bayan okul öncesi öğretmenlerinin daha etkili, samimi ve yakın ilişkiler kurdukları, anne ve babaların da bayan okul öncesi öğretmenlerinin annelik içgüdüüne sahip

olmalarından dolayı çocuklarıyla daha etkin iletişim ve etkileşim geliştireceklerine inandıkları için onları öğretmen olarak tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda okul yöneticileri de öğretmen cinsiyetinin önemli olmadığını sonuç olarak ifade etmişlerdir.

Pekdoğan ve Akgül (2016), okul öncesi öğretmenlerinin çocukların okula hazır bulunuşlukları hakkındaki görüşlerini incelemişlerdir. Araştırmaya 204 okul öncesi öğretmeni katılım sağlamıştır. Çocuklarda olması gereken beceriler ile okula hazır bulunuşlukları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş ve katılımcılar, akademik, sosyal iletişim becerileri, olgunluk, anne-babalarla iletişim ve gelişim alanlarının çocukların okula hazır bulunuşluğunu etkilediğini saptamışlardır.

Bayraktar, Güven ve Temel (2016), araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik fikirlerini incelemişlerdir. Araştırmaya tüm bölgelerden 893 öğretmen katılım sağlamış ve betimleme yönteminden faydalanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin, aile katılım etkinliklerine yönelik görüşleri bu bağlamda belirlenmiştir. Bulgular okul öncesi öğretmenlerinin yaş, cinsiyet, görev yaptığı kurum türü, kadro durumu, ve mesleki kıdem ölçütlerine göre aile katılım etkinlikleriyle ilgili tutum ve davranışları arasında anlamlı farklılıklar olmadığını ortaya koymuştur.

Zayimoğlu Öztürk, Kaya ve Durmaz (2016), araştırmalarında meslek hayatı süresince okul öncesi öğretmenlerinin kurum yöneticileri, kendi meslektaşları ve diğer branş öğretmenleriyle yaşadıkları problemler ve bu problemlere getirdikleri çözüm önerilerini incelemişlerdir. Çalışma grubu, 2012-2013 eğitim öğretim yılında 50 farklı şehirde çalışan ve Milli Eğitim Bakanlığının tarafından düzenlenen bir hizmet içi eğitim programına katılan 208 okul öncesi öğretmenidir. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin %55.8' inin okul yönetimi ile problem yaşamadıkları, %38.5'inin ise problem yaşadıklarını ifade ettikleri, öğretmenlerin okul yönetimiyle karşılaştığı en önemli problemin, okul öncesi eğitim programı hakkında gerektiği kadar haberdar olmamaları (%26.6) ve öğretmenlerin isteklerine-temennilerine karşı ilgisiz kalmaları (%19.1) olarak görülmüştür. Bununla birlikte katılımcılar kendi meslektaşlarıyla yaşadıkları problemleri “Aynı sınıfı kullanmak (%25.5)” ve “Ortak

bir planlama yapılmadığından rekabet havasının fazla olması, kıskançlık (%21.6)” olarak ifade etmişlerdir.

Çalışkan ve Ayık (2015), araştırmalarında okul aile iş birliğinin önemini göstermeyi, anne-babalarla sağlıklı iletişim kurmanın yollarını ve onlarla iletişim kurarken yaşanabilecek sorunları ortaya koymayı amaçlamışlardır. Nitelikli bir okul aile iş birliği ve okul ,aile, çocuk arasında geliştirilen sağlıklı iletişim ilişkileri bir çok araştırmaya göre de çocukların akademik başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Okul aile birlikleri, işbirliğinin ve iletişimin gelişmesi, artması için önemli katkılar sunar. Anne-babalar ve öğretmenler çocukları yakından tanımalı ve onlarla iletişime geçerken özenli davranmalıdırlar. Bununla birlikte çocukların akademik başarılarını yükseltmek ve disiplinle ilgili problemlerini azaltmak amacıyla öğretmenlerin ve velilerin devamlı etkileşim ve iletişim içinde olmaları gereklidir.

Kesicioğlu ve Güven (2014), çalışmalarında okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik seviyeleri, empati, problem çözme, iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. Çalışma grubunu 462 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının problem çözme, empati ve iletişim becerilerinin öz yeterliklerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu ortaya çıkmıştır. Bunlara dayanarak öğretmen adaylarına lisans eğitiminde bu becerilerini geliştirecek derslerin ve eğitimlerin verilmesi önerilmektedir.

Gömleksiz ve Serhatlıoğlu (2013), araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik anlayışlarına yönelik görüşlerini incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 98 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma sonuçlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecinin tüm boyutlarına, iletişim becerilerine, aile katılım çalışmalarına, planlamaya, eğitim ortamlarının düzenine ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inançlarının yüksek seviyede olduğu ortaya çıkmıştır.

Saltalıve Erbay (2013), araştırmalarında öğretmenlerin çocuk sevme davranışının dinleme, konuşma ve empati becerilerini yordama düzeyini incelemişlerdir. Nitel ve nicel özellikler taşıyan bu çalışmada çalışma grubunda 155 okul öncesi öğretmeni ve amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiş 6 okul öncesi öğretmeni yer almaktadır. Sonuçlar, öğretmenlerin çocukları sevme durumlarının, onlarla kurdukları

iletişimlerinde empati, dinleme ve konuşma becerilerini önemsediklerini ortaya koymuştur.

Zembat (2012), araştırmasında eğitim kurumlarında meydana gelen sorunların sebeplerini ve öğretmenlerin bunlar karşısında ürettikleri çözüm önerilerini ele almışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi anaokulları ve anasınıflarında çalışan 36 bayan okul öncesi öğretmeni çalışma grubunu oluşturmuştur. Bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin yönetici, aile ve meslektaşlarıyla sorunlar yaşadığını ortaya koymuştur. Öğretmenler bu sorunların çözümü için genellikle tümleştirme ve kaçınma yollarını izlemişlerdir.

Atabey ve Tezel Şahin (2011), araştırmalarını resmi ilköğretim kurumlarında yer alan anasınıflarında çalışan okul öncesi öğretmenleri ile aileler arasında gerçekleşen iş birliği ve iletişimi ailelerin görüşlerini incelemek amacıyla yapmışlardır. Araştırmanın örneklemini çocuğu anasınıfına devam eden 1200 aile oluşturmaktadır. Öğretmenlerin aileler ile olan ilişkilerine bakış açılarında; yaş gruplarına, öğrenim durumlarına, mesleki tecrübelerine, anne baba eğitimiyle alakalı ders alma, anne baba eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre bulunan farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Güven ve Cevher (2005), çalışmalarında okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin ne seviyede olduğunu incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini aktif olarak çalışan 93 okul öncesi öğretmenidir. Çalışma sonuçları, okul öncesi öğretmenlerinin yeterli derecede sınıf yönetim becerilerine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Çalışılan okul kademesi ve eğitim durumlarına bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileriyle ilgili anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Mesleki kıdem, sınıfta bulunan öğrenci sayısı, sınıf yönetimiyle ilgili hizmet içi eğitimlere katılım sağlama, okulun içinde olduğu sosyal ve ekonomik çevre değişkenleri açısından okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetim becerileriyle ilgili anlamlı farklar bulunmamıştır. Okul öncesi öğretmenleri istenmedik davranışlarla karşılaştıklarında, sözel iletişim kurarak bu davranışları ortadan kaldırmaya çalışmışlardır.

1.8.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Puccioni, Froiland ve Moeyaert (2020), araştırmalarını okul öncesi öğretmenlerin geçiş uygulamaları, ebeveyn katılımı ve okulun önlemleri için davetin algıları arasındaki ilişkiyi incelemek için yapmışlardır. Sonuçlar, ebeveynin katılım için davetiye algılarının eve dayalı ebeveyn katılımı ile olumlu ilişkili olduğunu göstermiştir. Ek olarak, eve dayalı katılım, okul hazırlığı önlemlerinin öngörülmesidir. Daha spesifik olarak, bulgular, okul öncesi öğretmenlerin davetiyeleri hakkında daha olumlu algılara sahip olan ebeveynlerin, sırayla çocukların akademik başarı ve prososyal davranışlarıyla olumlu yönde anlaşılması ve davranış problemleriyle olumsuz ilişkilendirildiği görülmüştür. Bu çalışmanın sonuçları, çocukların ilkokula geçişini destekleyen ebeveyn katılımı teşvik etmeyi amaçlayan eğitimciler için önemli pratik etkileri göstermektedir.

Ivanova, Berechikidze, Gazizova, Gorozhanina ve Ismailova (2020), okul öncesi eğitimin ve aile eğitiminin Rusya'daki etkileşiminde erken çocukluk dönemindeki avantajlarını ve dezavantajlarını incelemiştir. Katılımcılar 79 okul öncesi öğretmeni ve anaokuluna devam eden 327 çocuğun ebeveynidir. Bulgular, aile-okul öncesi etkileşiminin en uygun formlarının grup dersleri, turlar ve grup kutlamaları olduğunu göstermiştir. Aile Eğitimi Enstitüsü'nün aksine, okul öncesi eğitim çocuk gelişimi için daha fazla dikkat çekmiştir. Bulgular, eğitimcilerin aksine, ebeveynlerin dijital teknolojilerin kullanımını onayladığını, ancak % 74,7'sinin eğitim ve gelişimsel amaçlar yerine eğlence uygulamaları için teknolojileri kullandığını göstermiştir. Araştırma sonuçları ebeveynler ve okul öncesi öğretmenler arasındaki iletişimi kolaylaştırmak için uygulanabilir.

Kosenchuk ve Bakhmat (2019), araştırmalarında Uluslararası Eğitim Standartlarına uygun olarak, modern okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim kalite yönetiminin bir bilgi ve iletişim modelinin inşasında çeşitli eğilimleri analiz etmişlerdir. Araştırma Kiev'de ki okul öncesi öğretmenleriyle yapılmıştır. Okul öncesi eğitimin yönetiminde tam teşekküllü bir bilgi ve iletişimin sürdürülmesini engelleyen faktörleri belirlemeye büyük önem verilmektedir; eğitim sürecinde ortaya çıkan bir dizi zorluğun üstesinden gelmek veya en aza indirmek için yeni yaklaşımlar kanıtlanmıştır. Yazarlar, multidisipliner ekibin oluşturulması ve işleyişinin önemini

kanıtlamışlardır. Eğitim kurumlarının yönetimi açısından toplu eylemlerin planlanmasının özelliklerini ortaya koymuş, faaliyetlerin koordinasyon sürecini belirlemiş ve bunların uygulanması için kontrol sistemini karakterize etmişlerdir.

Watson (2019), araştırmasında, okul öncesi ebeveynleri, okul öncesi öğretmenleri ve ilköğretim yöneticilerinin okul toplum ilişkilerine yönelik algılarını incelemiştir. Önyargıyı ortadan kaldırmak için, farklı akademik ve sosyoekonomik geçmişlere sahip ebeveynler ve ebeveyn katılım düzeyleri bu çalışmada ele alınmıştır. Bu nitel çalışma aynı zamanda ilişkileri kolaylaştıran ve engelleyen faktörlere de bakılmıştır. İlişkileri kolaylaştırmada ortaya çıkan faktörler iyi iletişim, katılım fırsatlarını takdir etme, bire bir veli öğretmen görüşmeleri, ebeveynlere açık olma ve olumlu ilişkiler kurmak olarak tespit edilmiştir. İlişkileri engelleyebilecek faktörler sosyoekonomik engeller, iletişim ve ulaşım sorunları olarak saptanmıştır.

Nilamsari ve Zulfikar (2018), araştırmalarında nitel yöntemi kullanmış olup veri toplama teknikleri, görüşmeler, gözlemler ve literatür çalışmaları ile bulgular elde edilmiştir. Sonuç olarak, öğretmenler tarafından özel ihtiyaçları olan çocuklara kapsayıcı eğitimde uygulanan iletişim düzeninin, özel ihtiyaçları olan çocuklardan verilen yanıt nedeniyle iki yönlü bir iletişim olduğunu göstermiştir. Ancak tek yönlü bir iletişim olduğunda, öğretmen ve öğrenciler arasında, özel ihtiyaçları olan çocuklar arasında bir cevap veya karşılıklık yoktur. Ancak, tek yönlü iletişimin gerçekleştiği zamanlar vardır, öğretmenler ve öğrenciler arasında bir cevap veya karşılıklık yoktur (özel ihtiyaçları olan çocuklar için). Bu, aynı zamanda özel ihtiyaçları olan çocukların ihtiyaçlarını gerçekten anlayan eşlik eden öğretmenlerin olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu arka plana dayanarak, özel ihtiyaçları olan çocuklar için kapsayıcı eğitimde öğretmen iletişim modellerinin açıklaması oluşturulmuştur.

Duc Hoi (2018), okul öncesi eğitim öğrencilerinin iletişim becerisinin mevcut durumunu araştırmaya yönelik bir araştırma yapmıştır. Okul öncesi eğitim öğrencilerinin iletişim becerileri üzerindeki 4 yöntem (anketler, röportaj, problem çözme ve veri istatistikleri) kullanılmıştır. Sonuç olarak, okul öncesi eğitim öğrencilerinin iletişim becerisinin adil olduğunu görülmüştür. Okul öncesi eğitim öğrencilerinin gelecekteki yaşamları ve işleri için iletişim becerilerini

geliştirmelerine ve tamamlamalarına yardımcı olmayı amaçlayan bazı çözümler önerilmiştir.

Denisenkova ve Nisskaya (2016), araştırmalarında öğretmenlerin çocuklarla etkileşimlerinin ve yönlendirmelerinin akran iletişimlerine etkisini incelemişlerdir. Okul öncesi dönemde yer alan çocuklar hem akranlarıyla hem de yetişkinlerle iletişim kurar. Geleneksel olarak akran iletişiminin büyük ölçüde öğretmen çocuk etkileşimine, yetişkin rehberliğine ve çocuğun kendi faaliyetlerine bağlı olduğu varsayılmaktadır. Araştırmanın örneklemini 4-6 yaş arası 49 (25 kız-24 erkek) çocuk oluşturmuştur. Araştırma, okul öncesi dönemdeki çocukların öğretmenler tarafından yönlendirildiğinde benzer bir durumla karşılaştırıldığında, oyun becerileri gibi çocuklara yönelik etkileşimlerde daha iyi sonuçlar gösterdiğini kanıtlamıştır. Ayrıca çocukların iletişim anlamında gelişimlerine fayda sağladığı görülmüştür. Ek olarak, proaktiflik, iletişim başarısı, çatışma çözümü, prososyal davranış ve akran etkisine duygusal yanıt seviyesi çocuklar arasında farklılık göstermemiştir.

Cui, Valcke ve Vanderlinde (2016), araştırmalarında 3-6 yaşındaki çocukların anne ve babalarının; yeni anaokulu öğretmen standartlarının önemi ve anaokulu öğretmenlerinin bu standartlara hâkimiyetine ilişkin algılarını ortaya koymaya çalışmışlardır. Bu çalışmada, Çin'in yeni Anaokulu Öğretmeni Mesleki Standartları (2012) dikkate alınarak tanımlanmış ve uygulanmıştır. 423 ebeveynin katıldığı bir anketle veriler toplanmıştır. Sonuçlar, çocuklara karşı "saygı" ve "sevginin" en önemli yetkinlikler olduğunu göstermektedir. Ebeveynler, öğretmenlerin ustalık seviyelerinden övgüyle söz eder. Hem ebeveynlerin çocuklarına yönelik beklentileri hem de aile katılımları, anaokulu öğretmenlerinin yeterliliklerinin ebeveynlerin biliş ve değerlendirmesinde önemli faktörler olduğunu göstermiştir.

Murray, McFarland ve Harrison (2015), okul öncesi erken çocukluk ortamlarında ve okulda aile katılımının ve aile-öğretmen iletişiminin doğasını, sosyal sermaye değişkenleri, zaman içindeki tutarlılıkları ve uygulamalardaki değişiklikleri keşfetmeyi araştırmışlardır. Çalışmalarının sonunda, evde eğitim faaliyetleriyle daha fazla ilgilenen ebeveynlerin çocuklarının erken çocukluk dönemine ve okul ortamlarına daha fazla dâhil olduklarını, eğitimcilerle daha sık iletişim kurduklarını ve eğitimci iletişim etkinliğini daha yüksek derecelendirdiklerini göstermiştir.

Rainear (2014), köklü bir ebeveyn eğitim programı olan Ebeveyn Çocuk'un ilkelerini uyarlamak için bir vaka oluştururken, okullarda deneysel olarak desteklenen tedavilere olan ihtiyacı ve programları kopyalamak için tedavi kılavuzlarına olan ihtiyacı tartışmıştır. Etkileşim Eğitimi (PCIT), Öğretmen Çocuk Etkileşimi Eğitimi (TCIT) adını kullanarak bir öğretmen eğitim programına başvurmak için. Bu çalışma, TCIT bileşenlerinin dil ve iletişim becerileri için de yararlı olup olmayacağını belirlemek için çok temelli bir tasarım kullanarak iki okul öncesi sınıfta TCIT uyguladı. Sonuçlar, eğitimin öğretmenlerin öğrencileriyle olan etkileşimlerini değiştirmede etkili olduğunu ve çocukların dil ve iletişim becerilerine ilişkin değerlendirmelerinin geliştiğini göstermektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, araştırmanın veri toplama süreci ve veri analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak, durum deseni kullanılmıştır. Durum deseni tüm basamakları dikkatli şekilde yapılması gereken, sağlam temellerle desteklenmesi ve teknik araştırma bilgisini içeren bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bir durumun derinlemesine araştırılıp betimlenmesi yapılan tanımların ortak noktasını oluşturur (Subaşı ve Okumuş, 2017). Durum desenleri; bütüncül tek durum, iç içe geçmiş durum, bütüncül çoklu durum ve iç içe geçmiş çoklu durum desenleri olarak 4 başlık altında toplanır.

2.2. ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Muş'taki devlet ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Görüşmeler Muş Merkez ilçesinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan 14 okul öncesi öğretmeni ile yapılmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esaslı olup, öğretmenlerin 7'si resmi okul öncesi eğitim kurumlarında, 7'si de özel okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler arasından seçilmiştir. Öğretmenler seçilirken aşağıdaki kriterlere uygun olarak seçim yapılmıştır. Öğretmenlerin aktif çalışmasının dikkate alınması, öğretmenlerin sorulara daha geniş perspektifte ve etkili cevaplar vereceği düşünülerek yazılmıştır. Gelişen teknoloji ve iletişim çağıyla birlikte pandemi

sürecinin eğitime etkisi düşünülerek öğretmenlerde bu gelişmeleri takip etme ve teknolojiyi etkin kullanma kriteri de eklenmiştir.

Öğretmen

- En az okul öncesi öğretmenliği lisans mezunu olmak,
- Aktif olarak çalışıyor olmak,
- Eğitimde güncel teknolojik gelişmeleri takip etmek ve bu gelişimlere uyum sağlamak.

Araştırmanın örneklem seçimi ‘Amaçlı Örneklem’ yöntemlerinden ‘Ölçüt Örneklem’ ile gerçekleştirilmiştir. Bu örneklem, önceden belirlenmiş olan bir dizi ölçütü karşılayan tüm durumların çalışması esasına dayanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmanın örneklem seçimindeki ölçütler aşağıda öğretmenler için belirlenmiştir. Sonrasında bu öğretmenlerle görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır.

Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1 ve Tablo 2’ de yer almaktadır:

Tablo 1. Devlete Bağlı Resmi Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

DEVLET OKULLARI						
Adı-Soyadı	Okul Türü	Yaş	Kıdem	Cinsiyet	Medeni Hal	Eğitim Durumu
Öğretmen 1	Bağımsız Anaokulu	29	6	E	Bekâr	Lisans
Öğretmen 2	Anasınıfı	39	15	K	Bekâr	Lisans
Öğretmen 3	Bağımsız Anaokulu	49	26	K	Evli	Lisans
Öğretmen 4	Bağımsız Anaokulu	28	4	K	Bekâr	Lisans
Öğretmen 5	Bağımsız Anaokulu	29	6	K	Evli	Lisans

Tablo 1. (devam) Devlete Bağlı Resmi Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

Öğretmen 6	Anasınıfı	30	3	E	Evli	Lisans
Öğretmen 7	Anasınıfı	26	5	K	Evli	Lisans

Tablo 2. Devlete Bağlı Özel Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

ÖZEL OKULLAR						
Adı-Soyadı	Okul Türü	Yaş	Kıdem	Cinsiyet	Medeni Hal	Eğitim Durumu
Öğretmen 8	Özel Anaokulu	24	2	K	Evli	Lisans
Öğretmen 9	Özel Anaokulu	38	15	K	Evli	Lisans
Öğretmen 10	Özel Anaokulu	24	3	K	Bekâr	Lisans
Öğretmen 11	Özel Anasınıfı	24	2	K	Bekâr	Lisans
Öğretmen 12	Özel Anaokulu	25	2	K	Bekâr	Lisans
Öğretmen 13	Özel Anasınıfı	24	2	K	Bekâr	Lisans
Öğretmen 14	Özel Anasınıfı	32	9	K	Evli	Lisans

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecindeki iletişim becerilerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada veri toplama aracı olarak; öğretmenlerin demografik bilgileri için Kişisel Bilgi Formu'ndan; öğretmenlerin eğitim sürecindeki iletişim becerilerini saptamak amacıyla da yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Bu yöntemin seçilmesindeki öncelikli amaç araştırmacının görüşme

esnasında eksik kaldığını fark ettiği konu üzerine yeni düzenlemeler yapabilmesi veya daha ayrıntılı bilgi için gerekli gördüğünde sorulara eklemeler yoluyla görüşmeyi yönlendirebilmesidir. Araştırmada kullanılacak yarı yapılandırılmış görüşme formu için okul öncesi öğretmenlerinin; meslektaşları-yöneticileri ile iletişimi, ailelerle iletişimi ve çocuklarla olan iletişim boyutları üzerine alan taraması yapılmıştır. Ayrıca alan yazında bulunan, okul öncesi öğretmenlerinin iletişim durumları ile ilgili literatür, anket ve ölçekler taranarak, görüşme soruları bu çalışmalara göre oluşturularak, okul öncesi öğretmenlerine uyarlanmıştır. Elde edilen bilgiler ışığında görüşme soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular okul öncesi eğitim alanında çalışan 4 uzman tarafından incelenmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Görüşme soruları pilot uygulama yapılarak eksik kalan kısımları üzerine çalışılmıştır. Ölçme aracı son halini aldıktan sonra belirlenen kriterlerde ki öğretmenlerle görüşmeler sağlanmıştır. Görüşmeler için önceden randevu alınıp, görüşmeden önce okul müdürü ve öğretmenlerden izin formunu doldurmaları istenmiştir. Öğretmenlere kısaca araştırmanın amacı anlatılarak sorular önceden iletilmiştir. Görüşme esnasında ses kaydının kullanılması için izin alınmıştır. Görüşmede elde edilen bilgilerin başka hiçbir amaç için kullanılmayacağı, isimler yerine kod adı kullanılacağı ve bilgilerin gizliliğine dikkat edileceği teyit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular betimsel analiz kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırmada yapılan analizler kapsamında 2 tema ve 5 alt tema elde edilmiştir. Alt problemlere paralel şekilde elde edilen tema ve alt temalar tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu bilgi formunda Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan okul öncesi öğretmenlerine ait ad-soyad, çalışılan okul türü, yaş, mesleki kıdem, cinsiyet, medeni hal ve eğitim durumlarına ilişkin sorular bulunmaktadır.

2.3.2. Görüşme Soruları

Birinci Bölüm (Okul/Yönetici ve Öğretmen)

1. Okul öncesi öğretmenin taşıması gereken nitelikler sizce nasıl olmalıdır? Kendinizde bu özelliklerin ne kadarını karşıladığınızı düşünüyorsunuz? Neden?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin okul içinde meslektaşlarıyla (yöneticiler ve öğretmenlerle) iletişimi sizce nasıl olmalıdır? Meslektaşlarınızla iletişim kurarken karşılaştığınız problemler ve çözüm önerileriniz nelerdir?

İkinci Bölüm (Aile)

1. Okul öncesi öğretmeni olarak aileler ile iletişim kurarken karşılaştığınız problemler ve çözüm önerileriniz nelerdir?
2. Kurumunuzda okul-aile iş birliği nasıl gerçekleştirilmektedir?

Üçüncü Bölüm (Çocuk)

1. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla iletişimi nasıl olmalıdır? Bu konu hakkındaki önerileriniz nelerdir?
2. Okul öncesi eğitimde (teneffüs, ara vs.) olmaması çocuklarla iletişiminizi ne şekilde etkilemektedir?

Görüşmelere başlamadan hemen önce ve randevu alma esnasında katılımcılara gizlilik durumu ve kişisel bilgilerin korunması konusunda bilgilendirmeler yapılmıştır. Bu bilgilendirmeler kılavuz olarak yazılı biçimde de sunulmuştur.

2.3.3. Görüşme Kılavuzu

Görüşmelere başlamadan hemen önce ve randevu alma esnasında katılımcılara gizlilik durumu ve kişisel bilgilerin korunması konusunda gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Bu bilgilendirmeler kılavuz olarak yazılı biçimde de verilmiştir. Görüşme kılavuzunun içermesi gerekenler;

- Görüşmeden önce araştırmacının açıklamaları olmalıdır,
- Görüşmeye başladığı sırada ayrıntılı bilgilendirme yapılarak, güven ortamı sağlanmalıdır,

- Görüşmenin sonunda görüşenin söyleyecekleri belirgin olmalıdır,
- Araştırmacının görüşme sırasında yapacakları belli olmalıdır.
- Araştırmacı, görüşmeden kopmamalı ve görüşmeyi dikkatlice takibe almalıdır (Boyce ve Neale, 2006).

Bu amaç doğrultusunda hazırlanan görüşme kılavuzunda araştırmacının kendini tanıtmaya, araştırmanın hedefi ve içeriğine, nasıl yürütüleceğine dair açıklamalar yapılmıştır. Araştırmacı katılımcının etik haklarını bildirmiştir. Araştırmada hazırlanan ve kullanılan Görüşme Kılavuzu ekte sunulmuştur.

2.3.4. Görüşme İlkeleri

Gerçekleştirilen görüşmelerin tamamı doğrudan araştırmacı tarafından yapılmıştır. Yapılan ön görüşmeler ve pilot uygulamalar doğrultusunda dört farklı uzman tarafından incelenerek, sorulara son halleri verilmiştir. Araştırmacı uzmanların dönütlerini dikkate almıştır. Ön görüşme verileri analizler sırasında dâhil edilmemiştir. Bu süreç çalışmanın geçerlilik ve güvenilirlik aşamaları için önem kazanmıştır. Yapılan görüşmeler esnasında araştırmanın amacı, görüşmenin kaç dakika süreceği, araştırma sonuçlarının kullanım amacı, kişisel bilgilerin gizliliği durumlarıyla ilgili katılımcılara detaylı bilgi paylaşımında bulunulmuştur. Görüşmede soruların sorulma sırasında değişiklik olmadan yapılmasına özen gösterilmiştir. Görüşmenin ilerlemesine paralel şekilde bu durum biçimlenmiştir. Konunun dışına çıkılmaması açısından sorulan soruların dışında verilen cevaplar dikkate alınmamıştır. Bu süreç yardımcı sorularla desteklenerek konunun bütünlüğü oluşturulmuştur. Araştırmacı görüşmelerinde katılımcılara yönelik kod isimleri kullanmaya dikkat etmiştir. Görüşmelere başlanmadan önce kişilerin sözlü onayı da alınmıştır.

2.3.5. Görüşme Formunun Hazırlanması

Araştırmada verileri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Görüşme soruları konu ile ilgili literatür ve ilgili çalışmalardan faydalanılarak hazırlanmıştır. Görüşme formunun güvenilirliği için hazırlanan sorular okul öncesi

eğitim alanında çalışan 4 uzman tarafından incelenmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Görüşme soruları u öğretmenle pilot uygulama yapılarak eksik kalan kısımları üzerine çalışılmıştır. lme aracı son halini aldıktan sonra belirlenen kriterlerde ki öğretmenlerle görüşmeler sağlanmıştır. Sorular hazırlanırken Yıldırım ve şimşek (2006)'in belirlediği rahat anlaşılabilir sorular yazma, odaklı sorular yazma, açık uçlu sorular yöneltme, yönlendirmekten uzak durma, çok boyutlu sorular sormaktan kaçınma, alternatif sorular geliştirme, sondalar hazırlama ve soruları mantığa uygun bir şekilde sıralama dikkate alınmıştır.

2.4. VERİ TOPLAMA SRECI

Bu araştırmanın verileri 1 Ekim 2020 ile 1 Ocak 2021 tarihleri arasında elde edilmiştir. Verilerin toplandığı tarihler arasında tüm dünyayı etkileyen Covid-19 salgını yoğun düzeyde devam ettiği için tüm katılımcılarla online görüşmeler (Zoom, Whatsapp Görüntülü Arama, Google Meet gibi uygulamalarla) yapılmış ve yapılan görüşmeler katılımcıların izni ve bilgisi alınarak ses kaydına alınmıştır. (MEB araştırma izni ve niversite Etik Kurul onayları için verilen belgelerle de bu durum belirtilmiştir.)

Nitel çalışmalarda veri toplama esnasında farklı sonuçlar çıkmasını ölçmek için teyit edilebilirliğe önem verilir. Bu doğrultuda veri toplama işleminin sonunda eldeki veriler özetlenmiş ve doğruluklarına yönelik katılımcı görüşlerine başvurulmuştur. Daha sonra teyit edilebilirliği güçlendirmek için bu veriler yazıya aktarılmış, ilk analizler yapılarak katılımcıyla bu çerçevede tekrar görüşmeler yapılmış ve geri bildirimlerine başvurulmuştur. Analizlerde katılımcıların durumlarından yararlanılarak çalışmanın aktarılabirliğini güçlendirmek amaçlanmıştır.

2.5. VERİLERİN ANALİZİ

Nitel araştırmanın en önemli adımı veri analizidir (Flick, 2013). Araştırmada toplanan veriler, temalar önceden belirlenmediğinden içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir (Yıldırım ve şimşek, 2016). İçerik analizi tümevarımcı bir analiz türüdür. Bu sebeple araştırılan durumların temelini inmeyi hedefler. Kodlama yöntemiyle verilerin altında bulunan kavramlar ve bu kavramlar arasındaki

bağlantılar tespit edilmeye çalışılır. Nitel araştırmada araştırmacı elde ettiği tanımlayıcı ve detaylı verilerden yola çıkararak hareket eder. Bu yolla problemle bağlantılı temaları keşfetme, topladığı verileri anlamlı ve sistematik bir hale getirme, bu verilerden hareketle bir kuram elde etme ya da bir kuramı doğrulama eğilimi gösterir. İncelenen olay veya olguya yani duruma esas oluşturabilecek bir kuramın olmaması halinde tümevarımcı analiz, yani kodlamaya dayalı içerik analizi gereklidir (Baltacı, 2017; Şimşek ve Yıldırım, 2011). İçerik analizinde görüşme, gözlem veya dökümanlar yoluyla elde edilen veriler, dört aşamada analiz edilir: (1) verilerin kodlanması, (2) kod, kategori ve temaların bulunması, (3) kod, kategori ve temaların düzenlenmesi ile (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Eysenbach ve Köhler, 2002; Miles ve Huberman, 1994). İçerik analizinin geçerliği ve güvenirliği, araştırmacının yaptığı kategorilerin oluşturulmasındaki açıklık, anlaşılabilirlik, binişik olmama durumu ve kodlama işlemlerine bağlıdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bu çalışmada içerik analiziyle elde edilen kavramların birbirleriyle belirli bir ilişki içinde sınıflandırılarak kategorilere ayrıldı. Kategoriler bir tema altında bir araya getirildi. Kategorilerin incelenmesi sonucunda birbirleriyle olan ilişkileri ortaya çıkarıldı ve bu ilişkilerin daha st düzey bir gruplamayı gerektirdiği durumlarda temalardan bahsedildi. Temalar içerik analizinde elde edilen kavramlardan daha soyuttur, geneldir ve esasen araştırma probleminin boyutlarını göstermesi açısından önemlidir (Merriam ve Grenier, 2019; Miles ve Huberman, 1994; Patton, 1990).

Nitel araştırmada geçerliği etkileyen en önemli etkenler, araştırma alanına yatkınlık, yüz yüze görüşmeler yoluyla ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplama, gözlemler yoluyla doğrudan ve olayın geçtiği doğal ortamda bilgi toplama, uzun süreli bilgiler elde etme ve elde edilen bilgilerin teyit edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmanın geçerliğini artırmak için soru formu oluşturulurken ilgili alan yazın incelemesi yapıldıktan sonra açık uçlu soru formu, bu alanda uzman bir akademisyenler (4 akademisyenden uzman görüşü alınmıştır) tarafından kontrol edilmiştir. Bununla birlikte araştırmaya katılım sağlayan bireylere etki edilmemiştir. Görüşmeler esnasında ses kaydı alınmıştır. Görüşmelerin ses kaydına alınması için gerekli izinler alınmıştır. Bu kayıtlar analiz edilmek üzere görüşmeler bittikten sonra transkripti çıkarılarak yazıya dökülmüştür. Görüşme transkriptleri yazıya

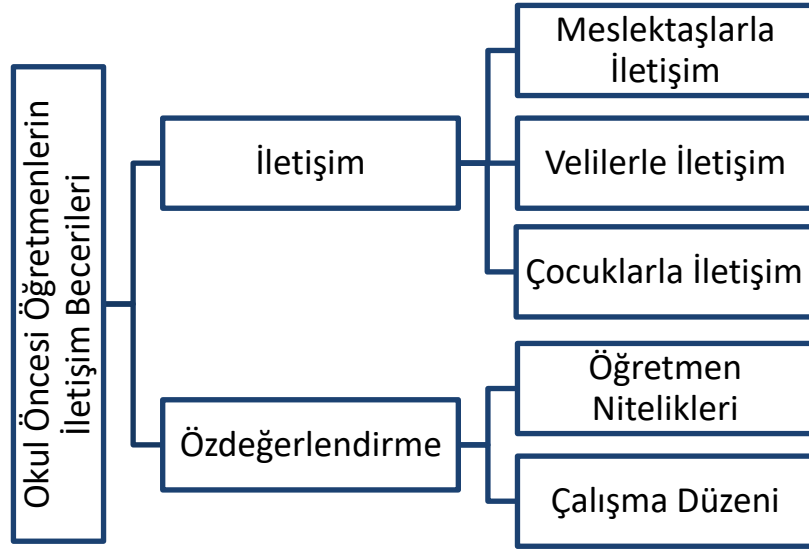
döküldükten sonra katılımcılara gönderilmiştir. Daha sonra da katılımcılarla teyit toplantıları yapılmıştır. Araştırmacı, görüşmeler esnasında yansıtıcı dinleme tekniğini kullanarak hem sohbetleri teşvik etmiş hem de tarafsız olmaya özen göstermiştir. Görüşme sırasında açık uçlu sorular yönelterek, katılımcıların araştırmacının etkisi altında kalmadan kendi hikâyelerinden yola çıkarak cevaplandırılması için gerekli ortam koşulları sağlanmıştır.

Bu araştırmada katılımcılardan doğrudan bilgi toplanarak verilerin değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Her öğretmene Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, ... diye kodlar verilmiştir. Öğretmenlerin nitel araştırma için alınan ses kayıtlarının transkripti çıkararak görüşme formlarında ilgili yerlere doldurularak, içerik analizi ile temalara ve alt temalara ulaşılmıştır. Kodlama yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmada kodlayıcılar arası güvenilirlikte hesaplanmıştır. Araştırmanın güvenilirlik değeri Miles ve Huberman'ın (1994) "Güvenirlik = ((görüş birliği):(görüş birliği + görüş ayrılığı)) x 100" formülüyle hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda %93'lük bir uzlaşma sağlandığı görülmüştür. İstenilen güvenilirliğin en az %90 olması gerekliliği düşünüldüğünde (Miles ve Huberman, 1994) bu verinin, araştırmanın güvenilirliği açısından yeterli olduğu söylenebilir. Görüşmeler esnasında dikkat çeken ve tekrarlanan konuyu özetleyebilen anahtar betimlemeler ortak başlıklar altında bir araya getirilerek yorumlanmıştır. Soru-cevap biçiminde gerçekleştirilen görüşmelerle birlikte araştırmacının yaptığı gözlemlerde çeşitli eğitimsel bakış açılarıyla analiz edilerek yorumlarda yer almıştır. Verilerin bilimsel analizi NVİVO 12 programı kullanılarak elde edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

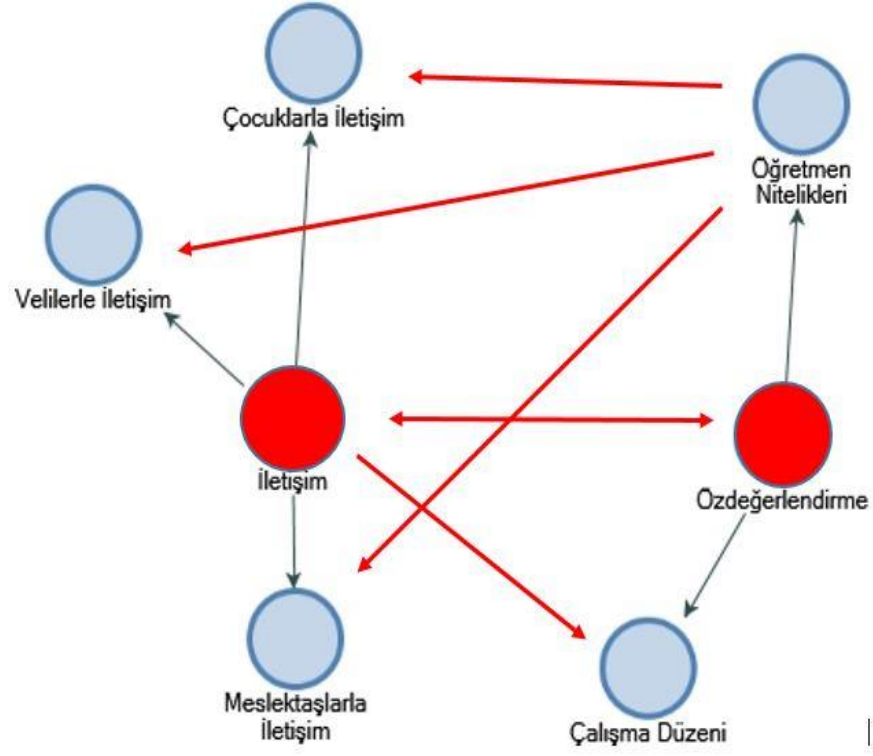
3. BULGULAR

Analiz sonucunda elde edilen 2 tema bulunmaktadır. Bunlar “İletişim, Özdeğerlendirme” temalarıdır.

Şekil 7. Okul Öncesi Öğretmenlerin İletişim Becerilerine İlişkin Görüşlerine Ait Temaların İlişkisi

Araştırma verileri metne döküldükten sonra yapılan içerik analizinde çalışmanın alt problemleri doğrultusunda 2 tema ve 5 alt tema ortaya çıkmıştır. Alt problemler, temalar ve alt temalar Tablo 3 ve Tablo 7’de sunulmuştur. Tabloda alt problemlere uygun olarak belirlenen tema ve alt temalar yer almaktadır. İçerik analizinde bu tabloya ek olarak çıkartılan kodlar da eklenmiştir. Bu bölümde yapılan içerik analizi sonucu ortaya çıkan bulgular yorumlayıcı bir yaklaşımla ayrı ayrı tartışılmıştır.

Şekil 8. Ana Temalar-Alt Temalar İlişkilerini Gösteren Diyagram

Yukarıdaki diyagramda ana temalar olan iletişim ve özdeğerlendirme merkezinde alt kavramlarla olan ilişki durumları gösterilmiştir. İletişim teması; çocuklarla iletişim, velilerle iletişim ve meslektaşla iletişim alt temalarını içermektedir. Bunlarla birlikte özdeğerlendirme ana temasıyla karşılıklı olarak etkileşim içerisindedir. Ayrıca çalışma düzeni de iletişim ana temasından etkilenmektedir. Özdeğerlendirme teması ise; öğretmen nitelikleri ve çalışma düzenini içeren alt temaları oluşturmaktadır. Burada başka bir ayrıntı ise öğretmen niteliklerinin çocuklarla, velilerle ve meslektaşlarla iletişim kurarken etkin bir paya sahip olduğunun görülmesidir.

3.1. İLETİŞİM

Katılımcılardan toplanan veriler değerlendirilerek İletişim Temasına İlişkin Bulgular “*Meslektaşlarla İletişim, Çocuklarla İletişim ve Velilerle İletişim*” alt temaları altında incelenmiştir.

Tablo 3. İletişim Temasına İlişkin Alt Temalar ve Kodlar

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
İletişim	Meslektaşlarla İletişim	Diyalog	10
		İşbirliği	7
		Saygı	4
		İletişimsizlik	3
		Rekabet	2
		Dışlanma	2
		Bağımsız Anaokulu	2
		Kurum içi Oryantasyon	2
		Velilerle İletişim	Farkındalık
	Bakıcı		4
	Çocuğunu Kusursuz Görme		4
	Çocuklarla İletişim	Çocuğun Seviyesine İnmek	7
		Göz Teması Kurmak	2
		Empati	2
		Arkadaş Olmak	1
		İyi Dinleyici Olmak	1
		Yetişkin Olarak Görmek	1

3.1.1. Meslektaşlarla İletişim

Tablo 4. Meslektaşlarla İletişim Alt Tema Bulguları

Alt problem	Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Öğretmenlerin meslektaşları ile iletişimi nasıldır?	İletişim	Meslektaşlarla İletişim	Diyalog	10
			İşbirliği	7
Saygı			4	
İletişimsizlik			3	
Rekabet			2	
Dışlanma			2	
Öğretmenlerin meslektaşları ile iletişim kurmada yaşadıkları sorunlar nelerdir?	Bağımsız Anaokulu			2
			Kurum içi Oryantasyon	2
Öğretmenlerin okul içerisinde karşılaştıkları sorunlara çözüm yolları nelerdir?				

Katılımcı okul öncesi öğretmenlerin “meslektaşlar arası iletişim nasıl olmalıdır” sorusuna büyük çoğunluğunun ilk olarak iletişimin *diyalog* ($f=10$) temelinde olması gerektiği şeklinde cevap verdiği görülmüştür.

“İletişimleri bence çok iyi olmalıdır. Çünkü okul öğretmenin her gün gidip geldiği yer ve öğretmenin okula isteyerek gidip gelmesi de çok önemlidir.” (Ö 2)

“Biz okul içerisinde meslektaşlarımız ve yöneticilerimizle sürekli iletişim halindeyiz. Başka türlü bu işi götürmemiz çok zor olur. Çünkü sürekli yeni fikirler çıkıyor, çıkması da gerekiyor. Çocuklar çok yaratıcı ve doyumsuzlar. Sürekli veriyorsun ve alıyorlar.”

O yüzden başkalarının fikirlerine de ihtiyacımız var. İdarecilerle de muhakkak iletişim halinde olmamız gerekiyor ki problemleri daha rahat çözebilelim. Çünkü onların destekleri bizim için önem taşımaktadır. İdareciler bizlere destek olursa, meslektaşlarımızla da iletişimimiz sağlıklı olursa geriye çokta problem kalmıyor.” (Ö 4)

“Yöneticiyle sürekli iletişim halinde olmalıyız. Sürekli çocuk hakkında bilgi vermemiz gerekiyor. Çocuğun genel durumu ve tüm yönleriyle ilgili. O yüzden özellikle bu yaş gruplarında iletişimimizin çok güçlü olması gerekiyor. Çünkü çocuklar çok farklı özellikler gösterebiliyor. Bir gün içerisinde bile çok farklı davranışlar sergileyebilirler. Bu yüzden iletişim çok önemli.” (Ö 8)

Araştırmada öğretmenlerin meslektaşları ile kurdukları iletişimin saygı (f=4) temelinde olması gerektiğini belirtmeleri de dikkat çekicidir. Okul öncesi öğretmenler özellikle idarecilerle kurulan diyaloglarda saygı beklediklerini belirtmeleri manidardır.

“Bir kurumda iletişimin sağlıklı olması için en önemli kural saygıdır. Her şeyden önce meslektaşımız veya okul idarecimizle bir problemi, bir sıkıntıyı veya herhangi bir konuyu konuşurken saygı çerçevesinde ve karşımızdaki kişinin konumuna göre yönetmeliğe uygun olarak, üslubumuza da dikkat ederek konuşmalıyız.” (Ö 1)

“Benim için en önemlisi saygı. Bu herkes içinde en önemlisidir.”(Ö 10)

Ayrıca öğretmenler meslektaşlarıyla okul içerisinde iletişim kurmada sorun yaşadıklarını belirtmektedirler.

“...öğretmen bir konu da eksik kalabilir bazen fakat egolarından ötürü bu öğretmenler kendilerinden daha tecrübeli başka bir meslektaşına gidip danışmayı kendilerine yediremiyorlar. Bu da sağlıklı iletişimin olmasına engel oluyor. Böyle olunca da iyi bir iş birliği olmuyor.”(Ö 9)

Öğretmenler meslektaşlarıyla okul içerisinde iletişim kurmada yaşadıkları en önemli sorunlardan biri olarak da okul öncesi öğretmenler arasında oluşan rekabet duygusunu belirtmişlerdir. Öğretmenler bu durumun okul öncesi öğretmenler arasında bir yarış halini aldığını ve kurum içerisinde öne çıkma gayretinin eğitim-öğretimi olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir.

“Okul öncesi öğretmenleri arasında müthiş bir rekabet vardı. Bu rekabet ister istemez öğrencilere olumsuz bir şekilde yansıyor. Yani aslında çocuğu eğitmekten ve çocuğa faydalı olmaktan çok kendini daha iyi gösterme, kendini ön plana çıkarma, velilere en iyi olduğunu gösterme yarışı vardı. Öğretmenler öğrenciyeye kazanım sağlamak yerine velinin gözüne iyi öğretmen olarak girmeye çalışıyordu. Bu tutum bana göre çok yanlış. Öğretmenler böyle davranmamalı. Amaç sadece kendini iyi tanıtmak olmamalı”(Ö 7)

“Okul öncesi grubunda öğretmenler arasında rekabet durumu oluşturulmamalı. Çünkü burası bir ev gibi ve çoğu şey ortak yapılıyor. Ev içinde rekabet oldu mu huzur kalmıyor. Bu sorunları daha önce de yaşadım. Bir öğretmen diğeriyle yarışmaya başladığı zaman birlik ortamı bozuluyor.” (Ö 10)

Öğretmenler okul içerisinde diğeri meslektaşları ve özellikle yöneticileri tarafından dışlandıklarını ve geri planda bırakıldıklarını ifade etmektedirler. Bu durum okul içerisinde çalışma barışının temini noktasında ilgi çekicidir.

“İlkokul bünyesinde ki anaokullarında yöneticiler alandan olmadığı için halden anlamıyorlar. Mesela en küçük bir toplantıda bile biz okul öncesi öğretmenleri bir durumu paylaştığımızda ya da bir istekte bulunduğumuzda bizleri ciddiye almadıkları gibi hocam sen bir dur diyebiliyorlar. Biz ilk önce kendi problemlerimizi konuşmak istiyoruz diyerek bizleri resmen yok sayıyorlar.” (Ö 5)

“Okul öncesi olarak anasınıfımız ilköğretim bünyesinde olduğu için çok fazla ilgi göremiyoruz. Biz biraz dışlanıyoruz açıkçası.” (Ö 6)

Öğretmenlerin yarısı okul içerisinde karşılaştıkları bu sorunları yine meslektaşları ile *işbirliği* içinde çözebileceklerini belirtmişlerdir.

“...öğretmen arkadaşlarımız ve yöneticilerimizle iş birliği içerisinde çalışırsak, programımız daha güzel ilerler ve çocuklar açısından da çok iyi olur.” (Ö 11)

“...eğitim anlamında çocuklarla yapacağımız programlarla ilgili diğeri öğretmenlerle anlaşmazlıklar yaşadım. Bu zamanlarda da problemlerin sebeplerine inerek yöneticilerimiz ve arkadaşlarımızla birlikte çözüme kavuşturabiliriz.” (Ö 2)

“Öğretmenler olarak bizler de uyumlu çalışmalı ve sorun olduğu zamanlarda da el ele vererek bunların üstesinden rahatça gelebiliriz.” (Ö 14)

Katılımcı öğretmenler işbirliğinin yanı sıra kurum içinde yaşanan problemlerin çözümü için *anasınıflarının bağımsız anaokullarına dönüşmesi* ve *kurum içi oryantasyonun işlenmesi* gerektiğini belirtmişlerdir.

“...öğretmen arkadaşlarımı açmaya çalışıyorum, onlarla daha çok sohbet etmeye ve sürekli iletişim halinde olmaya çalışıyorum. Böyle böyle inşallah bunları da aşacağız. Okulumuzdaki rehber öğretmenimizde öğretmenlerle sürekli iletişim halinde ve onlara sürekli kurumumuzun eğitim yapısı ve olması gerekenleri aktarıyor.” (Ö 1)

“Bazen bizlerin de eksik kaldığı yerler olabiliyor. Okulumuzda her cumartesi günü diğer meslektaşlarımızla genel sorunlar ve problemler hakkında da bilgi paylaşımında bulunuyoruz.” (Ö 8)

“...bağımsız anaokullarında çalışmak çok önemli gerçekten. Bu sorunların çözülmesi için ilk önerim yöneticilerin mesleğimize saygı göstermesidir. Okul öncesi eğitimin önemini bilmeli bizim de var olduğumuzu görmeli, diğer meslektaşlarımızı da okul içerisinde bizlere karşı uyarmalı ve onların da bu bilince ulaşmalarını sağlamalıdır. Esas çözüm ise kendi alanımızda yetişen öğretmenlerimizin bizlerin yöneticisi olmalarıdır.” (Ö 5)

3.1.2. Velilerle İletişim

Tablo 5. Velilerle İletişim Alt Tema Bulguları

Alt problem	Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Öğretmenlerin veliler ile iletişimde yaşadıkları sorunlar nelerdir?			Farkındalık	6
Pandemi süreci okul öncesi öğretmenlerinin velilerle iletişimini nasıl etkilemiştir?	İletişim	Velilerle İletişim	Bakıcı	4
			Çocuğunu Kusursuz Görme	4

Araştırma kapsamında görüşülen öğretmenler aileler ile iletişimde en çok *bakıcı* olarak görülmekten şikâyetçi olduklarını dile getirmişlerdir. Okul öncesi öğretmenleri, velilerin bu yaklaşımının tüm eğitim-öğretim planlamasını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

“Bazen bizlere bakıcı muamelesi bile yapılıyor. Çocuğun saçının dağınık olması, elbisesinin lekelenmesi vs. gibi durumlardan bile bizleri sorumlu tutabiliyorlar.” (Ö 13)

“Bizleri anaokulu öğretmenleri olarak bakıcı gibi görüyorlar. En büyük problemlerimizden bir tanesi budur. Ama ben sürekli söylüyorum. Bizim bakıcı olmadığımızı, çocuklarınıza davranış kazandırdığımızı, kişiliklerini oluşturmaya yönelik çalıştığımızı her fırsatta anlatıyorum. Biz okuma yazma öğretmeyiz. Biz bakıcılık yapmayız. Biz çocuklarınıza olabildiğince kişilik ve davranış kazandırırız. Bunu vurgulamaya çalışıyoruz. Ama maalesef çok eskilerden beri yıkmaya çalıştığımız bu olayı ne kadar yıksak da tam yıkılmış değil.” (Ö 3)

“Genel anlamda velilere bizlerin bakıcı olmadığımızı, çocuklarının gelişimleri için uğraştığımızı, eğitimlerine, akademik gelişimlerine, psikomotor gelişimlerine yardımcı ve de en büyük destekçilerinin bizler olduğunu da iyi anlatmalıyız.” (Ö 5)

“Aileler bazen bizi bakıcı gibi görüyor bu da problem yaşamamıza sebep oluyor ve moral olarak bizi de etkiliyor.” (Ö 14)

Görüşme yapılan öğretmenler kendilerine biçilen bakıcı rolüyle birlikte birçok velinin çocuklarını kusursuz olarak gördüklerini ve onların *hatalarını kabullenemediklerini* belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre veliler ile anlaşmazlık yaşanan başlıca konulardan biri de budur.

“En büyük problemimiz her velinin çocuğunu mükemmel, süper, en naif ve en uslu olarak görmesi. Çocuğunu en olarak görüyor. Bu yüzden bizden beklentileri de farklı oluyor. Hâlbuki çocuğun asıl tanınması gereken yer sosyal ortamı yani okuldur. Çünkü çocuklar evde belli bir tutumla büyürler ve oldukları gibi davranamazlar. Aile de bunu görmüyor ve bilmiyor. Aslında annenin kızacağı bir şeyi evde yapmıyor ama okulda yapıyor. Biz bu durumu aileye inandıramıyoruz. Çocuğunuz böyle bir davranış sergiledi nasıl çözebiliriz derken aile hemen hayır benim çocuğum öyle bir şey yapmaz dediği anda elimiz kolumuz bağlanıyor.” (Ö 10)

“Ailelerimle genelde çocuklarımın davranışlarıyla ilgili sorunlar yaşamaktayım. O da şöyle benim çocuğum öyle davranmaz, böyle yapmaz ya da benim çocuğum evde böyle değil diyen ailelerle. Hani davranışında bir sıkıntı varsa, aşırılık varsa, arkadaşlarını rahatsız eden bir durum varsa o tür durumlarda aileler genellikle bu tür yaklaşımlara giriyorlar. Ya da bunun tam tersi de olabiliyor. Çocuk okulda çok sessiz ama evde daha enerjik olabiliyor. Böyle şeylerle karşılaştım.” (Ö 2)

“İlk etapta hep reddetmeyle karşılaşıyorum. Çocuk daha önce gittiği özel kreş ve anasınıfı deneyimlerinde hep mükemmel çocuk diye anlatılmış. Ama ben burada tüm gerçekleri ortaya koyduğumda önce bir reddetme ve şok oluyor. Kabullenmiyorlar.” (Ö 9)

Araştırma kapsamında görüşülen öğretmenler velilerin bu tutumlarının okul öncesi eğitimi yeterince önemsememelerinden ve okul öncesi eğitimin önemi hakkında yeterli bilgi sahibi olmamasından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

“Velilerle karşılaştığımız en önemli problemimiz çağın dışında kalmış ailelerimiz. Yani okul öncesi eğitime karşı olan aileler ve dolayısıyla da çocuğunu okula göndermek istemeyen aileler. Şimdi aile bu kafada olduğu zaman biz zaten iletişimi kurmakta zorlanıyoruz.” (Ö 1)

“En büyük problemimiz aileler okul öncesi grubunu çok fazla önemsemiyorlar. Ailelerin çocuklar okula gidiyorlar, oynuyorlar, geliyorlar gibi bir algıları var maalesef.” (Ö 4)

“...aileler zaten okul öncesi eğitimi önemsemiyor ve de çocuklarına da gereken önemi göstermiyorlardı.” (Ö 5)

Araştırma kapsamında görüşülen öğretmenler tüm öğretmenler arasında hitap ettikleri yaş grubu dikkate alındığında veliler ile en fazla iletişimi olan öğretmen grubunun okul öncesi öğretmenleri olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler pandemi öncesi yüz yüze çok daha yoğun görüşmeler gerçekleştirirken bu süreçte teknolojik iletişim uygulamalarının veliler ile iletişim için çok daha yoğun kullanıldığını ifade etmişlerdir.

“Bizim yaş grubumuzdaki çocuklarla uğraşırken en büyük iş ortağımız ailelerimizdir. Aileler ile nasıl görüşüyoruz? Aileler ile hemen hemen her gün görüşüyoruz. Bu günde 10 dk’yı aşmayacak şekilde yüz yüze oluyor. Bunun dışında teknoloji çağındayız.

Sosyal medyadan, whatsapp üzerinden veya telefonla arayarak ailelerimizle sürekli iş birliği içerisindeyiz. Çocuklar okula gelirken ailelerden teslim aldığımız için hemen hemen her aile ile iletişimiz oluyor her gün. Özel bir durum ve problem olursa da hemen o gün aileyle görüşüyoruz.” (Ö 1)

“Şu an tam anlamıyla gerçekleştiremiyoruz pandemi sürecinden dolayı. Yüz yüze görüşmeler yerine daha çok online programlardan konuşarak ve konu-içerik hakkında haberleşmeyi sağlıyoruz.” (Ö 13)

“Aileler ile sürekli iletişim halindeyiz. Her hafta cumartesi günleri velileri ararız. Okulla ilgili bir sorun var mı, çocuğunuzun yaşadığı bir sorun var mı ya da öğretmenden bir isteğiniz var mı diye. Şu anda pandemi var. Bireysel görüşmeler ve veli görüşmeleri yine yapıyoruz. Genel toplantılarımız oluyor. Portfolyo sunularımız oluyor. Çocuğun 2-3 aylık dönemde yaptığı etkinlikleri, öğrendiği konuları aileleri okula davet ederek çocukla birlikte sunum yapıyoruz. İş birliğimiz güçlü diyebilirim. Ailelerle sürekli iletişim halindeyiz.” (Ö 10)

3.1.3. Çocuklarla İletişim

Tablo 6. Çocuklarla İletişim Alt Tema Bulguları

Alt problem	Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla iletişim kurmada izlediği stratejiler nelerdir?	İletişim	Çocuklarla İletişim	Çocuğun Seviyesine İnmek	7
			Göz Teması Kurmak	2
			Empati	2
			Arkadaş Olmak	1
			İyi Dinleyici Olmak	1
			Yetişkin Olarak Görmek	1

Araştırma kapsamında görüşülen öğretmenlere “okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla iletişimi nasıl olmalı?” sorusu yönlendirildiğinde öğretmenlerin çok büyük çoğunluğu; *öğretmen çocuğun seviyesine inmeli* cevabını vermişlerdir. Öğretmenlere göre çocukların seviyesine inmek için; *arkadaş gibi yaklaşmalı, göz teması kurulmalı, empati yapılmalı ve iyi bir dinleyici olmalıdır.*

“...bir öğretmen her zaman onların seviyesine inerek, göz teması kurarak onları dinlemeli ve iletişimini geliştirmelidir. Çocuk öğretmeniyle korkmadan konuşmalıdır.”

(Ö 11)

“...biraz daha anlayışla, empati kurarak çocuğun seviyesine inerek o şekilde sağlıklı bir iletişim kurulur.” (Ö 12)

“Biz çocuklarla onların seviyesine inerek iletişime geçiyoruz. Çocuklarla aramıza fazla mesafe koyamıyoruz. Sevgi, saygı çerçevesinde iletişime geçiyoruz.” (Ö 6)

“Onların yaşına inmemiz gerekiyor. Bunu yaparken de öğretmen olarak otoriteyi kaybetmememiz gerekiyor. Aradaki o ince çizgiyi korumamız gerekiyor. Her zaman onlar gibi düşünmeliyiz.” (Ö 8)

Katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğu çocukların seviyesine inilmesi ve onlarla bir çocuk gibi ilgilenilmesi gerektiğini belirtse de bu görüşün aksini belirten ve bu yaklaşımı yanlış bulduğunu ifade eden öğretmenler de vardır.

“Hiçbir zaman ay canım, ay şekerim diye bir öğretmen olmadım. Onların taklidini yaparak çocuklaşan bir öğretmen olmadım. Bunun da doğru olduğunu düşünmüyorum. Onların birer yetişkin olduğunu düşünerek konuşuyorum her zaman ve sosyal etkinliklerde, Türkçe-dil etkinliklerinde onlara birer yetişkinmiş gibi davranıyorum. Çünkü o zaman daha rahat ifade ediyorlar kendilerini.” (Ö 10)

3.2. ÖZDEĞERLENDİRME

Katılımcılardan toplanan veriler değerlendirilerek Özdeğerlendirme Temasına İlişkin Bulgular “Öğretmen Nitelikleri ve Çalışma Düzeni” alt temaları altında incelenmiştir.

Tablo 7. Özdeğerlendirme Temasına İlişkin Alt Tema ve Kodlar

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Özdeğerlendirme	Öğretmen Nitelikleri	Sabır	9
		Çocukların Yaşına Uygun Davranma	7
		İyi İletişim Kurma	6
		Mesleği Sevme	5
		Enerjik Olma	3
	Çalışma Düzeni	Çocuğun Temel İhtiyaçları	8
		Öğretmenin Temel İhtiyaçları	6
		Yardımcı Öğretmen/Personel	6

3.2.1. Öğretmen Nitelikleri

Tablo 8. Öğretmen Nitelikleri Alt Tema Bulguları

Alt problem	Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Etkili bir iletişim için okul öncesi öğretmenlerinde olması gereken özellikler nelerdir?	Özdeğerlendirme	Öğretmen Nitelikleri	Sabır	9
			Çocukların Yaşına Uygun Davranma	7
			İyi İletişim Kurma	6
			Mesleği Sevme	5
			Enerjik Olma	3

Araştırma kapsamında görüşülen öğretmenlere “okul öncesi öğretmeninde bulunması gereken özellikler” sorulduğunda katılımcıların en çok *sabırlı olma* ($f=9$), cevabını verdikleri görülmüştür.

“Benim için en önemlisi sabırlı olması ve sakin yapılı olması. Çünkü küçük yaş grubu daha fazla ilgi, daha fazla bakım ve daha fazla zahmet istediği için karşıdaki kişinin öğretmeninin sakin yapılı olması çok önemli.” (Ö 10)

“Okul öncesi öğretmeninin taşıması gereken ilk niteliğin çocukları sevmek ve onların davranışlarına karşı sabır göstermek olduğunu düşünüyorum.” (Ö 12)

“Okul öncesi öğretmeni çok fazla sabırlı olmalı.” (Ö 5)

Öğretmenlerin sabırlı olmaktan sonra öğrencilerinin yaşına uygun davranabilme ($f=7$), iyi iletişim kurabilme ($f=6$), mesleğini sevme ($f=5$) ve enerjik olma ($f=3$) özelliklerinin okul öncesi öğretmende bulunması gerektiğini düşündükleri görülmüştür.

“Pedagojik formasyon almış yani lisans mezunu öğretmenlerin çocukların yaşına ve seviyesine inerek onlarla iletişim kurmaya çalışması mesleki anlamda daha başarı getireceğine inanıyorum.” (Ö 12)

“Okul öncesi öğretmeni ilk olarak çocukla iletişimine güvenmeli ve veliyle iyi iletişim kurabilmelidir. Okul öncesi öğretmenlerinin diğer meslek gruplarına göre iletişim becerisinin her zaman yukarıda olması gerekiyor.” (Ö 7)

“İletişimi çok kuvvetli olmalı ve muhakkak çocukları da sevmelidir. Başka türlü bu işi yapması çok zor olur. Okul öncesi öğretmeninin bu konuda diğer öğretmenlerden 2-3 kat önde olması gerekiyor.” (Ö 4)

“Öncelikle okul öncesi öğretmeninin bu işi gerçekten severek yapıyor olması gerekiyor.” (Ö 9)

“Okul öncesi öğretmeni enerji dolu bir öğretmen olmalıdır.” (Ö 2)

Görüşme yapılan okul öncesi öğretmenlerin tamamına yakını ($f=12$) okul öncesi öğretmenlerde bulunması gerektiğini belirttikleri özelliklere sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

“Ben meslek hayatımda işime hep sadık ve işimi hep severek yaptım. İşimi severek yapmam beni daha çok ilgili, yenilikçi bir eğitmen yaptı. Çocuklarla ilgilenmek, onların hayal dünyasına inmek, onlarla eğlenmek beni çok mutlu ediyor ve meslek hayatında bu özellikleri taşıdığıma inanıyorum.” (Ö 13)

“Kendimde bu özellikleri fazlasıyla taşıyorum. Zaten ailelerin de beni tercih etmelerinin en önemli sebebi bu. Referansla geliyorlar. Hatta bir anımı anlatayım. 15 günlük yaz okulunda sınıflar belirlenmemişti henüz. Ben 15 gün gibi kısa bir süre içerisinde çocukların eksikliklerini görüp, fark ettiğim için aileler buna şaşırıp, beni

istiyorlar. Bu konu da mütevazı olmayacağım. İyi bir değerlendirme ve analiz yaparsanız bu da devamında size başarıyı getirir.” (Ö 9)

Görüşme yapılan okul öncesi öğretmenlerden sadece ikisi okul öncesi öğretmenlerde bulunması gerektiğini belirttikleri özelliklere tam olarak sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir.

“Ben sakin yapılı ve sabırlı bir insanımdır. Ama kendimi çabuk sinirlendiğim için de eleştiriyorum. Bazen birdenbire en ufak şeyler de sinirim patlayabiliyor. Ve bu durum bana olumsuz geri dönüşler de getiriyor.” (Ö 10)

“Kendimde bu özellikleri taşıyor muyum, illa ki eksikliklerim vardır. Mesleğimi seviyorum ama sürekli kendimizi geliştirmemiz gereken bir bölümdeyiz. Ama yukarıda saydığım özellikleri de tam taşıdığımdan emin değilim.” (Ö 4)

3.2.2. Çalışma Düzeni

Tablo 9. Çalışma Düzeni Alt Tema Bulguları

Alt problem	Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Teneffüs yapmadan çalışmanın okul öncesi öğretmenine ve çocuklarla olan iletişimine etkileri nelerdir?	Özdeğerlendirme	Çalışma Düzeni	Çocuğun Temel İhtiyaçları	8
			Öğretmenin Temel İhtiyaçları	6
			Yardımcı Öğretmen/Personel	6

Araştırma kapsamında görüşülen öğretmenlerden biri hariç diğer tüm öğretmenler okul öncesi eğitimde de ders aralarında teneffüs uygulamasının gerekliliğini dile getirmişlerdir. Okul öncesi öğretmenler bu gerekliliği öğretmen ve öğrenci temelli olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenler kendilerinin ve çocukların birçok temel ihtiyacını karşılamak için dahi teneffüslerin ihtiyaç duydukları süreyi sağlayacağını belirtmişlerdir. Teneffüsün olmamasının öğrencinin dikkatini, kendilerinin de motivasyonunu olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

“Okul öncesi eğitimde kesinlikle teneffüs olmalıdır. Öğretmenin sürekli dinlenmeden çalışması beraberinde mutsuzluğu getirmekte ve sabrını da etkilemektedir. Çocuklarda sürekli dört duvar arasında ara vermeden durduklarında sıkılıyolar ve etkinliklerde kopukluklar yaşıyoruz. Bazen acil bir telefon görüşmesi bile zor yapıyor, kendi kişisel ve fiziksel ihtiyaçlarımızı bile karşılayamıyoruz. Bu gibi durumlar öğretmenin çocuklarla olan iletişimini maalesef istediğimiz seviyede kalmasını engelliyor bazen. Okul öncesi eğitimde kesinlikle teneffüs ya da bir ara olmalıdır. Sınıf içerisinde bir yardımcı personel olursa da bu gibi durumlar çok güzel düzenlenebilir. Bakanlık düzeyinde bu konu sağlıklı bir şekilde planlanıp, düzenlenebilir. Bu çocuklarımız eğitimi, gelişimi ve öğretmenlerimizin de veriminin artması için elzemdir.” (Ö 14)

“Tenefüs ve ara olması çocuklardan çok öğretmenin işine gelir. Virüsten dolayı dersleri 300 dk işlemiyoruz. Dersler kısaltıldı bu durum hem çocuklar hem de bizler için çok faydalı oldu. Normal zamanda etkinliklerde gerçekten çocuklarda çok sıkılıyordu. Tenefüs olması en çok öğretmenin kişisel ihtiyaçlarını karşılaması için gerekli. Çünkü çocukların sınıftayken acil bir ihtiyaçları olduğunda bizler zaten onu bir şekilde hallediyoruz. Ama bizler için aynı durum söz konusu değil.” (Ö 7)

“Etkinlikler sırasında bazen sınıfta kargaşa da olabiliyor. Böyle zamanlarda bazen ister istemez bunalabiliyoruz bizler de ve çıkıp bir hava almak istiyoruz. Ya da bir su içmek istiyoruz. Su içmeden bitirdiğimiz günler oluyor. Bazen saatlerce lavaboya bile gidemiyoruz. Bunların hepsi başlı başına bir problem bizler için. Bu durumlar çocuklarla iletişimimizi de etkiliyor. Bazen çocuk bize bir şey söylüyor. O an duyuyorsun ama anlamıyorsun. Çünkü kafa dolmuş artık algılayamıyoruz.” (Ö 4)

“Bildiğimiz üzere çocuklarımızın dikkat süreleri oldukça kısadır. Eğitimde tenefüs, ara gibi çocukların dinleneceği, zihinlerini toparlama sürecine girdikleri ayrıca fiziksel olarak da dinlenme sürecine girdikleri vakitlerin, eğitimde kullanılmama durumu hem çocuğun akranlarıyla hem de öğretmeni ile iletişim kopukluğu yaşama durumunu meydana getirebilmektedir. Çocukların dikkat sürelerinin oldukça kısa olduğunu söylemiştik. Çocuğun tenefüs, ara gibi dinlendirici vakitlerde bulunması önemli bir durumdur diye düşünmekteyim.” (Ö 13)

Okul öncesi öğretmenlerin tamamına yakını teneffüs uygulamasına taraf olsa da yine öğretmenlerin mevcut durumda teneffüs verilirse öğrencilerin gözetimindeki zorluklara dikkat çekerek bu konudaki çekincelerini dile getirmeleri manidardır. Öğretmenler teneffüs uygulamasının sağlıklı olarak yürütülebilmesi için sınıflarda mutlaka ikinci bir yardımcı öğretmen olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

“Ara olsa çok güzel olurdu. Ama çocuklar sınıfta yalnız kalacağı için öğretmenin ara yapması doğru olmaz. Bu yüzden sınıfta yardımcı personel olmalıdır. Böyle olursa hem öğretmen hem de çocuklar ara olduğunda olumsuz etkilenmez. Sınıf içerisinde yardımcı kişilerin olması çok önem taşımaktadır.” (Ö 11)

“İlla ki bir yetişkinin çocukların başında beklemesi gerekiyor. Yani bunun için şöyle bir şey olabilirdi. Okul öncesi öğretmenlerine daima sınıfta bulunması gereken bir yardımcı olması öğretmen için de öğrenci içinde iyi olurdu. Stajyerlerimiz var ama haftanın her günü gelmiyorlar.” (Ö 12)

“Öğretmen tuvalete bile gidemiyor. Çünkü giderse ve o an sınıfta bir olay olursa soruşturma da öğretmen suçludur. Bu yüzden mutlaka sınıflarda yardımcı bir usta öğretici olursa çözümler oluşur.” (Ö 3)

Okul öncesi öğretmenleri yardımcı öğretmene taraf olduklarını belirlemekle birlikte bu durumun öğretmenin sınıf içerisindeki otoritesini sarsacağını düşündüğü için teneffüs uygulamasına başka alternatifler getirilmesi gerektiğini düşünen öğretmenlerin de olduğu görülmektedir.

“Bu yaştaki çocukları sınıfta yalnız başına bırakıp veya ara vermek ciddi anlamda çocuklara sıkıntı olacaktır. Benim açımdan ara olması sınıfta önüne geçemeyeceğim olumsuz durumlara yol açabilir. Diye düşünüyorum. Ara olursa çocuğu sınıfta kim zapt edecek? Örneğin etkinlik saatlerini kısaltabiliriz (10 dk). 300 dk yerine 240 dk olur. Böylelikle öğretmenin enerjisi de bitmez. Teneffüs yerine böyle olması daha iyi olacaktır. Yardımcı öğretmen sınıf içerisinde öğretmenin otoritesini sarsabilir.” (Ö 1)

Şekil 9. Araştırmada Öne Çıkan Tema-Alt Temaların Kelime Bulutu

Araştırmada en öne çıkan kavram iletişim kavramı olarak görülmektedir. Bu kavramdan sonra özdeğerlendirme, öğretmen, veliler, çocuklar ve meslektaşlar gibi kavramlar en çok kullanılmıştır. Bunlarla birlikte bakıcı, diyalog, teneffüs, iş birliği, pandemi, farkındalık, sabır ve okul öncesi gibi kavramlar dikkat çeken kelimeler olarak kelime bulutumuzda gösterilmiştir. Dolayısıyla araştırmanın özellikle öğretmenlerin meslektaşlarıyla, öğrencilerle ve velilerle iletişimlerini noktasında kurgulanması yoluna gidilmiştir. Öğretmenlerin bireysel ve mesleki gelişimleri noktasında en önemli özelliklerinin iletişim becerileri olduğu görülmekle birlikte bu noktada kendilerini geliştirebilmeleri için de öncelikle doğru ve objektif bir Özdeğerlendirme yapabilmeleri gerektiği katılımcıların ana vurgularından olmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TARTIŞMA

Bu bölümde, okul öncesi öğretmenlerinin; eğitim sürecindeki iletişim becerilerine yönelik görüşleri ile ilgili alt amaçlara yönelik ortaya çıkan bulguların mevcut kuramsal literatür çerçevesinde tartışılmasına ve değerlendirilmesine yer ayrılmıştır.

Araştırmanın ilk teması olan iletişim ve onun alt temalarından elde edilen bulgular literatürle desteklenerek tartışılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin meslektaşlarıyla sağlıklı iletişim kurabilmelerinin ön koşulu olarak diyalog kavramının gelişmesinin gerekliliği araştırmanın bulgular kısmında öne çıkmıştır. Bununla birlikte öne çıkan başka bir kavram ise öğretmenler arasında karşılıklı saygı ortamının oluşmasının gerekliliği olmuştur. Okul öncesi öğretmenleri kendi meslektaşlarıyla iletişim kurarken bir takım zorluklarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bunlardan en önemli sorun olarak gördükleri durum ise öğretmenlerin okul içerisinde girmiş oldukları yarış ve olumsuz rekabet ortamının oluşmasıdır. Literatür incelendiğinde benzer çalışmaların olduğu da görülmüştür. Zayimoğlu Öztürk, Kaya ve Durmaz (2016), çalışmalarının sonuçlarına göre katılımcıların meslektaşlarıyla karşı karşıya kaldıkları en çok gözlenen problem “Aynı sınıfın kullanılması” ve ikinci görülen diğer problem de “Ortak bir plan olmadığından rekabet ortamı olması, kıskançlık” olarak ortaya çıkmıştır. Bunun sebebinin de okul öncesi öğretmenlerinin çoğunun bayan olması ve bayanlar arasında da rekabet ortamının erkeklere göre daha baskın olması olarak düşünülebilir.

Dikkat çeken başka bir bulgu ise ilkokul bünyesinde yer alan anasınıflarında çalışan öğretmenlerin kurum yöneticilerinin okul öncesi eğitime yeteri kadar önem vermemeleri sebebiyle öğretmenlerin kendilerini dışlanmış olarak görmelerine sebep olmasıdır. Benzer çalışmalar araştırmamızı desteklemektedir. Doğan (2012)'ın, araştırma sonuçlarına göre anasınıfının dâhil olduğu ilköğretim kurumlarında görev yapan okul müdürlerinin, okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim döneminde verilen eğitim içerikleri hakkında yeteri kadar bilinçli olmadığı ve bu yüzden de buradaki okul öncesi öğretmenlerine de yeterli düzeyde öncülük ve rehberlik yapamadıkları ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak bu tür kurumlardaki yöneticilerin bu kapsamda geniş bir hizmet içi eğitime gereksinimleri olduğu belirlenmiştir. Bu durumda olan öğretmenlerin çözüm olarak okul öncesi eğitimin bağımsız anaokullarında verilmesi gerekliliği ve okul yöneticilerinin de okul öncesi öğretmenlerinden oluşması gerektiğini belirtmeleri önemlidir. Can ve Serençelik (2017), ilköğretime bağlı anasınıflarının olduğu okullarda yönetim kademesinde okul öncesi öğretmenlerinin de yer alması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu şekilde daha kaliteli bir okul kültürü oluşabilir ve verimli bir okul öncesi eğitim verilebilir. Bununla birlikte Kaya ve Köse (2020), araştırma sonuçlarına göre okul yöneticilerinin tümü okul öncesi eğitimi önemli bulduklarını belirtmişlerdir. Bu yöneticilerin okul imkânları çerçevesinde okul öncesi eğitimi destekledikleri görülmüştür. Kurumlardaki yöneticilerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin; çocukları ilköğretime hazırlaması, onlara toplumdaki normları öğretmek özgüven ve sosyalleşme alt yapılarını geliştirmesidir. Buralardaki anasınıflarının okula sunmuş oldukları faydalarla birlikte bazen olumsuzluklarının da olduğu belirlenmiştir. İlkokul bünyesinde anasınıflarının yer aldığı kurumlarda görev alan yöneticilerin ebeveyn, kurum ve çocuk merkezli problemlerle karşılaştıkları sonucuna varılmıştır. Buna çözüm olarak yöneticiler, okul öncesi eğitimin önemi konusunda ebeveynlerin bilinç düzeyini yükseltme, anasınıflarının gereksinim duyduğu çalışanların zamanında görevlendirilmesi ve bağımsız anaokullarının sayılarının artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler, özellikle de okul yöneticileriyle iletişim kurarken kendilerine saygı gösterilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Çeşitli çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Zayımoğlu Öztürk, Kaya ve Durmaz (2016)'ın, araştırma sonuçlarına göre okul öncesi eğitimde yöneticilerin istek ve

temennileri dikkate almamaları ve okul öncesi eğitim programından haberlerinin olmamaları araştırmaya katılım sağlayanların okul yönetimiyle karşı karşıya geldikleri sorunların en başında yer almaktadır. Bu durum kurumlardaki yöneticilerle öğretmenler arasında ayrışma ve iletişimsizlik gibi problemlere de sebep olmaktadır. Bu problemlerin çözüme kavuşması adına yöneticilerin okul öncesi eğitim hakkında bilgilendirilip bilinçlendirilmesi öğretmenler tarafından gelen öneriler arasındadır. Okul yöneticilerinin okul öncesi eğitime ilgisiz olmaları ve okul öncesi eğitimi okula yük olarak görmelerinin sonucu böyle bir durumun ortaya çıktığı düşünülebilir.

Araştırmada okul öncesi öğretmenleri, ailelerin büyük bir çoğunluğunun çocuklarını kusursuz, okul öncesi öğretmenlerini bakıcı olarak gördüklerini ve bu durumda öğretmenlerin ailelerle iletişimini olumsuz etkilediğini belirtmeleri önemli bir bulgu olarak öne çıkmıştır. Yine okul yöneticilerinin ve okuldaki farklı branş öğretmenlerinin de benzer bakış açısına sahip olmaları öğretmenlerin meslektaşları ile iletişimlerini olumsuz etkilemektedir. Bu durum iki noktadan kaynaklanabilir. Birincisi okul öncesi öğretmenlerinin sınıftaki eğitimin yanı sıra aileler için de okul öncesi eğitimin önemi ve çocukların gelişim özellikleri ile ilgili çeşitli eğitimler planlaması gerekmektedir. Bu planlama çalışmalarını okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş aile destek eğitim rehberi (OBADER) çerçevesinde yürütmelidir. Bu eğitim çalışmalarını yapması 2013 programı ile zorunluluk olmuştur. İkincisi de öğretmenlerin aileler tarafından bakıcı olarak görüldüğü düşüncesi, aile eğitim çalışmalarına okullarda yeteri kadar önem verilmemesinden kaynaklanmış olabilir. Aile eğitimleri ile ailelerin okul öncesi eğitimin önemi hakkında farkındalık düzeylerinin artırılması sağlanabilir. Bunun da için de en etkili yollardan biri de öğretmenlerin ailelerle çok güçlü bir iletişim bağı kurabilmeleridir. Zembat'ın (2012), araştırma bulgularına göre, okul öncesi eğitim kademesinde görev yapan öğretmenler, meslektaşları ve ailelerle de problemler yaşamaktadırlar. Öğretmenlerin ailelerle karşılaştıkları problemler, ailelerin okul öncesi eğitim ile ilgili bilgi eksikliği, aile katılım çalışmalarında yer almamaları, öğretmene güvensizlik, öğretmene müdahale etme ve öğretmeni bakıcı olarak görmektir. Buna ek olarak, literatürdeki çalışmalar, okul ile aileler arasındaki iletişim

ve işbirliğinin yalnız çocukların başarısının pozitif yönde ilerlemesinde kalmayıp, çocuklarla birlikte öğretmenler ve aileler içinde olumlu kazanımlar sağlayacağını ve bu durumun ailelerde de güven oluşturduğunu göstermektedir (Ferlazzove Hammond, 2009; Read, Gardner ve Mahler, 1993; Lueder, 2011).

Araştırma kapsamındaki okul öncesi öğretmenlerinin çoğunun çocuklarla iletişim kurarken onların seviyesine inebilmenin öneminin üzerinde durmaları da öne çıkmıştır. Öğretmenler sağlıklı bir iletişim kurmak için çocukların seviyesine inebilmeli, empati kurabilmeli, yeri geldiğinde iyi bir dinleyici olabilmeli ve her zaman göz teması kurarak iletişimde bulunmalıdırlar. Öğretmenler her zaman sabırla çocukları dinlemeye özen göstermelidirler. Araştırma sonuçlarına göre mesleki deneyimi fazla olan öğretmenler çocuklarla etkili iletişim kurarken daha profesyonel davrandıkları tespit edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde de benzer sonuçların olduğunu görmekteyiz. Kıldan (2011), araştırmasında öğretmen çocuk ilişkilerini incelemiştir. Öğretmenlerin mesleki özelliklerine göre öğretmen çocuk ilişkileri kıdem yılı ve branşın etkilediği tespit edilmiştir. Çocukların özellikleri baz alındığında ise öğretmen çocuk ilişkilerini sınıf, cinsiyet ve okul öncesi eğitimden faydalanmış olmak durumları etkilemektedir. Öğretmen ve çocuk özellikleri birlikte ele alındığında da öğretmenlerin deneyim yılı, branşı, çocukların cinsiyeti ve okul öncesi eğitim alma durumları belirleyici bir etkiye sahiptir. Sonuç olarak öğretmen çocuk ilişkilerini tarafların çeşitli özelliklerinin belirlediği tespit edilmiştir.

Araştırmanın bir diğer teması olan özdeğerlendirme onun alt temalarından elde edilen bulgular ilgili literatürle desteklenerek aşağıda tartışılmış ve sunulmuştur.

Etkili bir iletişim için okul öncesi öğretmenlerinde bulunması gereken özellikleri ele aldığımızda ortaya çıkan bulgularda okul öncesi öğretmenlerinin çoğu sabırlı olmanın üzerinde durmuştur. Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin özdeğerlendirme temasına uygun olarak çocukların yaşına uygun davranma, çevresindekilerle iyi iletişim kurma, mesleğini sevme ve enerjik olma gibi ifadeler de kullanmışlardır. Holzberger, Philipp ve Kunter (2013) araştırmalarında, öğretmenin öz yeterlik algısının hem öğretimin kalitesini hem de bununla ilişkili olarak öğretmen çocuk ilişkisini etkilediğini belirtmişlerdir.

Araştırmada ortaya çıkan başka önemli bir sonuç ise araştırmaya katılım sağlayan öğretmenlerin çoğunun okul öncesi öğretmenlerinin taşıması gereken niteliklere sahip olduklarını belirtmeleridir. Araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyet ve medeni durum değişkenine göre iletişim becerileri ya da etkili bir iletişim kurmada zorlanmadıkları ortaya çıkmıştır. Tunçeli (2013), yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının cinsiyet ve sınıf faktörlerinin iletişim becerileri ve mesleğe ilişkin tutumlarında anlamlı fark yaratmadığını ortaya koymuştur. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun alt boyutlarından değer alt boyutu ile öğretmen adaylarının iletişim becerileri arasında düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Katılımcı öğretmenlerin mesleklerini severek yaptıklarını belirtmelerinden yola çıkarak bu sonuçların doğal olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecindeki iletişim becerileri çeşitli demografik özellikler açısından incelendiğinde mesleki kıdem, çalışılan kurum türü, okulun bulunduğu çevreye göre farklılıklar tespit edilmiştir. Bağımsız anaokulları ve özel okullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin iletişim becerileri bağlamında daha önde oldukları ve daha etkili iletişim kurdukları ortaya çıkmıştır. Mesleki deneyimi yüksek olan öğretmenlerin araştırmaya katılan diğer öğretmenlere göre daha yüksek özgüvene sahip oldukları, gelişmiş iletişim becerilerine sahip oldukları ve problem çözmeye daha hızlı sonuçlar elde ettikleri görülmüştür. Literatür incelendiğinde farklı çalışmaların da benzer sonuçlara ulaştığını görüyoruz. Ceylan ve Kılıç Mocan (2017), okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim beceri düzeylerini cinsiyet, medeni hal, öğretmenlerin çocuk sayısı, çalışılan yaş türüne göre incelemiş ve iletişim becerilerinin bu değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermediği gözlenmiştir. İletişim beceri düzeylerinin yaş, mesleki tecrübe, sınıfın toplam mevcudu, mesleği seçme sebeplerine göre farklılıklar gösterdiğini tespit etmişlerdir. Okul öncesi eğitim özgür ortamlarda kendini bulabilir. Bu bağlamda özellikle çalışılan kurum türü ve öğretmenin mesleki kıdemi eğitim sürecinde etkin iletişim becerilerinin kullanılmasında etkili sonuçların alınmasında rol aldığı düşünülebilir.

Teneffüs yapmadan çalışmanın okul öncesi öğretmenine ve çocuklarla olan iletişimine etkilerini incelediğimizde öne çıkan önemli bir tartışma konusu ise

görüşme yapılan öğretmenlerin neredeyse tamamı ara vermenin gerekliliğine vurgu yapmışlardır. Okul öncesi eğitimde aranının olmaması öğretmenleri psikolojik ve fiziksel anlamda oldukça yormakta, iletişim kurmalarını zorlaştırmakta ve hem çocukları hem de öğretmenleri olumsuz anlamda etkilemektedir. Çocuğun ve öğretmenin kendi ihtiyaçlarını karşılaması, öğrencilerinin dikkatlerinin dağılmaması ve öğretmenin motivasyonunun düşmemesi için ara vermenin gerekli olduğu vurgulanmıştır. Benzer çalışmalarda sonuçlarda araştırmamızı desteklemektedir. Demirtaş, Çağlar ve Han (2019) araştırmalarında ara vermeden yapılan okul öncesi eğitimi, öğretmenlerin fiziksel ihtiyaçlarını ve temel ihtiyaçlarını karşılayamamasından dolayı olumsuzluk olarak tespit etmişlerdir. Okul öncesi eğitimde ara ya da teneffüs uygulamasının olmamasının olumlu yönleri olarak ise çocukların sınıfta yalnız kalmamaları, etkinliklerin sürekliliğinin aksamaması ve çocukların daha güvende olmaları olarak belirlenmiştir. Yönetici ve öğretmen fikirleri çeşitlilik göstermiştir. Yöneticiler ve öğretmenler ilkokullardaki gibi teneffüs uygulamasının yapılabileceğini, etkinlik saatlerinin kısaltılabileceği, sınıflarda yardımcı personel desteğinin sağlanması, okulun tüm alanlarıyla güvenli, eksiksiz bir yapıya dönüştürülerek çok amaçlı salonların yapılabileceği görüşlerini ileri sürmüşlerdir. Öğretmenlerin çocuklarla sağlıklı iletişim kurabilmeleri ve dinamik ilişkiler geliştirebilmeleri açısından aralıksız çalışmanın onları olumsuz etkileyebileceği unutulmamalıdır. Çobanoğlu, Yıldırım ve Çapa Aydın (2020), çalışmalarında okul öncesi eğitimde yapısal özellikler ve eğitim süreciyle bağlantılı farklı problem durumlarını incelemişlerdir. Yapısal özelliklerde temel problemlerin aile, öğretmen ve çalışma şartlarıyla ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitim sürecinde yaşanan problemlerin planlama, eğitim öğretim süreçleri ve sınıf yönetimiyle bağlantılı olduğu saptanmıştır. Okul öncesi eğitimde kalitenin yükselmesi, verimin artması için çalışma şartlarının iyileştirilmesi, ailelerin okul öncesi eğitim hakkında yeteri kadar bilinçlendirilmesi ve eğitimcilerin yani öğretmenlerin geliştirilmesi önemli bulunmaktadır. Aynı şekilde çocuklarında sınıf içerisinde öğretmenleriyle sağlıklı iletişim kurabilmeleri, etkinliklere katılım oranları ve dikkatlerinin dağılmaması açısından aralıksız çalışmanın bu gibi olumsuz sonuçları olduğunu söyleyebiliriz.

Görüşme yapılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğu ara verme ya da teneffüs uygulamasının olması için sınıf içerisinde yardımcı bir personelin ya da ikinci bir öğretmenin olması gerektiğini savunmuştur. Aksi takdirde eğitsel ve fiziksel anlamda sınıf içerisinde farklı zorlukların oluşmasına sebep olacağına üzerinde durulmuştur. Çevik Karatekin (2018), okul öncesi öğretmenlerinin hem iletişim becerilerinin hem de sınıf yönetimi becerilerinin sınıfta yardımcı personel var olması durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını araştırmasında ortaya koymuştur. Bazı öğretmenlerde yardımcı bir personel ya da öğretmenin sınıf içerisinde olmasının öğretmenin otoritesini sarsacağını düşündüğü için ara yerine etkinlik saatlerinin kısaltılmasını ya da daha farklı alternatiflerin üretilmesini vurgulamışlardır. Yapılan benzer çalışmalarda bu bulguyu destekler niteliktedir. Aksoy (2009), araştırmasında sınıfta yardımcı bir destek personelinin olmadığı eğitim ortamlarının kalitesinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Fakat eğitim ortamlarında yardımcı bir personelin olması durumuna göre, eğitim-öğretim ortamının niteliğine yönelik anlamlı bir farklılığın görülmediği tespit edilmiştir. Genel olarak öğretmenlerin ve çocukların fiziki yorgunluklarını azaltmak, enerjilerini toplamaları ve özellikle de çocukların dikkatlerinin dağınıklarını azaltmak için okul öncesi eğitimde araların olmasının ve yardımcı bir eğitim personelinin olması daha olumlu sonuçlar alınmasına zemin hazırlayacağı düşünülebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Muş ilinde bulunan resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecindeki iletişim becerileri öğretmen görüşleri alınarak çok boyutlu bir şekilde değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre okul öncesi öğretmenleri meslektaşlarıyla iletişim bağlamında olumlu ilişkiler kurabildiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler meslektaşlarıyla iletişim kurarken diyalog, iş birliği ve saygının önemine dikkat çekmişlerdir. Farklı olarak özellikle de ilkokullarda görev yapan anasınıfı öğretmenleri diğer branşlarda görev yapan öğretmenlerin onlara karşı olumsuz tavırlarından yakınmaktadırlar. Öğretmenler meslektaşlarıyla iletişimsizlik, dışlanma ve rekabet nedeniyle de sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bunlarla birlikte bazı katılımcılar okul yöneticilerinin okul öncesi eğitim hakkında gerekli önem ve hassasiyeti taşımadıklarını belirtmişlerdir. Bunun önüne geçilmesi gerektiği ve okul öncesi eğitim veren kurumlarda yöneticilerin okul öncesi eğitim alan ve bu alandan mezun olan eğitimcilerin olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Okul öncesi öğretmenleri genel olarak velilerin onların bakıcı olarak görmelerinden ve ailelerin çocuklarını kusursuz olarak algıladıklarından dolayı problemler yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Okul öncesi eğitim döneminde çocukların ailelerinin eğitim süreçlerine katılımı eğitim faaliyetlerinin verimi açısından ve programın hedeflerine ulaşması bakımından önem taşımaktadır. Aile katılım çalışmalarının programın amaçlarına ulaşabilmesinde, çocukların eğitsel gelişimleri açısından desteklenmesinde, eğitim sürecinin verimliliğinde ve öğretmenlerin mesleki yeterlilik ve gelişimlerinde etkisinin büyük olduğu söylenebilir. Etkili iletişim kanalları kurularak ailelerle olumlu ilişkiler geliştirilirse okul öncesi eğitimden de buna paralel verim alınabilir. Okul öncesi eğitimde okul aile iş birliğinin sağlıklı yürümesi için öğretmen, yönetici ve ailelerin birbirleriyle güçlü iletişim kurmaları gereklidir. Araştırmada öğretmenlerin pandemi sürecinin

etkisiyle de genel olarak velilerle telefonla iletişim kurdukları ve acil durumlarda yüz yüze görüşme talep ettikleri saptanmıştır. Bu bağlamda ilk olarak öğretmenlerin ve yöneticilerin okul aile iş birliğini geliştirmek adına kapsamlı çalışmalar yapmaları, ailelerle ortak etkinliklerin düzenlenmesi, velilerin bilinçlendirilmesi için gerekli çalışmalara yer vermeleri önem taşımaktadır.

Katılımcılar okul öncesi öğretmenleri ve çocuklar arasındaki iletişimin sağlıklı yürüyebilmesi için öğretmenlerin güçlü iletişim becerilerine sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler çocuklarla iletişim kurarken en çok onların seviyesine inmenin önemine değinmişlerdir. Bununla birlikte çocuklarla iletişim de göz teması kurmanın ve empati yapmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcıların tamamına yakını okul öncesi eğitimde bir ara ya da teneffüs olmamasından şikâyetçi olduklarını ifade etmişlerdir. Okul öncesi eğitimde ara ya da teneffüs uygulamasının getirilmesi için, sınıf içerisinde ikinci bir öğretmen ya da donanımlı bir yardımcının olması gerektiğini birçok katılımcı dile getirmiştir. Öğretmenler teneffüs yapmadan çalışmanın kendilerine ve çocuklara olan olumsuz etkilerinin farkındadırlar. Kısaca teneffüs uygulamasının okul öncesi eğitimde yer almaması öğretmenlerin iletişim becerilerini de olumsuz etkilemekte ve onları yormaktadır. Öğretmen ve çocuklar arasındaki iletişimi de negatif olarak etkilemektedir.

Okul öncesi eğitimde yukarıda bahsetmiş olduğumuz problemler zaman zaman farklı şekillerde görülmektedir. Problemlerin çözümünde ise her zaman fark yaratacak birinci kişi güçlü iletişim becerisine sahip okul öncesi öğretmenleridir. Etkili bir iletişim becerisi geliştirmek adına okul öncesi öğretmenleri sabırlı olmalı, çocukların yaşına uygun davranabilmeli, iyi iletişim kurma becerisine sahip olmalı, mesleğini sevmeli ve enerjik olmalıdır. Okul öncesi öğretmenleri okul, aile ve çocuklar arasındaki köprüdür. Bu köprü ne kadar sağlam olursa eğitimde o kadar sağlam temeller üzerinde yükselmiş olur. Ülkemizin gelecekteki teminatı olan çocuklarımızın yetişmesinde kilit rol oynayan öğretmenlerimizin okul içerisinde yönetici, öğretmen, çocuk ve ailelerle üst düzeyde iletişim kurmasının önemi ve bu süreçte yaşanan problemlerin çözümü için iletişimin ne kadar güçlü bir etken olduğu araştırmada önemli bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın sonuçları ışığında eğitimcilere ve araştırmacılara aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

1. Bu konuda daha geniş çalışma grubu ile farklı yöntem ve tekniklerle çalışmalar yapılabilir.
2. Araştırmada ortaya çıkan problemler ve bunlara yönelik üretilen çözümler, okul öncesi öğretmenlerinin; kurum ya da okul yönetimi, meslektaşlarıyla birlikte diğer branş öğretmenleri, çocuklar ve ailelerle problem yaşama durumları ve bu problemlere yönelik öne sürdükleri çözümlerle sınırlıdır.
3. Öğretmenlerin iletişim becerileri, öğretmen-yönetici iletişimi, öğretmen-öğretmen iletişimi, öğretmen-çocuk iletişimi ve bunların birbirleriyle olan ilişkileriyle ilgili meslek içi eğitimler almaları sağlanmalıdır.
4. Anasınıflarının bağlı buldukları ilkokullarda yöneticilerin okul öncesi eğitim hakkında, gerekli hizmet içi eğitimlerle, seminerlerle, konferanslarla vb ayrıntılı bilgilendirilmeleri için gerekli çalışmalar düzenlenebilir.
5. Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecindeki iletişim becerileri okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri alınarak tespit edilmiştir. Bu sebeplerde yapılacak araştırmalarda okul müdürlerinin/yöneticilerinin, ilköğretim müfettişlerinin ve ailelerin görüşlerinin de dikkate alınarak yapılması araştırmanın çok boyutlu yönünü ortaya çıkarması bakımından fayda sağlayacaktır.
6. Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi programı ile bütünleştirilmiş aile destek eğitim rehberindeki aile eğitim çalışmalarını yapmaları sağlanarak ailelerin okul öncesi eğitim konusundaki bilinç düzeyleri yükseltilebilir.
7. Öğretmen-aile iletişimini geliştirmek ve güçlendirmek için yıl boyunca okul içerisinde düzenlenen kültürel, sanatsal ve spor faaliyetlerine ebeveynlerin de katılım göstermesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
8. İlköğretim bünyesinde yer alan anasınıflarının bulunduğu okullarda yöneticilerden birinin okul öncesi öğretmeni olmasının fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Yöneticiler okul öncesi öğretmenlerinin yaşadığı problemleri dinleyen, bunlara yönelik çözümler üretebilen ve öğretmenlerin bu konudaki görüşlerini önemseyen bir yönetim tarzına sahip olmalıdırlar.

9. Lisans eğitimi süresince öğretmen adaylarına problemler karşısında çözümler geliştirmek adına etkili iletişim, çatışma ve problem çözme şeklinde dersler almaları fayda sağlayacaktır.
10. Okul öncesi eğitimde teneffüs uygulamasının getirilmesi için bakanlık düzeyinde çalışmalar yapılmalıdır. Öğretmenlere ve çocuklara eğitsel anlamda katkıları araştırılmalı ve bu konuda ilgililerin gereken hassasiyeti göstermeleri gerekmektedir.
11. Yöneticilerin, okul öncesi öğretmenlerinin ve ailelerin kendilerini geliştirmeleri adına MEB tarafından gerekli imkânlar hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akıncı, Z. B.** (1998). *Kurum Kültürü ve Örgütsel İletişim*. Cep Üniversitesi Dizisi, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aksoy, P.** (2009). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Eğitim Ortamlarının Niteliğinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Tokat İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktaş Arnas, Y. ve Sadık, F.** (2008). *Okul Öncesi Eğitimde Sınıf Yönetimi*. 1. Baskı Ankara: Kök Yayıncılık.
- Arabacı, N.** (2011). *Anne-baba-çocuk iletişimini değerlendirme aracı'nın (abçıda) geliştirilmesi ve anne-baba-çocuk iletişiminin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aral, N.** (2006). *Okul Öncesi Dönemde Aile Eğitimi*. Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projesi. (2006-13-002), Yürütücü, (NATIONAL).
- Aslanargun, E. T. ve Tapan, F.** (2011). Okul Öncesi Eğitim Ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 219-238.
- Atabey, D. ve Tezel Şahin, F.** (2011). Aile Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 793-804. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/49049/625720>
- Ataş, Ü.** (2020). *Öğretmen-çocuk ilişkisinin öğretmene ilişkin faktörler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Baltacı, A.** (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Bay, D., Bahçıvan, E. ve Kalay, B.** (2018). Okul Öncesinde Okul Aile İşbirliğine Yönelik Ailelerin Ve Öğretmenlerin Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 58-82. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/usakead/issue/38812/461787>
- Bayraktar, V. Güven, G, Temel, Z.** (2016). Okul Öncesi Kurumlarda Görev Yapan Öğretmenlerin Aile Katılım Çalışmalarına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi . *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt: 24 Sayı: 2, 755-770. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/22590/241298>
- Beaty, Janice J.** (2000). *SkillsFor Preschool Teachers*. UpperSaddleRiver, N.J.: Merrill.

- Bolat, S.** (1996). Eğitim Örgütlerinde İletişim: H.Ü.Eğitim Fakültesi Uygulaması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12. sayı.
- Bostancı, B. A.** (2009). Türk milli eğitim sisteminin yapısı ve özellikleri. Saylan, N. (Ed). *Eğitim Bilimine Giriş*. 3. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Boyce, C., & Neale, P.** (2006). *Conducting in-depth interviews: A guide for designing and conducting in-depth interviews for evaluation*. Watertown, MA: Pathfinder International.
- Bronfenbrenner, U. & Morris, P. A.** (1998). The ecology of developmental processes. Damon, W. Ve R. M. Lerner (Ed.), *Handbook of child psikology: Cilt 1 Theoretical models of human development*, (ss.993-1028).New York: John Wiley and Sons.
- Bursaloğlu, Z.** (2020). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama*. 15. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. ve Kılıç, S.** (2019). Okul Öncesi Eğitim: Temel Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *Milli Eğitim*. Cilt: 48, Sayı: 1, (483-519).
- Can, E. ve Serençelik, G.** (2017). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Okul Yönetimine Katılımlarının İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* , (30) , 525-542. DOI: 10.14582/DUZGEF.791
- Ceylan, E. A. ve Kılıç Mocan, D.** (2017). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin İletişim Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim*. Yaz/2017, Sayı: 215/ 111-127.
- Cömert, D. ve Güleç, H.** (2004). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Önemi: Öğretmen- Aile - Çocuk Ve Kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 131-145.
- Cui, Z., Valcke, M. & Vanderlinde R.** (2016). Empirical Study of Parents' Perceptions of Preschool Teaching Competencies in China. *Open Journal of Social Sciences*, 2016, 4, 1-7. <http://www.scirp.org/journal/jss>
<http://dx.doi.org/10.4236/jss.2016.42001>
- Cüceloğlu D. ve Erdoğan, İ.** (2020). *Öğretmen Olmak Bir Can'a Dokunmak*. 30. Baskı, İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları.
- Cüceloğlu, D.** (1997). *İnsan ve Davranışı*. 7. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D.** (2002). *İletişim Donanımları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D.** (2020). *İletişim Donanımları*. 62. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D.** (2021). *Geliştiren Anne-Baba*. 34. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. Ş.** (2006). *Anne-Baba Eğitimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çalışkan, N. ve Ayık, A.** (2015). Okul Aile Birliği ve Velilerle İletişim. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (2) , 69-82 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/aeusbed/issue/1446/1743>
- Çamlıbel Çakmak, Ö.** (2010). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi–Journal of Social Sciences*, Cilt / Volume: 2010-1 Sayı / Issue: 20.
- Çelikten, M.** (2003). Okul Kültürünün Şekillendirilmesinde Müdürün Rollerini. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (4), 0-0. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26130/275242>
- Çevik Karatekin, K. N.** (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin iletişim becerileri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çınkır, Ş. ve Kuru Çetin, S.** (2010). Öğretmenlerin Okullarda Mesleki Çalışma İlişkileri Hakkındaki Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* Cilt 16, Sayı 3, ss: 353-371
- Çobanoğlu, R., Yıldırım, A. ve Çapa Aydın, Y.** (2020). Okul Öncesi Eğitimin Niteliğine Bir Bakış: Aileler, Öğretmenler ve Çalışma Koşulları ile İlgili Sorunlar. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8 (2) , 407-430 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/enad/issue/54160/73208>
- Decker, C.A. & Decker J.R.** (2005). *Planning and Administering Early Childhood Programs*. Upper Saddle River; New Jersey, Columbus, Ohio
- Demirtaş, H, Çağlar, Ç. ve Han, A.** (2019). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aralıksız Eğitim Yapılmasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 723-743. DOI: 10.17679/inuefd.539258
- Denisenkova, N. S., & Nisskaya, A. K.** (2016). The role of teacher-child interaction in promoting peer communication. *Psychology in Russia: State of the Art*. <https://doi.org/10.11621/pir.2016.0312>
- Doğan, Y.** (2012). *Bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitim ile ilgili görüşleri: Tokat ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dökmen, Ü.** (2005). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. 31. Baskı, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Dökmen, Ü.** (2019). *Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi*. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 21 (1), 155-190.
- Driessen, G., Smit, F. & Slegers, P.** (2005). Parental involvement and educational achievement. *British Educational Research Journal*, 31 (4), 509–532.
- DucHoi, D.** (2018). Preschool Education Students' Communication Skill. *American Journal of Educational Research*. <https://doi.org/10.12691/education-6-5-19>.
- Early, D. M., Maxwell, K. L., Burchinal, M., Alva, S., Bender, R. H., Bryant, D., Cai, K., Clifford, R. M., Ebanks, C., Griffin, J. A., Henry, G. T., Howes, C., Iriando-Perez, J., Jeon, H. J., Mashburn, A. J., Peisner-Feinberg, E., Pianta, R. C., Vandergrift, N., & Zill, N.** (2007). Teachers' education, classroom quality, and young children's academic skills: Results from seven studies of preschool programs. *Child Development*. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01014.x>
- Ekinci Vural, D. ve Kocabaş, A.** (2016). Okul Öncesi Eğitim ve Aile Katılımı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. Güz-2016 Cilt:15 Sayı:59 (1174-1185) <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder>.
- Eliason, C. & Jenkins, L.** (2003). *A Practical Guide to Early Childhood Curriculum*, Upper Saddle River, N.J. : Merrill
- Ergen, R.** (2008). *İlköğretim Okulu 2. Kademe Öğrencilerinin Sınıf İçi Davranış Bozukluklarının Engellenmesinde Öğretmen-Veli İletişiminin Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erkan, N. S.** (2019). Aile ve Aile Eğitimi İle İlgili Temel Kavramlar. Temel, Z. F. (Ed.). *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları*. 5. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eroğlu, E.** (2013). Etkili İletişim ve Doğru Anlamak. Eroğlu, E. ve Yüksel, A. H. (Ed.). *Etkili İletişim Teknikleri*. 1. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Ersoy, S.** (2006). *İlköğretim Okullarında Yönetici ve Öğretmenler Arasındaki İletişim Sorunları*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Eysenbach, G., & Köhler, C.** (2002). How do consumers search for and appraise health information on the world wide web? Qualitative study using focus groups, usability tests, and in-depth interviews. *Bmj*, 324(7337), 573-577.

- Ferlazzo, L. & Hammond, L.**(2009). *Building parent engagement in schools*. California: ABC-CLIO, LLC.
- Flick, U.** (2013). Mapping the field. In U. Flick (Ed.), *The SAGE handbook of qualitative data analysis* (pp. 3-18). Los Angeles, USA: Sage.
- Gömleksiz, M. N. ve Serhatlıoğlu, B.** (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik İnançlarına İlişkin Görüşleri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/7 Summer 2013, p. 201-221, Ankara-Turkey.
- Gözcü Binbir, S.** (2018). *Aile- öğretmen iletişim ve işbirliği ile çocukların sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Graham-Clay, S.** (2005). Communicating with Parents: Strategies for Teachers. *School Community Journal*.
- Gül, E.** (2007). *Eğitimde Çocuk Başarısı İçin Okul-Aile İşbirliği*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güler, T.** (2009). Okul öncesi eğitimde ailenin önemi ve okul aile işbirliği. G. Haktanır (Ed.) *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Ankara. Anı Yayınları
- Günay, V. D.** (2013). *Dil ve İletişim*. Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul: Papatya Yayınları.
- Gürşimşek, İ., Kefi, S. ve Girgin, G.** (2007). Okulöncesi Eğitime Babaların Katılım Düzeyi ile İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33(33), 181-191. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7805/102351>
- Güven, E. ve Cevher, N.** (2005). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (18), 71-92. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/11125/133051>
- Güven, G., Bayraktar, V. ve Temel, F.** (2016). Okul Öncesi Kurumlarda Görev Yapan Öğretmenlerin Aile Katılım Çalışmalarına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt: 24 Sayı: 2, 755-770. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/22590/241298>
- Güven, G., Bayraktar, V. ve Temel, F.**(2017). Okul Öncesi Eğitimi Alanında Çalışan Öğretmenlerin Aile Eğitim Stratejilerine İlişkin Görüşlerinin Kıdem Durumuna Göre İncelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2) , 225-250.

- Güzelyurt, T., Birge, F. Ve Ökten, A.** (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılımına İlişkin Görüşleri. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2(1), 64-74. DOI: 10.33400/kuje.538425
- Helvacı, M. A. ve Aydoğan, İ.** (2011). Etkili Okul ve Etkili Okul Müdürüne İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2) , 41-60.
- Helvacı, M. A.** (2009). Öğretmenlik Mesleğinin Özellikleri. Saylan, N. (Ed). *Eğitim Bilimine Giriş*. 3. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Holzberger, D., Philipp, A.& Kunter, M.** (2013). How teachers' self-efficacy is related to instructional quality: A longitudinal analysis. *Journal of Educational Psychology*, 105(3), 774–786.
- Ivanova, R., Berechikidze, I., Gazizova, F., Gorozhanina, E.&Ismailova, N.** (2020). Parent–teacher interaction and its role in preschool children's development in Russia. *Education 3-13*.
<https://doi.org/10.1080/03004279.2019.1646296>
- Kandır, A.** (2001). Çocuk Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yeri ve Önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 102-104.
- Kandır, A.** (2002). *36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programlarının Hazırlanması*. Kök Yayıncılık, Ankara
- Kandır, A. ve Alban, Y.** (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Aile Toplum ve Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 10 (4), 34-37.
- Katranç, M.** (2016). Okul öncesi eğitim ve önemi. (Editör: Serdal Seven). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. 1-19.
- Kaya, İ.** (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11 (18) , 345-363. DOI: 10.26466/opus.530330
- Kaya, Z. ve Köse, A.** (2020). Farklı Kademelerde Görevli Okul Yöneticilerine Göre Okul Öncesi Eğitim. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (3), 1532-1553. DOI: 10.33206/mjss.703602
- Keçeli Kaysılı, B.** (2008). Akademik Başarının Arttırılmasında Aile Katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9(1), 69-83.
- Kesicioğlu, O. S. ve Güven, G.** (2014). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Özyeterlik Düzeyleri İle Problem Çözme, Empati Ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*. Spring2014, Cilt. 9 Sayı 5, s1371-1383. 13p.

- Kıldan, A.** (2011). Öğretmen-Çocuk İlişkilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 103-120. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/deubefd/issue/25121/265260>
- Koçak, Y.** (1991). Okul-Aile İletişiminin Engelleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1991/ Sayı: 6/ 129-133.
- Kosenchuk, O. H. & Bakhmat, N. V.** (2019). Model Of Information And Communication Maintenance Of Preschool Education Quality Management. *Information Technologies and Learning Tools*, 69(1), 246-257. <https://doi.org/10.33407/itlt.v69i1.2610>
- Kutlu Abu, N. ve Kayar, Z.** (2020). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılımına Yönelik Görüşlerinin Derinlemesine İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. e-ISSN:2146-5983, Sayı: 54, Sayfa: 156-183
- Lueder, D.C.** (2011). *Involving hard-to-reach parents*. Lanham, New York, Toronto, Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Massey, S. L.** (2004). Teacher-Child Conversation in the Preschool Classroom. *Early Childhood Education Journal*. <https://doi.org/10.1023/b:ecej.0000024113.69141.23>
- MEGEP** (2011). Erken Çocukluk Eğitiminde Temel İlkeler. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Erken%20C3%87ocukluk%20E%20C4%9Fitiminde%20Temel%20C4%B0lkeler.pdf, Erişim Tarihi: 27.12.2020.
- Merriam, S. B. & Grenier, R. S.** (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M.** (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. New York: Sage Publications, Inc.
- Milli Eğitim Bakanlığı** (1993). 14. Milli Eğitim Şurası. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165401_14_sura.pdf, Erişim Tarihi: 20.02.2021.
- Milli Eğitim Bakanlığı** (2002). 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı** (2006). Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık çocuklar için). Ankara: MEB Basımevi.

- Milli Eğitim Bakanlığı**(2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.* Ankara. http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRE_TMENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERY.pdf. Erişim Tarihi: 27.02.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı, Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (2014).***T.C. Resmî Gazete*, 29072, 26 Temmuz 2014.
- Mofrad, S.** (2012). Opportunity in Early Childhood Education: Improving Interaction and Communication. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.05.100>
- Morgan, C. T.** (1999). *Psikolojiye Giriş*. Çev. H.Arıcı ve Ark. (13. Baskı). Ankara: Meteksan Yayınları.
- Morrison, G.S.** (2003). *Fundamentals of Early Childhood Education*, Upper Saddle River; New Jersey, Columbus, Ohio
- Murray, E., McFarland-Piazza, L. & Harrison, L. J.** (2015). Changing patterns of parent–teacher communication and parent involvement from preschool to school. *Early Child Development and Care*. <https://doi.org/10.1080/03004430.2014.975223>
- OBADER**(2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi*. MEB. Ankara.
- Ok, S.** (2016). Öğretmen ve Ailelere Göre Okul Öncesi Eğitimde Okul-Aile İş Birliğinin Önemi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 8(32), 61-80.
- Oktay, A.** (1990). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*,2, 151-160.
- Oktay, A. (Ed.)**. (2018). *Eğitime Giriş*. 9. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Ömeroğlu, E., Dere H. ve Yazıcı, Z.**(2003). *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Özbudak, F.** (2009). *Yönetici – öğretmen iletişimi (İstanbul ili Küçükçekmece ilköğretim okulları örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özer, A. K.** (2006). *İletişimsizlik Becerisi*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Özgün, Ö.** (2019). Ebeveynlikle İlgili Kuramlar Ve Araştırmalar. Temel, Z. F. (Ed.). *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları*. 5. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Patton, M. Q.** (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. SAGE Publications, inc.

- Pekdogan, S.&Akgul, E.** (2016). Preschool Children's School Readiness. *International Education Studies*.
<https://doi.org/10.5539/ies.v10n1p144>
- Perron, N. C. D.** (2018). Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory. In *College Student Development*. <https://doi.org/10.1891/9780826118165.0018>
- Pianta, R. C.** (2017). *Çocuklar ve Öğretmenler Arasındaki İlişkilerin Zenginleştirilmesi*. (Çev. D. Ş. Ası, Ş. O. Karabay). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Pianta, R. C. &Stuhlman, M. W.** (2004). Teacher-Child Relationships and Children's Success in the First Years of School. In *School Psychology Review*. <https://doi.org/10.1080/02796015.2004.12086261>
- Puccioni, J., Froiland, J. M. &Moeyaert, M.** (2020). Preschool teachers' transition practices and parents' perceptions as predictors of involvement and children's school readiness. *Children and Youth Services Review*. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2019.104742>
- Putri, N. &NurmayantiPutri, Z.** (2018). "Description of Teacher Communication Pattern in Inclusive Education for the Children with Special Needs", *International Journal of Science and Research (IJSR)*, https://www.ijsr.net/search_index_results_paperid.php?id=ART20193169, Volume 7 Issue 12, 65 – 68.
- Rainer, C.** (2014). The Effects Of Having Teachers Implement Teacher Child Interaction Training On Language And Communication Development. Masters Theses, James Madison University, Department of Graduate Psychology, Harrisonburg.
- Read,K., Gardner, P. &Mahler, B.** (1993). *Early childhood programs*. Philadelphia: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
- Rimm-Kaufman, S. E.& Pianta, R. C.** (2005). Family-school communication in preschool and kindergarten in the context of a relationship-enhancing intervention. In *Early Education and Development*. https://doi.org/10.1207/s15566935eed1603_1
- Saltalı, N. ve Erbay, F.** (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Konuşma, Dinleme ve Empati Becerilerinin Çocuk Sevmeye. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 159-174. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59473/854639>
- Sapsağlam, Ö. ve Ömeroğlu, E. (Ed.).**(2016).*Okul Öncesi Dönemde Karakter ve Değerler Eğitimi: Teoriden Uygulamaya*. 1. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.

- Seçkin, N. ve Koç, G.** (1997). Okul Öncesi Eğitimde Okul-Aile İşbirliği. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 51, 5-11.
- Seven, S.** (2014). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. 1.Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Seven, S.** (2019). *Problem Çocuk Mu?*. 1. Baskı, İstanbul: Selen Yayınevi.
- Sığırtmaç, A. ve Deretarla G. E.** (2008). *Okul Öncesinde Özel Eğitim*. 1. Baskı, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sroufe, L. A.** (1989b). Relationships and relationship disturbances. In A. Sameroff & R. Emde (Eds.), *Relationship disturbances in early childhood* (pp. 97-124). New York: Basic Books.
- Subaşı, M. ve Okumuş, K.** (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Haziran 2017 21(2): 419-426
- Şahin, S , Aral, N .** (2012). Aile içi iletişim . *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1 (3) , 55-66 . DOI: 10.1501/Asbd_0000000029
- Şen, H.S. ve Erişen, Y.** (2002). Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Etkili Öğretmenlik Özellikleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 99-116.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A.** (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şimşek, S.** (2009). Eğitim ile İlgili Temel Kavramlar. Saylan, N. (Ed). *Eğitim Bilimine Giriş*. 3. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şişman, M.** (2014). *Öğretim Liderliği*. 5. Baskı, Ankara: Pegem Akademi
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E.** (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. Epsilon Yayınları: İstanbul.
- Titrek O.** (2010). *IQ' dan EQ' ya Duyguları Zekice Yönetme*. Geliştirilmiş 2. Baskı, Ankara: Pegem Yayınevi.
- Toran, M. ve Özgen, Z.** (2018). Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı: Öğretmenler Ne Düşünüyor, Ne Yapıyor?. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6 (3) , 229-245 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/enad/issue/40655/490112>
- Tunçeli, H. İ.** (2013). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3) 2013, 51-58.

- Tuzcuoğlu, N.** (2018). Türk Milli Eğitiminde Okul ve Okulu Destekleyen Sistemler. Oktay, A. (Ed.). *Eğitime Giriş*. 9. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Ural, O.** (2019). Dünden Bugüne Aile Eğitimi. Temel, Z. F. (Ed.). *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları*. 5. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Üstün, E. Y.** (2019). Etkin Aile-Okul-Toplum İlişkileri. Temel, Z. F. (Ed.). *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları*. 5. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Watson, T. J.** (2019). *Parent, Teacher, and Administrator Perceptions of School Community Relationships*. East Tennessee State University, the faculty of the Department of Educational Leadership and Policy Analysis, Doctor of Education in Educational Leadership, Johnson City.
- Whorrall, J. & Cabell, S. Q.** (2016). Supporting Children's Oral Language Development in the Preschool Classroom. *Early Childhood Education Journal*. <https://doi.org/10.1007/s10643-015-0719-0>
- Yalçın, M., Ağgül Yalçın, F. ve Macun, B.** (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen Cinsiyeti ile İlgili Görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 693-710. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/befdergi/issue/33599/328895>
- Yaylacı, A. F.** (1999). *İlköğretim Okullarında Ailenin Okula Katılımı (Ankara İli Örneği)*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Teftişi Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.** (2006). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.** (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N.** (2011). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin İletişim Becerileri, Problem Çözme Becerileri Ve Empatik Eğilim Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Yörükoğlu, A.** (2004). *Çocuk Ruh Sağlığı Çocuk Yetiştirme Sanatı ve Kişilik Gelişimi*. 27. Basım, İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yusuf, F. M. & Halim, H.** (2014). Understanding Teacher Communication Skills. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.10.324>

- Yüksek Usta, S.** (2014). *Okul öncesi dönem çocuklarda davranış problemlerinin anne çocuk ve öğretmen çocuk ilişkileri açısından incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yüksel, A. H.** (2008). İletişimin Tanımı ve Temel Bileşenleri. Demiray, U. (Ed.). *Etkili İletişim*. Ankara, Pegem Yayıncılık.
- Yüksel, T.** (2008). *İlköğretim Okullarında Müdür Öğretmen İletişimi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zayımoğlu Öztürk, F., Kaya, N. ve Durmaz, E.** (2016). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görev Sürecinde Yaşadıkları Eğitimsel Sorunlar Ve Çözüm Önerileri . *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (03), 68-94. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ksbd/issue/16232/16999>
3
- Zembat, R.** (1994). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetici Özellikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 313-323.
- Zembat, R.** (2012). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Yöneticisi, Meslektaşları ve Aileler Bağlamında Algıladıkları Çatışma Durumlarının İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37 (163), 203-2015.
- Zembat, R.** (2018). Eğitim Sisteminde Öğretmen. Oktay, A. (Ed.). *Eğitime Giriş*. 9. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Zıllıoğlu, M.** (2018). *İletişim Nedir?*. 6. Basım, İzmir: Cem Yayınevi.
- Zulfikar, P. N. N. P.** (2017). Description of TeacherCommunicationPattern in InclusiveEducationfortheChildrenwith Special Needs. *International Journal of ScienceandResearch (IJSR)*. ISSN: 2319-7064 Index Copernicus Value (2016): 79.57 | ImpactFactor (2017): 7.296
- AÇEV**<<https://www.acev.org/ne-yapiyoruz/egitimciler-icin/acev-okul-oncesi/>>, Erişim Tarihi: 27.02.2021
- <www.tdk.gov.tr>, Erişim tarihi: 01.01.2021

EKLER

EK 1: Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Aşağıda yer alan maddelerden sizin için uygun olan seçenekleri (X) ile işaretleyiniz.

1-) **Cinsiyet:** Kadın ( ) Erkek ( )

2-) **Yaş:** .....

3-) **Medeni Hal:** Evli Bekar

4-) **Kıdem Yılımz:** 0-5 6-10 11-15 16-20 21 ve üzeri

5-) **Çalıştığımız Okul Türü:** Bağımsız Anaokulu Anasınıfı

Özel Anaokulu Özel Anasınıfı Uygulama Sınıfı

6-) **Eğitim Durumu:** Lisans Yüksek Lisans

EK 2: Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU

Görüşme Tarihi:

Görüşme Başlama Saati:

Görüşme Bitiş Saati:

GİRİŞ

Değerli meslektaşım,

Bu araştırma *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecindeki İletişim Becerilerinin İncelenmesi* üzerine yapılmaktadır. Araştırmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde okul (yönetici ve öğretmen), ikinci bölümde aileler, üçüncü bölümde ise çocuklarla ilgili sorular bulunmaktadır.

Amacım okul öncesi öğretmenlerinin iletişim durumlarını farklı bağlamlarda incelemek ve olası problemlerinin çözüm yollarını araştırmaktır. Araştırmanın önemi resmi ve özel okullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin iletişim durumlarını çok yönlü ve geniş bir perspektifte incelemektir.

Görüşmeye geçmeden önce sizi şu noktalarda bilgilendirmek isterim:

- Görüşme sırasında paylaşacağınız bilgilerin tamamı tarafımda gizli tutulacak ve başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır.
- Yapacağım çalışmada isminiz hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır.
- Görüşme sorularında sizi rahatsız edecek/özel hayatınızla ilgili bir soru bulunmamaktadır. Buna rağmen yine de sizi rahatsız eden bir durum olduğunda görüşmeyi sonlandırabilirsiniz.

Cevaplarınız tamamen bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Araştırmaya katılarak doldurmuş olduğunuz kişisel bilgi formuyla gönüllülük gösterdiğinizi beyan etmiş olursunuz.

Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

NOT 1: Görüşmeye katılan kişilere, istemeleri halinde görüşme formunun transkripti gönderilecektir.

NOT 2: Yapılan çalışma veya mevcut görüşme formu ile ilgili; bir sorunuz veya görüşmek istediğiniz bir konu olursa asimdemirr@gmail.com mail adresinden araştırmacıya ulaşabilirsiniz.

Asım DEMİR

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

GÖRÜŞME SORULARI

Birinci Bölüm (Okul/Yönetici ve Öğretmen)

1. Okul öncesi öğretmenin taşıması gereken nitelikler sizce nasıl olmalıdır? Kendinizde bu özelliklerin ne kadarını karşıladığınızı düşünüyorsunuz? Neden?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin okul içinde meslektaşlarıyla (yöneticiler ve öğretmenlerle) iletişimi sizce nasıl olmalıdır? Meslektaşlarınızla iletişim kurarken karşılaştığınız problemler ve çözüm önerileriniz nelerdir?

İkinci Bölüm (Aile)

3. Okul öncesi öğretmeni olarak aileler ile iletişim kurarken karşılaştığınız problemler ve çözüm önerileriniz nelerdir?
4. Kurumunuzda okul-aile iş birliği nasıl gerçekleştirilmektedir?

Üçüncü Bölüm (Çocuk)

5. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla iletişimi nasıl olmalıdır? Bu konu hakkındaki önerileriniz nelerdir?
6. Okul öncesi eğitimde (tenefüs, ara vs.) olmaması çocuklarla iletişiminizi ne şekilde etkilemektedir?

EK 3: Görüşme Kayıt Örneği

Katılımcı Öğretmen 1:

Birinci Bölüm (Okul/Yönetici ve Öğretmen)

1. Okul öncesi öğretmeninin taşıması gereken nitelikler sizce nasıl olmalıdır? Kendinizde bu özelliklerin ne kadarını karşıladığınızı düşünüyorsunuz? Neden?

Okul öncesi öğretmenin taşıması gereken en birinci özellik mesleki yeterlilik, özgüven ve muazzam derecede iyi bir iletişimdir. Küçük yaş grubuyla çalıştığımız için öğretmenlerimizde olmazsa olmazlar arasında mesleki yeterlilik, mesleğini sevmesi ve çocuklarla olan iletişimidir. Bağımsız anaokulu olduğumuz için 36-69 ay arası kayıt alıyoruz. Pandemi sürecinde olduğumuz için şu anda 56 ay üzerindeki çocuklarla çalışıyoruz. Kendimde de bu özelliklerin birçoğunu karşıladığımı düşünüyorum. Fakat yine de eksiklerimiz yok mudur? İllaki vardır. Mesela sosyoekonomik açıdan sıkıntılı bir bölgede ve sıkıntılı bir coğrafyada çalıştığımız için iletişim konusunda biz ne kadar iyi olsak ta bir türlü velilere inemiyoruz. Bu ya velinin ya da bizim bir eksikliğimizde olabilir.

2. Okul öncesi öğretmenlerinin okul içinde meslektaşlarıyla (yöneticiler ve öğretmenlerle) iletişimi sizce nasıl olmalıdır? Meslektaşlarınızla iletişim kurarken karşılaştığımız problemler ve çözüm önerileriniz nelerdir?

Bir kurumda iletişimin sağlıklı olması için en önemli kural saygıdır. Her şeyden önce meslektaşımız veya okul idarecimizle bir problemi, bir sıkıntıyı veya herhangi bir konuyu konuşurken saygı çerçevesinde ve karşımızdaki kişinin konumuna göre yönetmeliğe uygun olarak, üslubumuza da dikkat ederek konuşmalıyız. Ama meslektaşlarımızla iletişim kurarken karşılaştığımız problemler oluyor. Asosyal, iletişime kapalı, özgüveni düşük meslektaşlarımız oluyor. Bunlarla iletişim kurarken sıkıntı yaşıyoruz. Bu durumdaki öğretmen arkadaşlarımı açmaya çalışıyorum, onlarla daha çok sohbet etmeye ve sürekli

iletişim halinde olmaya çalışıyorum. Böyle böyle inşallah bunları da aşacağız. Okulumuzdaki rehber öğretmenimizde öğretmenlerle sürekli iletişim halinde ve onlara sürekli kurumumuzun eğitim yapısı ve olması gerekenleri aktarıyor. Bunun dışında kurumumuzda öğretmenlere yönelik farklı çalışmalar yapılmıyor.

İkinci Bölüm (Aile)

3. Okul öncesi öğretmeni olarak aileler ile iletişim kurarken karşılaştığınız problemler ve çözüm önerileriniz nelerdir?

Bizim yaş grubumuzdaki çocuklarla uğraşırken en büyük iş ortağımız ailelerimizdir. Aileler ile nasıl görüşüyoruz? Aileler ile hemen hemen her gün görüşüyoruz. Bu günde 10 dk'yı aşmayacak şekilde yüz yüze oluyor. Bunun dışında teknoloji çağındayız. Sosyal medyadan, whatsapp üzerinden veya telefonla arayarak ailelerimizle sürekli iş birliği içerisindeyiz. Çocuklar okula gelirken ailelerden teslim aldığımız için hemen hemen her aile ile iletişimimiz oluyor her gün. Özel bir durum ve problem olursa da hemen o gün aileyle görüşüyoruz. Telefon, duyuru panosu, belli aralıklarla veli toplantılarımızla ailelerle iletişim halindeyiz sürekli. Özel görüşmek isteyen velilerimiz için de görüşme günlerimiz oluyor. Bu konuda anaokulları bu işi en iyi yapan kurumlardan biridir. Aileler ile iş birliğimizin sürekli olması için bu günlerimizi önceden planlıyor, tarih ve saatimize kadar belirliyoruz.

4. Kurumunuzda okul-aile iş birliği nasıl gerçekleştirilmektedir?

Velilerle karşılaştığımız en önemli problemimiz çağın dışında kalmış ailelerimiz. Yani okul öncesi eğitime karşı olan aileler ve dolayısıyla da çocuğunu okula göndermek istemeyen aileler. Şimdi aile bu kafada olduğu zaman biz zaten iletişimi kurmakta zorlanıyoruz. İletişim kurarken karşılaştığımız başka bir problemde ataerkil bir toplum yapısına sahip olmamız. Özellikle annelerle iletişim kurarken farklı durumlarla (babanın baskısı) karşılaşabiliyoruz. Bu sorunlara çözüm önerilerimizi şöyle anlatabilirim. Belki şimdiki nesile müdahale edemiyoruz ama şu an elimizde yetiştirdiğimiz nesile bir nebze olsun dokunup, toplumda bunu değiştirmeyi düşünüyoruz. Bunun için çalışıyoruz, çabalıyoruz.

Üçüncü Bölüm (Çocuk)

5. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla iletişimi nasıl olmalıdır? Bu konu hakkındaki önerileriniz nelerdir?

Öğretmen bir kere karşısındakinin çocuk olduğunu düşünerek onunla iletişime geçmeli, çocuğun seviyesine inmeli, çocuğa arkadaş gibi yaklaşmalı, çocuğa çocuk olduğunu, onun da bir birey olduğunu, çocuğa öğretmenine her şeyi anlatabileceğini hissettirmeli ve her zaman çocuklara model olduğunu bilmelidir. Öğretmen çocuğun ikinci bir annesi değil sığındığı bir liman olmalıdır.

6. Okul öncesi eğitimde (teneffüs, ara vs.) olmaması çocuklarla iletişiminizi ne şekilde etkilemektedir?

Yaş grubumuz küçük olduğu için hiçbir şekilde onları sınıfta bırakıp bir teneffüs veya ara yapma imkânımız yok. Bu vicdanen de birçok öğretmenimizi rahatsız eder. Çünkü bu yaştaki çocukları sınıfta yalnız başına bırakıp veya ara vermek ciddi anlamda çocuklara sıkıntı olacaktır. Bizim bu yola çıkarken en büyük parolamız sınıf kapısından içeri girerken sadece çocukları düşünmemiz ve geri kalan tüm sıkıntılarımızı o kapının arkasında bırakarak işimizi yapmaktır. Çünkü her sınıfta 20-25 öğrenci oluyor. Hepsinin vebali bizde oluyor. Teneffüs ve ara olmaması bence çocuklarla olan iletişimimizi de olumlu etkiliyor. Çünkü koca bir 300 dk'yı çocuklarla dolu dolu geçirme fırsatımız oluyor. Bu sadece okul öncesinde olan bir durum. Dezavantajı ise öğretmen hiç dinlenemiyor. Benim açımdan ara olması sınıfta önüne geçemeyeceğim olumsuz durumlara yol açabilir. Diye düşünüyorum. Ara olursa çocuğu sınıfta kim zapt edecek? Örneğin etkinlik saatlerini kısaltabiliriz (10 dk). 300 dk yerine 240 dk olur. Böylelikle öğretmenin enerjisi de bitmez. Teneffüs yerine böyle olması daha iyi olacaktır. Yardımcı öğretmen sınıf içerisinde öğretmenin otoritesini sarsabilir.

EK 4: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Etik Kurul İzin Başvuru Dilekçesi

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRENCİ DİLEKÇE FORMU

01/10/2020

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Üniversitenizin Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı, 190501008 numaralı 2. Sınıf (Tez) öğrencisiyim.

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla Olan İletişiminin Çok Boyutlu Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmamı, Muş ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel ilkokulların anasınıfları veya bağımsız anaokulları bünyesinde çalışan 14 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirmek istiyorum. Çalışmamda, katılımcıların kişisel bilgilerini içeren “**Kişisel Bilgi Formu**” ve uzman görüşleri alınmış olan “**Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla Olan İletişiminin Çok Boyutlu Değerlendirilmesine Yönelik Görüşleri**” isimli görüşme formunu kullanmak istiyorum. Çalışmamda kullanacağım, “**Kişisel Bilgi Formu**” ve “**Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla Olan İletişiminin Çok Boyutlu Değerlendirilmesine Yönelik Görüşleri**” isimli görüşme formu ekte sunulmuştur. Yapacağım tez için etik kurul onayı almak istiyorum.

Gereğini arz ederim.

Asım DEMİR

İletişim Bilgileri

Telefon No : E-Posta:
Adres :
İlçe : İl:

Ekler:

Ek1: Kişisel Bilgi Formu

Ek2: “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla Olan İletişiminin Çok Boyutlu Değerlendirilmesine Yönelik Görüşleri” isimli görüşme formu

EK 5: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Etik Kurul Onay Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 02/12/2020-46

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ ETİK KURULU PROJE ONAY FORMU

Toplantı Tarihi	: .../.../2020
Toplantı Yeri	: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Rektörlüğü
ETİK KURUL ÜYELERİ	
Prof. Dr. M. Fatih ANDI	Rektör - Başkan
Prof. Dr. Fevzi YILMAZ	Mühendislik Fakültesi Dekanı V. - Üye
Prof. Dr. Zekeriyya KURŞUN	Edebiyat Fakültesi Dekanı - Üye
Prof. Dr. M. Hüsrev SUBAŞI	Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı V. - Üye
Prof. Dr. Ahmet Turan ARSLAN	İslami İlimler Fakültesi Dekanı - Üye
Prof. Dr. İbrahim NUMAN	Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Dekanı - Üye
Prof. Dr. Hasan BACANLI	Eğitim Fakültesi Dekanı - Üye
Prof. Dr. Naim DEMİREL	Hukuk Fakültesi Dekanı - Üye
Bu form ile "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla Olan İletişiminin Çok Boyutlu Değerlendirilmesi" isimli araştırmanın/projenin öneri metni, kurulumuza sunulmuştur.	
Araştırmanın Başlığı	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla Olan İletişiminin Çok Boyutlu Değerlendirilmesi
Araştırmacının Adı-Soyadı	Asım DEMİR
Öğrenci No	190501008
Fakülte/Enstitü	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Program/ABD	Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans
Araştırmanın Süresi (Ay)	6 Ay
Araştırmanın Amacı	Bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin iletişim durumlarını farklı bağlamlarda (okul, aile ve çocuk) incelemek ve olası problemlerinin çözüm yollarını araştırmaktır. Aynı zamanda iletişim boyutunun Muş ilinde MEB'e bağlı resmi ve özel ilkokulların anasınıfları ve bağımsız anaokullarında çalışan öğretmenler arasındaki farklılıkları da ortaya çıkacaktır.
Araştırmada Kullanılacak Ölçme Araçları (Adları)	Bu araştırmada katılımcıların kişisel bilgilerini içeren "Kişisel Bilgi Formu" ve uzman görüşü alınmış olan "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla Olan İletişiminin Çok Boyutlu Değerlendirilmesine Yönelik Görüşleri" isimli görüşme formu kullanılacaktır.
Araştırmaya Katılacak Denek Sayısı ve Nereden Seçilecekleri	Çalışma grubunu, Muş ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel okulların anasınıfları veya bağımsız anaokulları bünyesinde çalışan 14 okul öncesi öğretmeni oluşturacaktır.
Araştırmada Deneklerin Nasıl Seçileceği	Yapacağım çalışmada katılımcılar 'Tesadüfi Örneklem' yöntemi ile seçilecektir.

Doküman No: A0.FR-004, İlk Yayın Tarihi: 19.03.2019, Revizyon Tarihi: 20.07.2020, Revizyon No: 01, Sayfa: 1 / 2

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU PROJE ONAY FORMU

KARAR:

2 (iki) sayfadan oluşan bu form ile bildirilen araştırmann üniversitemiz etik duruşuna aykırı olmadığına, toplantıya katılan Etik Kurul Üyelerinin oybirliğiyle karar verilmiştir.

e-imzalıdır

Prof. Dr. M. Fatih ANDI
Başkan

e-imzalıdır

Prof. Dr. Zekeriyya KURŞUN
Üye

e-imzalıdır

Prof. Dr. Fevzi YILMAZ
Üye

e-imzalıdır

Prof. Dr. Ahmet Turan ARSLAN
Üye

e-imzalıdır

Prof. Dr. M. Hüsrev SUBAŞI
Üye

e-imzalıdır

Prof. Dr. İbrahim NUMAN
Üye

e-imzalıdır

Prof. Dr. Hasan BACANLI
Üye

e-imzalıdır

Prof. Dr. Naim DEMİREL
Üye

EK 6: T.C. Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Başvuru Dilekçesi

İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NE

MUŞ

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Tezli Yüksek Lisans Programı 2. Sınıf (tez) öğrencisiyim. "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla Olan İletişiminin Çok Boyutlu Değerlendirilmesi" isimli yüksek lisans tez çalışmamı müdürlüğünüz bünyesindeki resmi ve özel ilkokulların anasınıfları veya bağımsız anaokullarında çalışan okul öncesi öğretmenleriyle gerçekleştirmek istiyorum. Çalışmamda, katılımcıların kişisel bilgilerini içeren "**Kişisel Bilgi Formu**" ve uzman görüşleri alınmış olan "**Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla İletişiminin Çok Boyutlu Değerlendirilmesine Yönelik Görüşleri**" isimli **görüşme formunu** kullanmak istiyorum. Bu görüşmeleri de pandemi sebebiyle online olarak gerçekleştirmek istiyorum.

Araştırmam için gerekli izinlerin verilmesini talep ediyorum. Gereğinin yapılmasını arz ederim. 03.12.2020

Adres:

Asım DEMİR

Fatih Sultan Mehmet Vakıf

Yüksek Lisans Öğrencisi

Ek1: Kişisel Bilgi Formu

Ek2: "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla İletişiminin Çok Boyutlu Değerlendirilmesine Yönelik Görüşleri" isimli görüşme formu

Ek3: Etik Kurul Onay Formu

EK 7: T.C. Milli Eğitim Müdürlüğü Onay Yazısı

T.C.
MUŞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 63326527-619-E.18123313
Konu : Anket İzni

16.12.2020

Sayın Asım DEMİR

Merkez/ Muş

İlgi : 03.12.2020 tarihli dilekçe yazınız.

İlgi dilekçe yazınız doğrultusunda sorumlu araştırmacı olduğuz ve Müdürlüğümüze bağlı okullarda online gerçekleştirmek istediğiniz "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla İletişiminin Çok Boyutu Değerlendirmesine Yönelik Görüşleri" konulu araştırma ve anket izni "Anket ve Araştırma izni komisyonumuzca" değerlendirilerek gönüllülük esasına göre araştırmanın online yapılması uygun görülmüştür.

Bilgilerinize rica ederim.

Evren BİTER
Müdür a.
Millî Eğitim Şube Müdürü

Ek: Müdürlük Onay yazısı

Bu evrak güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1e0b-d430-37c2-9ec7-8bbe kodu ile kayıt edilebilir.

T.C.
MUŞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 63326527-619-E.18038004

14.12.2020

Konu : Anket İzni
Asım DEMİR

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Eğitim Enstitüsü Okul Öncesi Yüksek Lisans öğrencisi Asım DEMİR'in ilimizinde Okul Öncesi Öğretmenleri ve Öğrencileri ile salgın nedeniyle, **online olarak** gerçekleştirmek istediği "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul, Aile ve Çocuklarla İletişiminin Çok Boyutu Değerlendirmesine Yönelik Görüşleri" konulu araştırma ve anket izni; anket ve araştırma izni komisyonunca incelenmiş olup, adı geçen öğretmenin okullarımızda gönüllülük esasına uygun olmak şartıyla **online** uygulama yapmaları veya uygulamalara katılmaları uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde Olur'larınıza arz ederim.

Evren BİTER
Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
14.12.2020
Enver KIVANÇ
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: 1- Araştırma izni başvuru belgeleri (7 Sayfa)

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden b072-6f36-38e2-aa95-a631 kodu ile teyit edilebilir.